

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
"ОКОЛНА СРЕДА 2007 - 2013 Г."

Решения за
ПО-ДОБЪР ЖИВОТ

„Документът е разработен с финансовата подкрепа на Европейски фонд за регионално развитие на ЕС чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ 2014-2020 Г.

ДЕКЕМВРИ, 2014 Г.

СОФИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Въведение	7
II. Основни изводи от анализа на състоянието и управлението на отпадъците	21
III. SWOT анализ на Сектор "Отпадъци"	44
IV. Цели на НПУО 2014-2020 г. и програми за тяхното постигане.....	48
Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци	60
Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло	108
Програма за достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци в т.ч. за биоотпадъците	117
<i>Цел за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци</i>	<i>118</i>
<i>Цели за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъци</i>	<i>118</i>
Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради	135
Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО	144
Към момента на разработване на НПУО 2014-2020 г., съгласно националното законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на шест групи масово разпространени отпадъци:	145
Програма за подобряване на йерархията на управление на другите потоци отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депата за битови отпадъци.....	155
Програма за подобряване капацитета на институциите за управление на отпадъците.....	168
Програма за подобряване качеството на информацията, подпомагаща вземането на информирани управленски решения	179
Програма за подобряване информираността и участието на населението и бизнеса относно дейностите по управление на отпадъците.....	185
V. Координация с други планове и програми.....	192
VI. Система за наблюдение и контрол на изпълнението на НПУО 2014-2020 г.....	199
VII. Приложения.....	204
ПРИЛОЖЕНИЕ 1	205
ПРИЛОЖЕНИЕ 2	207
ПРИЛОЖЕНИЕ 3	211
ПРИЛОЖЕНИЕ 4	213
ПРИЛОЖЕНИЕ 5	216

ПРИЛОЖЕНИЕ 6	219
ПРИЛОЖЕНИЕ 7	221
ПРИЛОЖЕНИЕ 8	223
ПРИЛОЖЕНИЕ 9	226

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АДФИ	Агенция за държавна финансова инспекция
АСЕКОБ	Асоциация на еколозите на общините в България
ГД	Главна дирекция
ДАМТН	Държавна агенция за метрологичен и технически надзор
ДКЕВР	Държавна комисия по енергийно и водно регулиране
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИТ	Информационни технологии
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МЕ	Министерство на енергетиката
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИ	Министерство на икономиката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МОН	Министерство на образованието и науката
МРО	Масово разпространени отпадъци
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МФ	Министерство на финансите

НППОО	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
НПУДО	Национален план за управление на дейностите по отпадъците
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
НУАБА	Негодни за употреба автомобилни батерии и акумулатори
НУИБА	Негодни за употреба индустриални батерии и акумулатори
НУПБА	Негодни за употреба портативни батерии и акумулатори
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ОУП	Общ устройствен план
ПЗР	Преходни и заключителни разпоредби
ПИП	Прединвестиционни проучвания
ПО	Предотвратяване на отпадъците
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУП	Подробен устройствен план
ПХБ	Полихлорирани бифенили
ПХТ	Полихлорирани терфенили
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РИОСВ	Регионални инспекции по опазване на околната среда и водите
РСМ	Рециклирани строителни материали
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СЕС	Съд на Европейския съюз
ТБО	Такса битови отпадъци
УОЗ	Устойчиви органични замърсители

I. Въведение

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за постигане на ефективно използване на ресурсите и устойчиво управление на отпадъците, тъй като анализите на съществуващата ситуация показват, че в България съществува значителен потенциал за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците, по-добро използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места, като същевременно бъдат намалени вредните въздействия на отпадъците върху околната среда.

НПУО се основава на следните основни принципи:

- *“Предотвратяване”* - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- *“Разширена отговорност на производителя”* и *“замърсителят плаща”* – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- *“Превантивност”* – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- *“Близост”* и *“самодостатъчност”* – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.
- *„Участие на обществеността“* – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

За първи път в България бе разработена и Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО) в съответствие с изискванията на РДО и на чл.50 от ЗУО. НППОО е неразделна част от НПУО и определя мерки за прилагане на най-високото ниво в йерархията на управление на отпадъците.

Четвъртият НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективно използване на отпадъците като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им, доколкото е възможно. Успешното изпълнение на плана ще доведе до предотвратяване и намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и човешкото здраве и намаляване на използването на първични природни ресурси.

Планът подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

Географски, демографски и социално-икономически характеристики на Република България

- Територия: 110,9 хил. кв.км.
- Население към 31.12.2012 г.: 7 284 552 души
- Средна гъстота на населението към 31.12.2012 г.: 65,6 души/кв.км.
- Население в градовете към 31.12.2012 г.: 5 307 868 души (72,9% от общото население на страната)
- БВП на 1 жител към 31.12.2012 г.: 10,4 хил.лв.
- Административни области: 28 бр.
- Общини: 264 бр.
- От 1.01.2007 г. България е член на Европейския съюз

Основание и подход за изработване на НПУО

НПУО е разработен в съответствие с чл. 28 и чл.29 от РДО и чл. 49 и чл.50 от ЗУО. При разработването на НПУО са взети предвид, освен законовите изисквания, и редица европейски и национални програмни и методически документи, в т.ч:

- Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа¹
- Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 година „Благоденствие в рамките на нашата планета“²

¹COM(2011) 571 окончателен

- Зелена книга за Европейска стратегия относно пластмасовите отпадъци в околната среда³
- Европа 2020: Национална програма за реформи 2012-2020 и Препоръки на Съвета по Националната програма за реформи⁴
- Методологичните бележки на ЕК, ГД”Околна среда”: „Изготвяне на план за управление на отпадъците“, 2012г.
- Методология за стратегическо планиране в Р.България, април 2010г., Съвет за административна реформа
- Подходът за разработване на НПУО е съобразен и с изискването такъв вид документ да е достъпен за разбиране от страна на неспециалисти и на широката общественост и същевременно да предоставя възможност на тесните специалисти да получат по-подробна информация чрез приложения към основния текст на аналитичната част.

Съдържание на НПУО

Предвид представения подход при разработването, НПУО има следната структура и съдържание:

Основен документ, който съдържа:

- Основни изводи от анализа на състоянието на управлението на отпадъците
- SWOT анализ (анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите)
- Цели и подцели
- План за действие с Програми с мерки за постигане на целите:
Национална Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци
Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло
Програма за достигане на целите за биоразградимите отпадъци, в т.ч. за биоотпадъците
Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване за строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради
Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространените отпадъци

²DECISION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 November 2013 on a General Union Environment Action Programme to 2020 “LIVING WELL, WITHIN THE LIMITS OF OUR PLANET”

³Брюксел, Зелена книга за Европейска стратегия относно пластмасовите отпадъци в околната среда, 2014

⁴ Документите могат да се намерят на интернет-страницата на МФ: www.minfin.bg/document/10621

Програма за подобряване на йерархията на управление на другите потоци отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депата за битови отпадъци

Програма за подобряване капацитета на институциите за управление на отпадъците

Програма за подобряване качеството на информацията, подпомагаща вземането на информирани управленски решения

Програма за подобряване информираността и участието на населението и бизнеса относно дейностите по управление на отпадъците

- Координация с други планове и програми
- Система за контрол на изпълнението, оценка на резултатите, отчети актуализация на НПУО
- Приложения, в които са представени:

Подробните анализи за състоянието на управлението на отпадъците

Таблицы, диаграми и графики

Прогнози

Географско покритие

НПУО и НППОО като неразделна негова част се отнасят за цялата територия на Република България. В допълнение, НПУО предоставя рамка за местните власти при разработването на политика за управление на дейностите по отпадъците на регионално и местно ниво. ЗУО изисква местните власти да координират общинските програми за управление на отпадъците с НПУО и НППОО и насърчава общините да разработят и регионални планове за управление на отпадъците в териториален обхват на регионалните сдружения за управление на отпадъците (РСУО), определени с НПУДО 2009-2013 г.

Времени хоризонт

НПУО и НППОО като неразделна негова част са разработени за периода 2014–2020 г. Крайният срок на плана съвпада с периода на програмиране и ползване на европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020г. и крайния срока на „Европа 2020: Националната програма за реформи”. Периодът отговаря и на изискването на ЗУО, според който НПУО се изготвя за период най-малко 6 години.

Отпадъци в обхвата на НПУО

НПУО включва в обхвата си отпадъците, които са в приложното поле на РДО, съответно на ЗУО:

- битови отпадъци
- производствени отпадъци
- строителни отпадъци

- опасни отпадъци

Отпадъците, които са извън обхват на НПУО, респективно на РДО и ЗУО, са представени в Приложение №1 към Плана.

Ключови цели

НПУО е напълно съобразен с основните цели в европейското екологично право в сектор "Отпадъци" и съдържа ключови цели, за постигането на които в НПУО и НППОО са предвидени програми от мерки.

Ключови цели в сектор "Отпадъци" за Р България

Отпадъчни потоци	Година	Цел		
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране
Отпадъци от опаковки	Ежегодно за всяка година от НПУО	Не по-малко от 60 % от теглото на отпадъците от опаковки трябва да бъдат оползотворени или изгорени в инсталации за изгаряне на отпадъци с оползотворяване на енергията	Не по-малко от 55 % и не повече от 80 % от теглото на отпадъците от опаковки трябва да бъдат рециклирани, като се рециклира не по-малко от: а) 60 % от теглото на отпадъците от опаковки от стъкло; б) 60 % от теглото на отпадъците от опаковки от хартия и картон; в) 50 % от теглото на отпадъците от опаковки от метали; г) 22,5 % от теглото на отпадъците от опаковки от пластмаси, при чието рециклиране се получава единствено пластмаса; д) 15 % от теглото на дървесните отпадъци от опаковки.	Системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки, обхващат не по-малко от 6 000 000 жители на територията на страната и задължително включват курортните населени места и всички населени места с население над 5000 жители.
Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)		Оползотворяване на не по-малко от:	Подготовка за повторна употреба и рециклиране на не по-малко от:	Разделно събиране на ИУЕЕО в общо количество, което се равнява на не по-малко от:
	2014	- 80 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 1 или 10 от Приложение № 1; - 75 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 3 или 4 от Приложение № 1; - 70 % за ИУЕЕО, попадащо в	- 75 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 1 или 10 от Приложение № 1; - 65 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 3 или 4 от Приложение № 1; - 50 % за ИУЕЕО, попадащо в	Лицата, които пускат на пазара ЕЕО, предназначено за употреба в бита, осигуряват разделно събиране на ИУЕЕО, образувано в бита, в общо количество, което се равнява на не по-малко от 4 килограма на жител годишно, но не по-малко от средното

Отпадъчни потоци	Година	Цел		
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране
		категории 2, 5, 6, 7, 8 или 9 от Приложение № 1.	категории 2, 5, 6, 7, 8 или 9 от Приложение № 1. - 80% за излезли от употреба газоразрядни лампи, попадащи в категория 5а от Приложение № 1	тегло на ИУЕЕО, събрано през трите предходни години, в зависимост от това, коя от тези стойности е по-голяма.
	2015	- 85 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 1 или 10 от Приложение № 1; - 80 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 3 или 4 от Приложение № 1; - 75 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 2, 5, 6, 7, 8 или 9 от Приложение № 1.	- 80 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 1 или 10 от Приложение № 1; - 70 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 3 или 4 от Приложение № 1; - 55 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 2, 5, 6, 7, 8 или 9 от Приложение № 1. - 80% за излезли от употреба газоразрядни лампи, попадащи в категория 5а от Приложение № 1	Лицата, които пускат на пазара ЕЕО, предназначено за употреба в бита, осигуряват разделно събиране на ИУЕЕО, образувано в бита, в общо количество, което се равнява на не по-малко от 4 килограма на жител годишно, но не по-малко от средното тегло на ИУЕЕО, събрано през трите предходни години, в зависимост от това, коя от тези стойности е по-голяма.
	2016			- 41% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години
	2017			- 48% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години
	2018	- Оползотворяване на не по-малко от 85 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 1 или 4 от Приложение № 3;	- Подготовка за повторна употреба и рециклиране на не по-малко от 80 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 1 или 4 от Приложение № 3;	- 55% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години
	2019	- Оползотворяване на не по-малко от 80 % за ИУЕЕО, попадащо в категория 2 от	- Подготовка за повторна употреба и рециклиране на	- 60% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години
	2020			- 65 % от средното

Отпадъчни потоци	Година	Цел		
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране
		Приложение № 3; - Оползотворяване на не по-малко от 75 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 5 или 6 от Приложение № 3.	не по-малко от 70 % за ИУЕЕО, попадащо в категория 2 от Приложение № 3; - Подготовка за повторна употреба и рециклиране на не по-малко от 55 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 5 или 6 от Приложение № 3; - За ИУЕЕО, попадащо в категория 3 от Приложение № 3, се рециклират не по-малко от 80 %.	тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години в Република България
Излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)	2015	Минимум 95% от теглото на всяко ИУМПС, прието на площадки за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектоване	Минимум 85% от теглото на всяко ИУМПС, прието на площадки за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектоване	
Отработени масла	Ежегодно за всяка година от НПУО	Мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през текущата година		
Гуми		Оползотворяване на не по-малко от:	Регенериране и/или рециклиране на не по-малко от:	
	2014	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	20% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година	
	2015	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	25% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година	
	2016	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	30% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година	
	2017	65 % от количеството	35% от количеството	

Отпадъчни потоци	Година	Цел		
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране
		(в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	гуми, пуснати на пазара през текущата година	
	2018	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	40% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година	
	2019	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	45% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година	
	2020	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	50% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година	
Портативни батерии и акумулатори (ПБА)	2014			мин. 40% от пуснатите на пазара ПБА с изключване на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната
	2015 и всяка следваща година			мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключване на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната
Автомобилни батерии и акумулатори	Ежегодно за всяка година от НПУО			Количество автомобилни НУБА, отговарящо на коефициент на събираемост, не по-малък от 100 % от количеството пуснати на пазара автомобилни батерии и акумулатори, като коефициентът на събираемост се изчислява съгласно приложение № 3 от

Отпадъчни потоци	Година	Цел		
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране
				НБАНУБА
Индустриални батерии и акумулатори	Ежегодно за всяка година от НПУО			Количество индустриални НУБА независимо от химичния им състав и произход, отговарящо на коефициент на събираемост, не по-малък от 25 % от количеството пуснати на пазара индустриални батерии и акумулатори, като коефициентът на събираемост се изчислява съгласно приложение № 3 от НБАНУБА
НУБА	Ежегодно за всяка година на НПУО		<ul style="list-style-type: none"> - Рециклиране на не по-малко от 65 % от теглото на материалите, съдържащи се в оловно-киселите батерии и акумулатори, и възможно най-висока степен на рециклиране на оловото, което се съдържа в тях, като същевременно се избягват прекомерните разходи; - рециклиране на не по-малко от 75 % от теглото на материалите, съдържащи се в никел-кадмиевите батерии и акумулатори, и възможно най-висока степен на рециклиране на кадмия, който се съдържа в тях, като същевременно се избягват прекомерните 	

Отпадъчни потоци	Година	Цел		
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране
			разходи; - рециклиране на 50 % от теглото на другите НУБА.	
Биоотпадъци	2016	мин. 25% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.		
	2020	мин. 50% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.		
	2025	мин. 75% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.		
Отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата	2020	до 35 % от общото количество на същите отпадъци, образувани в Р. България през 1995 г.		
Битови отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло	2016		мин. 25 % от общото им тегло	
	2018		мин. 40 % от общото им тегло	
	2020		мин. 50 % от общото им тегло	
Строителни отпадъци	2016	най-малко 35% от общото тегло на отпадъците		
	2018	най-малко 55% от общото тегло на отпадъците		
	2020	най-малко 70% от общото тегло на отпадъците		

Връзка с други национални планове

НПУО е част от цялостната национална система за планиране. При разработване на плана са взети предвид основните постановки на Националния стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г, както и проекта на Национален план за управление на утайките от ПСОВ. НПУО е разработен и в тясна координация с Третия национален план за изменение на климата, 2013-2020 г., и по-конкретно в частта, отнасяща се до емисии на парникови газове от Сектор „Отпадъци”. Взети са предвид и предвижданията на Националната програма за реформи на Република България в изпълнение на Стратегия "Европа 2020", Национална програма за развитие: България 2020, Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022г. и Националния план за действие по управление на устойчивите органични замърсители 2012-2020 г.

Процес на обществени консултации

ЗУО изисква при разработването на НПУО и НППОО, МОСВ да организира провеждането на консултации със съответните заинтересовани страни, държавната администрация, местните власти и обществеността. Провеждането на консултации бе съобразено със следните основни принципи за реализиране на партньорство:

- Всеобхватност и равнопоставеност – консултациите да бъдат национални с възможност за участие на всички заинтересованите страни от цяла България
- Прозрачност – проектите на стратегическите документи и мненията, изразени от участниците в консултациите, да са публично достъпни
- Документиране – всички изказани идеи и предложения по време на обществено обсъждане да бъдат документирани
- Обратна връзка – участниците да получават отговори и реакция на техните предложения
- България, Европейският съюз и Единният европейски пазар са възприели принципа на прозрачност на политиката по основателни причини, свързани с икономиката, управлението и демокрацията

Процесът на обществени консултации стартира в края на 2012г., когато МОСВ публикува в раздел "Консултации на МОСВ с обществеността" на интернет страницата си покана към заинтересованите страни да представят своите предложения за изготвяне на НППОО. В съобщението с поканата бяха подробно разяснени основните постановки на политиката за предотвратяване на образуването на отпадъци.

В най-ранния етап на разработване на НПУО и НППОО бяха осъществени консултации с ключови заинтересовани страни чрез:

- проведено анкетно проучване сред общините в страната в периода ноември-декември 2013 г., в което участие взеха над 90% от общините в България (получени са попълнени въпросници от 249 общини).
- проведено анкетно проучване с ръководители на фирми, изпълняващи дейности по събиране и транспортиране на отпадъци и оператори на инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци в периода ноември-декември 2013 г.
- проведени фокус групи (отделно за хартия, стъкло, пластмаси, метали и други материали) с представители на организации по оползотворяване и ръководители на инсталации за рециклиране на такива отпадъци през м.януари 2014 г.

Основен елемент от схемата за провеждане на консултациите беше организирането на обсъждане на НПУО и НППОО с представители на НПО и браншови организации. Обсъждането беше предшествана от публикуване на интернет-страницата на МОСВ за обществени консултации на проектите на Плана и Програмата с покана за представяне на предложения и мнения към всички заинтересовани страни.

НПУО и НППОО бяха допълнително съгласувани с всички министерства преди внасянето им за приемане от Министерски съвет, като едновременно с това проектът на двата документа с отразени препоръки от проведените обществени консултации бяха предоставени отново за достъп на обществеността на интернет-страницата на МОСВ.

Консултации с обществеността бяха проведени и в рамките на процедурата за екологична оценка на НПУО, в съответствие с изискванията на ЗООС.

На 22 август 2014 г. заданието за обхват и съдържание на доклада за Екологична оценка и Схемата за провеждане на консултации с обществеността, заинтересувани органи и трети лица при изработването на Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г. бяха публикувани на страницата на министерство на околната среда и водите.

Съгласно изискванията на чл.20 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, изготвеният Доклад за екологична оценка на Национален план за управление на отпадъците за периода 2014-2020 г. се представи за обществени консултации на 17 септември 2014 г.

Органи за разработване и одобрение

НПУО и НППОО бяха разработени от МОСВ, с водеща дирекция „Управление на отпадъците и опазване на почвите” в процеса на разработване, консултации и одобрение. След процедурата на обществени консултации и процедурата на екологична оценка, проведена по реда на ЗООС, НПУО и НППОО бяха съгласувани със Становище № № 12-7/2014 г. от 17.11.2014 г.

Министерство на околната среда и водите:

Адрес: 1000 София, бул. "Мария Луиза" № 22

Страница в интернет: www.moew.government.bg

Министерски съвет:

Адрес: 1594 София бул. "Дондуков" №1

Страница в интернет: www.government.bg

II. Основни изводи от анализа на състоянието и управлението на отпадъците

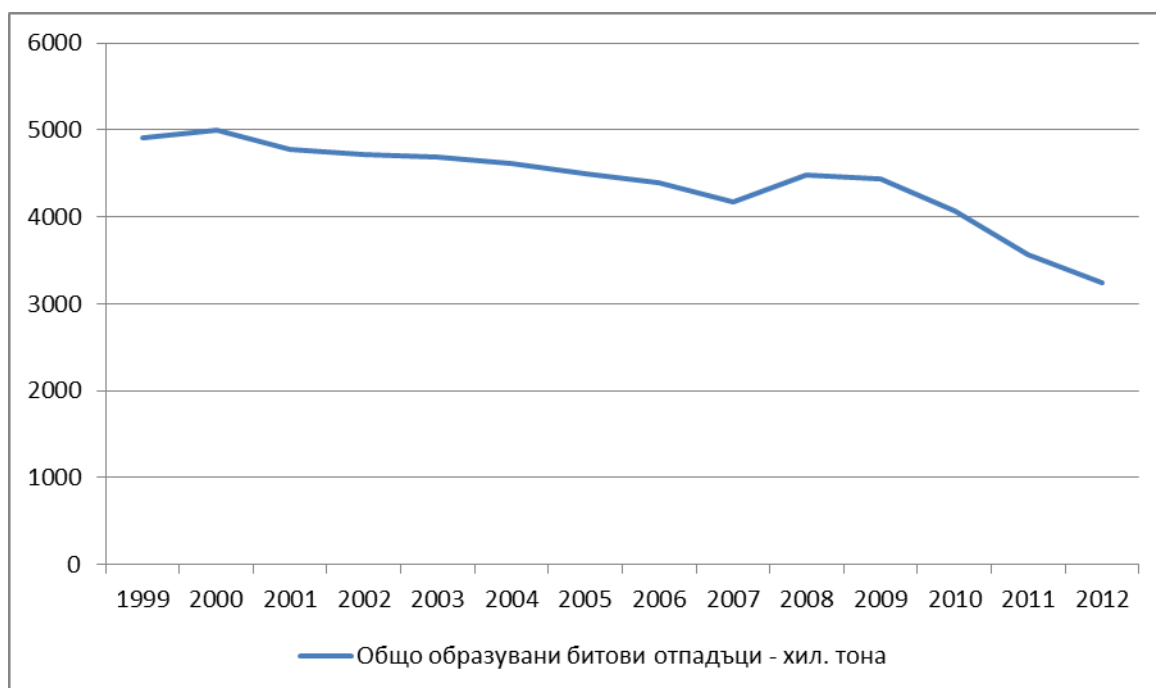
В този раздел са представени най-важните факти и тенденции, идентифицирани в анализа на съществуващото състояние в сектора на управление на отпадъците, както и произтичащите от тях изводи и препоръки. Изложението в тази глава следва реда на изготвените анализи, пълният текст на които е представен в Приложенията към настоящия документ.

Анализ на състоянието и прогноза за вида, количествата и източниците на отпадъците, образувани на територията на страната, както и за отпадъците, които е вероятно да бъдат обект на трансграничен превоз от или до националната територия

Битови отпадъци

- Общото количество на образуваните битови отпадъци в страната следва положителна тенденция към трайно намаление. През периода 1999-2012 г. намалението е с близо 35%, като дялът на битовите отпадъци в общото количество на образуваните отпадъци е намалял до 14%.

**Общо образувани битови отпадъци в България (1999-2012 г.),
хил.тона**

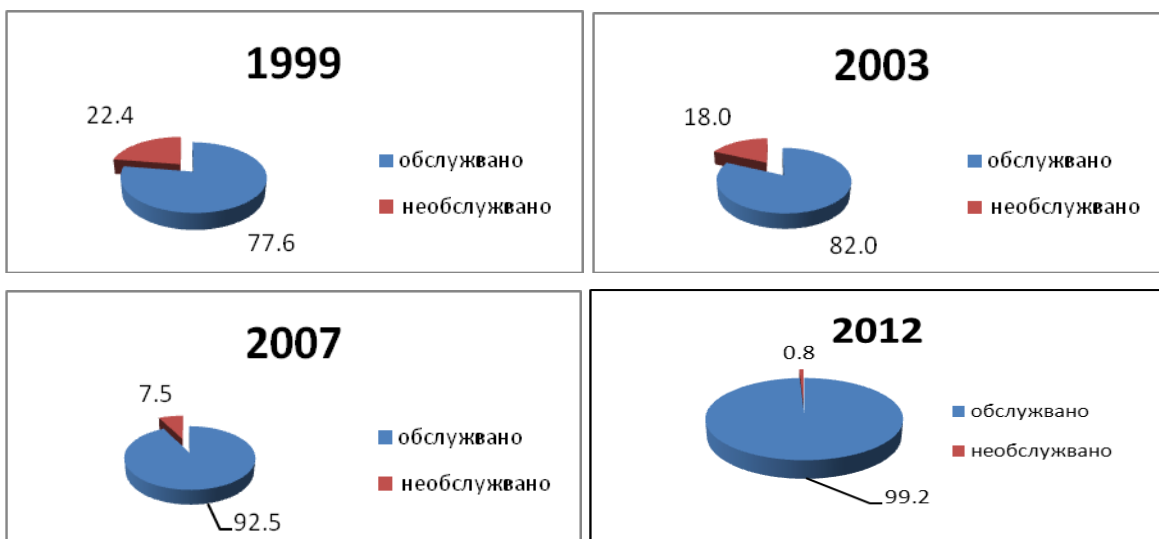
Източник: НСИ

- В сравнителен план по данни на Евростат, България е под средното ниво на образуване на битови отпадъци на жител на година спрямо ЕС-27 и е с

положителни тенденции по този показател, свързан с предотвратяване на образуването на отпадъци.

- Основен източник на битовите отпадъци са домакинствата, като с най-голям дял е Югозападният район (където е столицата) с над 1/4 от битовите отпадъци в страната и с постоянно нарастващ дял.
- Делът на населението, обхванато от системите за организирано събиране и транспортиране на битовите отпадъци, нараства постоянно и през 2012 г. достига 99%, като броят на обслужваните населени места е нараснал трикратно за периода 2003 - 2012 г.

Дял на населението в България, обслужвано от системи за организирано събиране (1999 г., 2003 г., 2007 г. и 2012 г.), в %

Източник: НСИ

- Наблюдават се значителни различия между общините по показателя образувани битови отпадъци на жител на година, което освен от различията в икономическите и социалните показатели, вероятно се дължи и на неточното измерване на отпадъците поради липса на измерващи везни на депата, които все още не са приведени в съответствие с нормативните изисквания.
- Депонирането като метод за обезвреждане на отпадъците все още е с най-голям относителен дял в третирането на битовите отпадъци, независимо че се наблюдава постоянен спад по този показател през последните години. България не изгаря битови отпадъци, за разлика от високото ниво по този показател в много европейски страни.
- България е сред страните-членки на ЕС с близко до средното ниво на рециклиране през последните години.

Рециклирани битови отпадъци - кг/ж/г

	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г. ⁵
Средно за ЕС- 27	122	125	129	132
България	119	136	122	103

Източник: Евростат

- През последните години се наблюдава подобрене по показателя компостирани битови отпадъци на жител, но голямото изоставане спрямо средноевропейските показатели все още не е преодоляно. Причините се коренят в недостатъчния брой съоръжения за оползотворяване, в т.ч. рециклиране на биоразградимите битови отпадъци.
- През 2013 г. бе въведена нормативна уредба относно биоразградимите и биоотпадъците, което в съчетание с икономически инструменти като въведените преди това отчисления на тон депонирани битови отпадъци доведе до наблюдаваните положителни тенденции.
- Над 50% от битовите отпадъци са биоразградими, като според големината на населените места морфологията е различна и включва градински и зелени отпадъци, хранителни отпадъци, хартия, картон и други биоразградими отпадъци.
- Недостатъчната информационна обезпеченост на процеса на управление на отпадъците налага унифициране на методиката за проучване на морфологичния състав на отпадъците и нейното систематично прилагане, което да позволи идентифициране на съществуващите тенденции и избиране на специфичен подход за всяка община, свързан с разделното събиране и други дейности по управление на отпадъците.
- По-тясното интегриране на информационните системи на НСИ и ИАОС относно отпадъците също е важен фактор за подобряване на информираността при вземането на управленски решения в областта на управление на отпадъците. За съществуващите проблеми външен фактор е липсата на унифициране на системите на ниво Европейски съюз, а именно между Евростат и ЕК.
- Въвеждането на методика за отчитане на домашното компостиране, както и следенето на индикаторите за степента на устойчивост на реализираните от общините проекти също ще допринесат значително за информационното обезпечаване на процеса на управление на отпадъците.
- По-пряко прилагане на принципа „замърсителят плаща” при определяне на такса битови отпадъци чрез измерване на количеството вероятно ще допринесе за намаляване на количествата битови отпадъци и ще насърчи участието на населението и фирмите в системите за разделно събиране на рециклируемите отпадъци при източника, но промяната на начина на определяне на такса битови отпадъци е голямо предизвикателство пред общините и населението на страната.
- Необходимо е да се приложат мерки за подобряване на ефективността на разделното събиране на хартия, пластмаса, стъкло и метал от опаковки и други

⁵ За 2012 г. с най-високо и най-ниско ниво на показателя са съответно Германия – 284 кг/ж/г и Румъния - 7кг/ж/г

източници чрез обхващане на по-голям брой общини в Р България от системите за разширена отговорност на производителя със съпътстваща промяна в критериите за обхванато население, както и подобряване на партньорството между организациите по оползотворяване и общините в изграждането на общи системи за разделно събиране на рециклируемите отпадъци.

- Необходимо е да се приложат мерки за подобряване на ефективността на разделното събиране и стандартите за третиране, отчетността и контрола на ИУМПС, ОЕЕО, НУБА, излезли от употреба гуми и др. масоворазпространени отпадъци в изпълнение на нормативните изисквания.
- Необходимо е разработване и прилагането на пакет от мерки за подобряване на прозрачността и ефективността в дейността на организациите по оползотворяване.
- Планът следва да разгледа възможността за въвеждане на регионален подход при формирането и изпълнението на целите за рециклиране на битови отпадъци.
- Предоставяне на възможност на общините за предоставяне на преференции по отношение на таксата битови отпадъци и/или въвеждане на други икономически стимули за домакинствата и юридическите лица, участващи в системите за разделно събиране на отпадъците с цел насърчаване постигането на високи нива на рециклиране.
- Повишаването на капацитета на институциите и информираността чрез провеждане на постоянни обучителни програми относно йерархията за управление на отпадъците, с акцент управление на биоразградимите отпадъци, разделно събиране, рециклиране и предотвратяване и начините за определяне на морфологичния състав на отпадъците, също са важни дейности за подобряване на ефективността на системата.
- От направения анализ се налага становището, че в новия програмен период чрез ОПОС 2014-2020 г. с приоритет трябва да се финансират проекти на общини за изграждане на съоръжения за оползотворяване, в т.ч. рециклиране на биоразградимите отпадъци и за въвеждането на системи за разделното им събиране (съдове, специализирани автомобили и др.). Проекти за предотвратяване образуването на отпадъци, съобразени с изготвени от МОСВ указания, също биха имали положителен ефект за бъдещото развитие на системата. Бенефициенти по ОПОС 2014-2020 г. ще бъдат и юридически лица със стопанска цел, структури на МОСВ/звена в структурата на МОСВ, юридически лица с нестопанска цел – за дейности, свързани с изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти.
- Усилия следва да се фокусират и към реализацията на бизнес проекти за изграждане на съоръжения, осигуряващи прилагането на високотехнологични решения за оптимизиране на производствените процеси и намаляване използването на суровини; внедряване на съвременни технологии за влагане на отпадъците като суровина в ново производство и/или други алтернативни приложения, технологии за производство на „зелени продукти“ и др., които могат да бъдат подпомагани от Оперативна програма „Конкурентоспособност и иновации 2014-2020 г.“.

Производствени отпадъци

- За периода 2004-2012 г. количеството на образуваните производствени отпадъци е намаляло два пъти, като най-значителното намаление е в първите години на периода.
- Производствените отпадъци представляват преобладаващата част от образуваните отпадъци в обхвата на ЗУО, като през 2012 г. относителният им дял е над 80%.
- В началото на периода 2004-2010 г. България отчита най-висока стойност на показателя производствени отпадъци на единица БВП. Сравнението с ЕС – 27 показва, че по този показател страната произвежда три пъти повече отпадъци на единица БВП.
- През 2010 г. по показателя производствени отпадъци на единица БВП страната е в значително по-добра позиция, като е под нивото на няколко силно развити в икономическо отношение държавите-членки.
- По отношение на показателя образувани производствени и строителни отпадъци на жител, стойностите на показателя и тенденциите са по-благоприятни от средноевропейските.
- Подреждането на образуваните производствените отпадъци по икономически дейности показва, че на първо място е „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“, чийто дял съставлява 56% от общо образуваните производствени отпадъци за периода 2008-2012 г. На следващо място са дейностите по предоставяне на услуги, следвани от отпадъците от производство на химични продукти – 6,2%, и отпадъците получени от растениевъдство, животновъдство и горско стопанство – 5.5%.
- В регионален разрез, най-големи количества производствени отпадъци са образувани в областите Стара Загора, Варна, София град, Перник, в които има концентрация на ТЕЦ и други производства, генериращи големи количества производствени отпадъци.
- В България се наблюдават положителни тенденции по отношение на предотвратяването на образуването на промишлени отпадъци, включително по отношение на средноевропейските нива.
- За периода 2008-2012 г. са предадени за оползотворяване 11.9% от образуваните производствени отпадъци, от които с най-голям относителен дял са отпадъците, съдържащи метали, както и тези от горивни инсталации. За същия период количествата на предадените за обезвреждане производствени отпадъци се запазва относително постоянен на нива от около 7000 хил. тона годишно, но намалява като относителен дял до 38.6% от общото количество производствени отпадъци.
- Основен метод за обезвреждане на отпадъците в страната остава депонирането. Количеството на обезвредените производствени отпадъци за 2012 г. възлиза на 7377 хил. тона, като 70% от тях са отпадъци от термични процеси.
- За периода 2004-2012 г. от страната са изнесени общо 388 хил.тона производствени отпадъци, което представлява 0,2% от образуваните в страната

отпадъци. Износът на метални отпадъци формира най-голям дял от износа и представлява 62% от изнесените производствени отпадъци.

- Обхващането в интегрирана информационна система на информацията от издадените разрешителни, от осъществения контрол за изпълнение на условията от издадените разрешителни и информацията за дейностите по предотвратяване и оползотворяване на производствените отпадъци ще подпомогне значително ефективното управление.
- Значителен положителен ефект биха произвели проекти за проучване на целеви отрасли и изготвяне на предложения за решаване на проблемите с най-широко генерираните производствени отпадъци. Такива проекти, изпълнявани от научно-изследователски институции и бизнеса биха могли да получат подкрепа и финансиране по приоритетна ос „Технологично развитие и иновации“ на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г.“

Строителни отпадъци

- В България има изготвен стратегически план за управление на строителните отпадъци за периода до 2020г., в който са поставени конкретни количествени цели за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци.
- България е с многократно по-ниски стойности на показателя строителни отпадъци/жител/година от средното за ЕС-27.
- Количествата образувани строителни отпадъци намаляват през последните години.
- Строителните отпадъци имат сравнително малък относителен дял от образуваните производствени отпадъци – около 6%. С най-висок относителен дял на образуваните строителни отпадъци са под-секторите "Разрушаване на сгради" и "Ново строителство" (общо 35%), следвани от секторите „Пътища“ (33%) и "Индустриални предприятия" (26%).
- Анализите на морфологичния състав на строителните отпадъци показват, че с най-висок относителен дял са земните и скалните маси (33%), следвани от бетон и стоманобетон (28%) и асфалтобетон (11%).
- В регионален аспект най-големи количества строителни отпадъци са образувани в областите София град, Варна, Бургас, Пловдив и Благоевград.
- Преобладаващата част от строителните отпадъци имат висок потенциал за рециклиране и оползотворяване.
- В периода 2008-2012 г. се наблюдават положителни тенденции на нарастване на относителния дял на оползотворените спрямо обезвредените строителни отпадъци.
- В резултат на ведомствени изисквания и добри практики в ж.п. сектора от години се постига много високо ниво на оползотворяване на строителните отпадъци от сектора – над 80%, което показва, че регламентирането на изисквания води до положителни резултати.

- В сектор „Пътища”, който е източник на около 1/3 от строителните отпадъци, все още има значително изоставане. Въвеждането и прилагането на „зелени” обществени поръчки с изисквания за оползотворяване на отпадъците и влагане на рециклирани строителни материали може да допринесе за преодоляване на това изоставане.
- Все още не е изградена национална информационна система за образувани, рециклирани, оползотворени и депонирани строителни отпадъци, поради което данните за оползотворените строителни отпадъци от наличните източници са непълни и със съмнителна точност.
- Повишаването на капацитета на браншови организации от отрасъл строителство и производство на строителни материали чрез методически и обучителни материали, включително широкомащабни обучения, наличието на информационни интернет - портали по прилагане на европейското и съответното национално законодателство и политики, разработване на план за управление на отпадъците в процеса на инвестиционното проектиране, възможностите и стандартите за влагане в строителството на рециклирани строителни материали би допринесло за подобряване на ефективността при управление на отпадъците. Възможният източник на финансиране на такива дейности е Оперативна програма „Добро управление 2014-2020 г.“.

Опасни отпадъци

- Стойността на показателя образувани опасни отпадъци на единица БВП за България остава над два пъти по-висока от средната за ЕС-27.
- За периода 2004-2012 г. в Република България общото количество образувани опасни отпадъци по данни на НСИ е 6174 хил. тона или средногодишно около 688 хил. тона⁶.
- За периода 2008-2012 г. количествата на образуваните опасни отпадъци се запазват относително постоянни, с изключение на отчетените през 2011 г.
- От образуваните опасни отпадъци за 2012 г., разпределени по групи от Списъка на отпадъците, с най-голям дял (40.7%) са образуваните опасни отпадъци от термични процеси, следвани от опасни отпадъци от термични повърхностна химична обработка и нанасяне на покрития върху метали (24.2%) и опасни отпадъци, получени от съоръжения за обработване на отпадъци и от пречиствателни станции за отпадъчни води – 20.6%.
- Най-големи количества опасни отпадъци са образувани в областите София град, Пловдив, Кърджали и Бургас, което се дължи на специфичните производства на тяхна територия.
- За периода 2008-2012 г. са предадени за оползотворяване, в т.ч. за рециклиране, почти 5% от образуваните опасни отпадъци, като се наблюдава тенденция на нарастване.

⁶ Отпадъците, образувани от разкриването, добива и преработването на подземни природни богатства (с код на групата 01 от Списъка на отпадъците, съгласно Приложение 1 към Наредба 3 от 01.04.2004) са изключени от анализа за опасни отпадъци.

- За наблюдаваната тенденция на нарастване на количествата опасни отпадъци, предадени за оползотворяване, в т.ч. за рециклиране, принос има увеличеният дял на предадените за оползотворяване опасни отпадъци, получени след предварително третиране на негодни за употреба оловно-кисели акумулатори, излезли от употреба моторни превозни средства и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, в резултат от регламентиране управлението на масово разпространените отпадъци.
- Предадените за обезвреждане опасни отпадъци за разглеждания период намаляват и през 2012 г. количеството им е 7.9 хил. тона.
- Сериозен проблем за страната са негодните за употреба пестициди, които се съхраняват по начин, който създава рискове за населението и околната среда. Проблемът с пестицидите е в резултат от натрупаните количества от закритите ТКЗС и АПК през 90-години на миналия век.
- Относителният дял на внесените в страната опасни отпадъци спрямо образуваните опасни отпадъци за периода 2007-2010 г. е 3%, а на изнесените – 0,4%. Основно от внос се оползотворяват негодни за употреба оловно-кисели акумулатори, съединения на оловото и на медта, отпадъци от производство на желязо/стомана. Най-често се изнасят НУБА, за които няма инсталации за рециклиране в страната, излезли от употреба флуоресцентни и други лампи, съдържащи живак, трансформатори и кондензатори, съдържащи ПХБ.
- Информационната система свързана с управление на опасните отпадъци се нуждае от подобрене и развитие.
- Повишаване капацитета на компетентните органи чрез осигуряване на подходящо обучение, което да включва представяне на добрите практики на други държави-членки на ЕС при издаването на разрешителни за целевите за България групи производства от гледна точка на йерархията за управление на отпадъците, ще има ползотворно влияние.
- Финансовото и техническото обезпечаване на периодични проверки на лицата, образуващи опасни отпадъци, и компаниите, извършващи дейности с опасни отпадъци, също трябва да бъде подкрепено от МОСВ.
- Проекти на научно-изследователски екипи и бизнеса за изследване и решаване на специфични проблеми с опасни отпадъци следва да бъдат подкрепени по приоритетна ос „Технологично развитие и иновации“ на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г.“

Специфични отпадъчни потоци

Отпадъци от опаковки

- През периода 2004-2012 г. общото потребление на опаковки в България се запазва относително постоянно. Потреблението на опаковки от жител в страната е почти четири пъти по-ниско от средните нива в ЕС.
- Съществуват значителни колебания в потреблението на отделните опаковъчни материали, като ясно изразена е тенденцията на намаляване на опаковките от стъкло и увеличаване на опаковките от хартия и картон.

- Страната изпълнява общите национални цели по рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки.
- През последната година изнесените количества отпадъци от опаковки представляват около 15% от общо генерираните отпадъци от опаковки, а внесените са под 10%.
- Рециклиращата индустрия на стъкло, хартия и картон изпитва недостиг от качествени отпадъци, поради което се осъществява и внос.
- Разделното събиране на стъкло изисква допълнителни усилия, както чрез мерки свързани с населението, така и чрез увеличение на ангажиментите на големи генератори на стъкло – магазини, заведения за обществено хранене и др.
- Подобряването на информационната система е една от предпоставките за вземане на адекватни управленски решения. Стартирането на докладването на изпълнението на целите на регионално ниво изисква бърза промяна в начина на отчитане от организациите по оползотворяване на отпадъците от опаковки, които да докладват за изпълняването както на регионален признак, така и по групи генератори на отпадъци - население и бизнес.
- Необходимо е да се засили прилагането от търговските обекти и други административни сгради на изискването на ЗУО за въвеждане на разделното събиране на отпадъците от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки), включително чрез системен контрол от РИОСВ и общините. .
- Прилагането на национална и общински комуникационни стратегии и разширяване на информационните кампании за обществеността и бизнеса относно ползите от разделното събиране на отпадъци, координирани с информационните кампании на организациите по оползотворяване, ще допринесе за подобряване на ефективността на системата.

Отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)

- За краткото време на прилагане на изискванията за разделно събиране, рециклиране и друго оползотворяване на ИУЕЕО в страната е създадена работеща схема за този вид масово разпространени отпадъци (МРО).
- България е изпълнила целите си по събиране на ИУЕЕО, образувано от бита и извън бита.
- България е изпълнила целите си по оползотворяване и рециклиране на ИУЕЕО.
- За четиригодишния период 2007-2010 г. количеството на събраното ИУЕЕО е нараснало два пъти.

Отпадъци от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)

- През периода 2007-2011 г. количеството ИУМПС нараства непрекъснато.
- Република България е постигнала поставените национални цели за повторно използване, оползотворяване и рециклиране на ИУМПС.

- Следва да се търсят възможности за оползотворяване на стъклата от ИУМПС.

Отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА)

- В България е въведена работеща схема за разширена отговорност на производителя за НУБА.
- Наблюдава се тенденция на увеличаване на количествата на събраните и рециклирани батерии и акумулатори. България изпълнява целите си по събиране и рециклиране на НУБА.

Отпадъци от излезли от употреба гуми (ИУГ)

- За първата година на действие, схемата за разширена отговорност на производителя за гуми показва много добри резултати, което позволява спазване на забраната за депониране на гуми.
- Постигнатата цел за оползотворяване на национално ниво е 68,26%, 70% от които са рециклирани.
- Необходимо е преразглеждане на издадените разрешения за пиролиза на излезли от употреба гуми, с цел гарантиране на съответствие с изискванията за изгаряне на отпадъци.

Отпадъци от масла

- За периода на действие, схемата за разширена отговорност на производителя за отработени масла показва много добри резултати.
- Постигнатата цел по оползотворяване на национално ниво е близо 60%. Постигнато е добро ниво в йерархията на управление на отработените масла.

Отпадъци от ПХБ/ПХТ

- Количествата отпадъци, съдържащи ПХБ, заемат незначителен дял в общия обем опасни отпадъци в страната. В периода 2006-2012 г. се наблюдава ясна тенденция към намаляване на количествата образувани отпадъци, съдържащи ПХБ.
- В актуализирания План за действие по управление на устойчивите органични замърсители за периода 2012-2020 г. са предложени две мерки - актуализация на електронната база-данни за съдържащото ПХБ/ПХТ оборудване (трансформатори и кондензатори) и окончателно обезвреждане извън страната на наличното оборудване, съдържащо ПХБ/ПХТ. Първата мярка е изпълнена през 2012 г., а втората мярка е реализирана 99.6% в периода 2008-2012 г. Останалите 0.4% от ПХБ оборудването е изведено от експлоатация и предстои да бъде окончателно обезвредено извън страната.

Утайки от ПСОВ

- В периода 2004-2009 г. се наблюдава увеличаване с над 300% на количеството образувани утайки от ПСОВ. Образуваните годишно утайки от ПСОВ на жител в страната са едни от най-ниските в ЕС.

- Способите на обезвреждане и оползотворяване на утайките от ПСОВ са се разширили спрямо 2006 г., когато депонирането на утайки от отпадъчни води е съставлявало 60% от общото им количество. През 2012 г. този процент е намалял на 11% от общото им количество.
- Проектът на Национален план за управление на утайките от отпадъчни води в България включва цял набор от мерки за обезвреждане и оползотворяване на утайките от ПСОВ до 2020 г.
- Съществува известна колизия между проектите за управление на утайките при изграждането и модернизацията на ПСОВ и предложенията в Националния план за управление на утайките, като в първите е включена възможността за депониране, докато в Националния план този способ не се насърчава.
- Анализът на възможностите за оползотворяване на утайките от ПСОВ показва, че има възможност голяма част от утайките от ПСОВ да бъдат оползотворени в земеделието и при рекултивацията на нарушени терени.

Отпадъци от лечебни и здравни заведения

- В периода 2004-2012 г. се наблюдава нарастване на количествата образувани отпадъци от лечебни и здравни заведения.
- България разполага с инсинератор за изгаряне на болнични отпадъци с оползотворяване на топлинната енергия, като капацитетът на този инсинератор все още не е напълно запълнен. Към настоящия момент няма изграден специализиран регистър с информация за актуалното състояние на функциониращи съоръжения за оползотворяване на отпадъци от лечебни и здравни заведения, както и за техния капацитет. С цел оптимизиране на управлението на отпадъците от лечебни и здравни заведения, е необходимо създаване на такава база данни и включването ѝ към бъдещата интегрирана информационна система за управление на отпадъците.
- Идентифицирана е необходимост от ефективно обеззаразяване на отпадъците от лечебните заведения чрез автоматизирани системи, чиято ефективност се поддава на контрол и предаването им за последващо третиране на специализирани фирми.
- За постигане на ефективно управление на отпадъците от лечебни и здравни заведения е необходимо активно участие на браншови организации в сектора като Българския лекарски съюз и Българския зъболекарски съюз. Те биха могли да бъдат бенефициенти по Оперативна програма „Добро управление 2014-2020 г.“

Анализ на инфраструктурата в сектор "Отпадъци"

- Общините са добре обезпечени със съдове за смесени битови отпадъци, като съществува голямо разнообразие по вид, обем и материали на използваните съдове за събиране на битови отпадъци.

- В 58 общини се налага закупуването на допълнителни съдове, за да се осигури пълно покритие на населението от малки населени места с организирано събиране на битови отпадъци.
- Текуща подмяна на остарелите и амортизирани съдове се планира във всички общини в страната. В някои общини се предвижда подмяна на голямогабаритните контейнери (главно с обем от 4 м³), поради оптимизиране на общинските системи за събиране и транспортиране на битови отпадъци.
- Общините не са обезпечени със съдове за разделно събиране на биоотпадъци. Приоритетно такива съдове трябва да осигурят общините, за които през 2013 г., 2014 г. и 2015 г. ще се въведат в експлоатация изгражданите в момента съоръжения за рециклиране и оползотворяване на биоотпадъци.
- Паркът на транспортни средства за транспортиране на битови отпадъци е остарял, като делът на новите специализирани транспортни средства за събиране на отпадъци, закупени през последните 2-10 години, е малък. Наложителна е бърза подмяна на амортизираните транспортни средства, които са в експлоатация над 20 години и представляват около 31% от използваната техника.
- Налага се подмяна на контейнеровозите (около 10% от всички превозни средства) със специализирани машини поради преминаване от 4 м³ контейнери към по-малки по обем съдове. В някои общини се налага закупуване на допълнителни специализирани машини, които ще транспортират отпадъците на дълги разстояния до регионалното депо.
- Претоварните станции, които предстои да се изградят със средства по ОПОС 2014-2020 г. или от държавния бюджет, ще дадат възможност за намаляване на транспортните разходи за съответните обслужвани общини и ще направят услугата по управление на отпадъците по-поносима за населението на тези общини.
- Приоритетно трябва да продължат усилията за изграждане на съоръжения за третиране на отпадъците в регионалните системи при спазване на следните приоритети:
 - Извършване на прединвестиционни проучвания на ниво РСУО за осигуряване на системи за оползотворяване на биоотпадъците чрез производство на компост и на RDF горива (възможно с комбинация на инсталации и съоръжения за домашно компостиране) в РСУО, в които няма предвидени такива, както и в РСУО, в които предвидените системи са недостатъчни за покриване на изискванията и достигане на целите за оползотворяване на биоотпадъците.
 - Извършване на прединвестиционни проучвания на ниво РСУО за осигуряване на системи и съоръжения за предварително третиране и сепариране на рециклируемите отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и на битовите отпадъци, подходящи за изгаряне, като се вземат предвид и създадените системи за разделно събиране на такива отпадъци при източниците на образуване.
 - Мобилизация на общините и подкрепа от МОСВ за довършване в срок и въвеждане в експлоатация на финансираните по ОПОС 2007-2013 и от

ПУДООС инсталации и съоръжения за оползотворяване на биоразградими отпадъци, за сепариращи и сортиращи инсталации и клетки/депа за отпадъци.

- Решаване на проблемите с регионалните депа за битови отпадъци на РСУО Провадия, Пазарджик, Дупница и Благоевград за чието изграждане се предвиждат средства от държавния бюджет.
- Финансиране по ОПОС 2014-2020 г. на проекта на Столична община за оползотворяване на RDF-горивото, произведено от MBT-инсталацията.
- Довършване на проектите за закриване и рекултивация на стари общински депа, финансирани от ОПОС 2007-2013 г. и от ПУДООС.
- Подготовка на проекти за закриване и рекултивация на останалите общински депа за битови отпадъци с прекратена експлоатация или чиято експлоатация предстои да се преустанови в следващите три години, финансирани от Държавния бюджет и общинските бюджети. Отдаване на приоритет на проектите, които включват оползотворяване, там където е възможно, и на полезните компоненти в отпадъците преди извършване на рекултивационните дейности.

Анализ на замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване

- Процесът по закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания, стартира през 2009 г., като досега са закрити депата на територията на 15 общини.
- В процес на изпълнение са дейностите по техническата и биологичната рекултивация в още 7 общини, като общата площ на депата, които ще бъдат рекултивирани, е 688 дка.
- В процес на оценяване на оферти за избор на изпълнител и стартиране на обществена поръчка за рекултивация на депа са още 11 общини, като общата площ на депата, които ще бъдат рекултивирани, е около 537,6 дка.
-

Анализ на схемите за управление на отпадъците и прилагане на принципите „Отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща”, икономически инструменти и стимули

Схема "Отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци при производството на стоки и услуги - за производствени отпадъци, вкл. производствени опасни отпадъци, болнични отпадъци, ПХБ/ПХТ, утайки от ПСОВ, отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради"

- От гледна точка на йерархията на управление на отпадъците основно предизвикателство на схемата (с изключение на СО) е липсата на задължителни цели за рециклиране и друго оползотворяване на отпадъците.
- Липсата на познания от страна на бизнеса на философията, законодателството и предимствата на политиките относно ефективно използване на ресурсите, включително прилагането на йерархията на управление на отпадъците и липсата на задължителни цели, не позволява вземане на най-добри решения от гледна точка на йерархията на управление на отпадъците. Ето защо на национално ниво е необходимо въвеждане на подходящи стимули и обучения за лицата в схемата за прилагане на ресурсоефективен подход към отпадъците.
- В настоящия момент не може да се оцени ефективността на схемата за строителните отпадъци. Наличието на задължителни цели и изискванията за изготвяне на планове за управление на строителните отпадъци е голямо предизвикателство пред всички участници в процеса.
- За да се подобри прилагането на схемата е целесъобразно:
 - Разработване на най-ранен етап на критериите и изискванията към проекти, с които бизнесът да кандидатства по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г.” по приоритетна ос „Енергийна и ресурсна ефективност“, инвестиционен приоритет „Ресурсна ефективност“ (инвестиционният приоритет предполага и проекти за технологично

обновление на производства с цел преминаване към по-висока степен в йерархията на образуваните отпадъци от българските предприятия).

- Предоставяне при процедурите за конкурентен подбор на най-голямо предимство на проекти, които предвиждат предотвратяване на образуването на отпадъци.
- Разработване на детайлни правила за финансиране по приоритетна ос „Технологично развитие и иновации“ на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г.“, като с висок приоритет да са проекти за разработване на нов дизайн на продукти и на технологии, изискващи по-малко естествени суровини, съдържащи по-малко опасни вещества, генериращи по-малко отпадъци след употребата на продуктите, включително опасни отпадъци или отпадъци, съдържащи по-малко опасни вещества; разработване на нов дизайн на продукти и технологии, позволяващи улесняване на разглобяването на продуктите след тяхната употреба с оглед улесняване на рециклирането и оползотворяването им като отпадъци.
- Подкрепа на проекти от ОПОС 2014-2020 г. или от Оперативна програма „Добро управление 2014-2020 г.“ на проекти на браншови/работодателски организации за разработване на методически и обучителни материали/информационни интернет-портали и провеждане на широкомащабни обучителни програми за бизнеса относно европейските и националните политики и програми за ефективно използване на ресурсите.
- Подкрепа на проекти на държавна администрация и сдружения на общини за подобряване на административния капацитет на възложителите на обществени поръчки относно подготовката на тръжна документация, в която се залагат „зелени“ условия като например изисквания за селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци; влагане в строежите на рециклирани строителни материали и други.

Схема "Разширена отговорност на производителя относно 6 групи МРО - отпадъци от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО, отпадъчни масла, НУБА, ИУГ"

- През 2012 г. задължените лица по схемата, които изпълняват задълженията си чрез колективните системи за МРО са приблизително 10000, а задължените лица в схемата, които изпълняват индивидуално отговорностите си за шестте вида МРО, са 19.
- Продуктовата такса, която следва да се внася в ПУДООС е значително по-висока от реалните разходи за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО. При тази ситуация задължените по схемата лица не предпочитат тази възможност, което води до нарастване на участниците в колективните схеми за изпълнение на целите.
- В комбинация с въведения икономически инструмент – продуктова такса за МРО и възможни механизми за контрол и одит, схемата за РОП показва добри постижения от гледна точка на йерархията на отпадъците.
- Идентифицирането на всички задължени лица в схемата е проблем, който може да бъде решен чрез изграждане на информационна система, която осигурява достъп на РИОСВ до необходимата информация.
- Необходими са задълбочени проучвания за възможността за въвеждане на схемите за МРО за различни видове продукти.
- Мерки, които биха могли да допринесат до подобряване ефективността на схемата, са:
 - Подкрепа на проекти за разработване на нов дизайн на продукти, които след употреба се превръщат в МРО; разработване на нов дизайн на продуктите и технологии, удължаващи полезния живот на продуктите - например чрез лесна и евтина подмяна на бързо износващи се елементи.
 - Подкрепа на проекти за провеждане на акредитационните и други процедури за удостоверяване на „край на отпадъка“, съгласно РДО за МРО.
 - Подкрепа на проекти на браншови/работодателски организации за разработване на национални критерии за „край на отпадъка“ по смисъла на РДО, за МРО, за които не са приети и не се разработват европейски регламенти.
 - Подкрепа на проекти на организациите за оползотворяване за разработване на методически и учебни материали и информационни интернет портали и провеждане на широкомащабни учебни програми и информационни кампании.
 - Подобряване на системите за разделно събиране и третиране на ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, излезли от употреба гуми, отработени масла, гарантиращи изпълнение на целите по съответните наредбите за МРО чрез предприемане на:
 - определяне на минимални технически изисквания към системите за събиране и третиране на МРО, след консултации със засегнатите страни, които да гарантират прилагането на

технически решения и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци, които осигуряват висока степен на защита на здравето на населението и опазване на околната среда;

- система от организационни мерки, осигуряващи адекватност на регистрационните и разрешителни режими, които да гарантират реално прилагане на нормативните изисквания и действащите технически стандарти за събиране, съхраняване, транспортиране и третиране на МРО;
- подобряване на системата за отчетност, с което да бъде осигурена надеждна информация за дейностите с МРО, осигуряване на възможност за предоставяне на информация по електронен път и др;
- осигуряване на публичен достъп до годишните отчети и одиторските доклади на организациите по оползотворяване;
- въвеждане на ефективен контрол върху дейността на организациите за оползотворяване на МРО, при отчитане на добрите европейски практики и с цел осигуряване на по-голяма прозрачност, проследимост и контрол, при спазване на изискванията на антимонополното законодателство. Обсъждане на възможността за въвеждане на клирингова структура при организацията, координацията и контрола на дейностите с МРО, в случаите когато на пазара функционират повече от една организации за оползотворяване;
- Предоставяне по подходящ начин на информация на гражданите и бизнеса за размера на разходите за събиране и третиране на отпадъци, които се покриват чрез заплащаните от тях такси;
- Осигуряване на адекватен контрол, в т.ч. чрез система от одити, върху докладваните количества продукти, след чиято употреба се образуват МРО, с което да бъде осигурен приноса на всяко задължено лице (производител, вносител или дистрибутор) към системата за разширена отговорност на производителите.

Схема "Отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови и подобни на битовите отпадъци"

- Битовите отпадъци имат малък относителен дял от общо образуваните отпадъци в обхвата на ЗУО.
- Наблюдава се изоставане по отношение на изграждането на съвременни съоръжения и инсталации, които да осигурят по-високо ниво в йерархията на управление на отпадъците.
- До средата на 2014 г. общините следва да осигурят площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита, от ремонтна дейност на домакинствата и др.

- Загубата на вторични ресурси при закриването и рекултивацията на стари общински депа без оползотворяване на поне част от отпадъците е също слаба страна на управлението на отпадъците в схемата.
- Следните основни дейности биха могли да подобрят ефективността от схемата за битовите отпадъци:
 - Подготовка от администрацията на ОПОС на най-ранен етап на индикативен списък на общините/РСУО, които е целесъобразно да подготвят проекти за финансиране по приоритетна ос 2 „Управление на отпадъците” на ОПОС 2014-2020 г.
 - Подготовка и възлагане от РСУО на прединвестиционни проучвания и екологични процедури за осигуряване на необходимите елементи на интегрираните системи за оползотворяване на битовите отпадъци.
 - Подготовка и възлагане от общините на проекти за закриване и рекултивация на депата за битови отпадъци с преустановена експлоатация, с изисквания или предимство за проектни решения, включващи оползотворяване на подходящите за целта депонирани битови отпадъци.
 - Проучване и съставяне на пълен списък от общините на обектите в поголемите населени места, които генерират големи количества хранителни биоотпадъци, както и на зелените площи в населените места и кварталите, от които се генерират големи количества зелени отпадъци.
 - Възлагане от общините/РСУО на изследване за морфологичния състав на отпадъците.
 - Разработване и внедряване на информационна система за докладване, включително софтуер за общинско докладване на информацията за управление на битовите отпадъци.
 - Разработване на алтернативни методи за определяне на такса битови отпадъци, приближаваща се възможно най-близко до определяне на база изхвърляно количество отпадъци.
 - Въвеждане на нормативно задължение за общините за провеждане на информационни кампании, свързани с управление на отпадъците. Изрично включване в ЗМДТ на разходите за информационни кампании като елемент на разходите, формиращи такса битови отпадъци.
 - Публикуване на детайлните план-сметки за разходите на общините, на основата на които се определя такса битови отпадъци, по елементи на разходите и видовете дейности.
 - Публикуване на интернет страниците на общините и широко оповестяване на точното местонахождение на площадките за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, какви отпадъци и в какви количества могат да се оставят на тези площадки.

- Европейските стратегически документи от последните години променят философията и подхода към отпадъците, от целенасочено управление на отпадъците като фактор, увреждащ околната среда, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и ефективното им използване като ресурси.
- От приемането преди почти 40 г. на първата европейска рамкова директива за отпадъците законодателството на Съюза в сектора търпи бурно развитие. От по-общи разпоредби през 70-те години, целящи намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда, днешният законодателен пакет съдържа конкретни изисквания и количествени цели за намаляване депонирането на отпадъци, за рециклиране и оползотворяване на специфични отпадъчни потоци и за предотвратяването на отпадъците.
- Съществува голяма вероятност за промени в европейското законодателство в сектор отпадъци, целящи още по-висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве, както и преход от управление на отпадъците към устойчиво управление и по-ефективно използване на ресурсите. По-конкретно се очаква:
 - допълнителни ограничения относно депонирането на отпадъци
 - специални разпоредби за намаляване на употребата и предотвратяване на отпадъци от полиетиленовите торби за еднократна употреба
 - ограничения за изгаряне на отпадъци, които могат да бъдат рециклирани;
 - въвеждане на по-високи цели за рециклиране на битовите отпадъци и особено на пластмасовите отпадъци
 - въвеждане на количествени цели за предотвратяване на образуването на отпадъци, особено за пластмасови, битови/хранителни и опасни отпадъци
 - по-високи цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъци от опаковки, ИУМПС
- Националното законодателство, уреждащо обществените отношения, свързани с управление на отпадъците, се развива изключително бързо и динамично и то само от 15 години.
- Националната нормативна рамка е построена в цялост като логична конструкция и архитектура. Дори и прогнозите за промени в европейското законодателство да се реализират, съществуващата национална уредба може лесно да бъде допълнена.
- Съществуват определени недостатъци в няколко текста на Закона за устройство на територията (ЗУТ), които трябва да бъдат отстранени, тъй като представляват, макар и формална, бариера за предприемане на инвестиционни инициативи от страна на общините и бизнеса за инсталации и съоръжения за рециклиране и оползотворяване на строителни и други отпадъци.
- С оглед осигуряване на публичност на информацията, свързана с битовите отпадъци, следва да се направи прецизиране в Закона за статистиката.
- В изпълнение на първия Закон за ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда, както и на следващите закони, са разработени национални програмни документи като солидни инструменти за прилагане на

законодателството и за идентифициране на важни законодателни инициативи в сектора.

Анализ на информационното обезпечаване

- Наредбата по чл. 48, ал 1 от ЗУО относно реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публичните регистри представлява значителна стъпка към подобряване на информацията, свързана с управление на отпадъците.
- В момента много на брой различни институции събират информация, касаеща управлението на отпадъците, като все още няма изградена интегрирана информационна система.
- Информацията, събрана от една институция, не винаги е достъпна за ползване от звена от друга институция, което възпрепятства ефективното управление на отпадъците и осъществяването на контрол на протичащите процеси.
- Част от събираната информация, която е публична по своя характер, не е налична онлайн или в друг подходящ за аналитични цели вид.
- Необходимо е да се увеличи обемът на информацията, която се събира от различни източници, например в общините да бъде събирана информация за обектите в поголемите населени места, които генерират големи количества хранителни биоотпадъци, както и за зелените площи в населените места и кварталите, от които се генерират зелени отпадъци и т.н.
- Получаваната информация в различните звена на отговорните институциите не е достъпна за лицата, които впоследствие ще я използват за изпълняване на възложените им функции.
- Наличната информация често е организирана по различен начин в различните институции, което не позволява сравнителен анализ на данните - напр. обхващане на различен времеви диапазон, представяне в различни разбивки.
- Изготвената при разработване на НПУО 2014-2020 г. база данни, включително набраната чрез въпросници и справки информация, може да послужи като основа за изготвянето на интегрирана информационна система и база данни за управление на отпадъците.

Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците

- Националното законодателство ясно разграничава отговорностите и задълженията по управление на отпадъците на институциите на централно и местно ниво.
- МОСВ и общините имат натрупан опит в разработване на нормативни актове и програмни документи, но по-голямата част от общините трябва да актуализират общинските си наредби и програми за управление на отпадъците в съответствие с изискванията, поради което в спешен порядък МОСВ трябва да разработи указания към общините.
- Необходимо е да започне процес на разработване на програми за управление на битовите отпадъци на регионално ниво - РСУО.
- Подобряване на информационното обезпечаване на управлението на отпадъците следва да включват и редица мерки извън изградената информационна система - създаване регистри на обекти, които подлежат на контрол; изготвяне на годишни планове и отчети за контролната дейност; и други.
- В страната за пръв път се разработва Национална програма за предотвратяване на отпадъците. В указанията, които МОСВ ще разработи за актуализация на общинските и регионалните програми за управление на отпадъците, трябва да се включат практически препоръки за въвеждане на мерки за предотвратяване на отпадъците.
- Информационните кампании на национално и общинско ниво се провеждат ограничено и по конкретни поводи, а не на основата на дългосрочни комуникационни стратегии за управление на отпадъците.
- За подобряване на капацитета на общинските служители е силно препоръчително провеждането на систематизирани обучителни програми.
- В последните години МОСВ е разработило и РИОСВ прилагат правила и инструкции за осъществяване на инспекции и контрол, съобразени с европейските изисквания за инспекции в областта на околната среда. Процесът може да стане още по-ефективен след разработването на унифицирани модели за осъществяване на инспекциите по всяка една от наредбите по ЗУО и изискванията към тях.
- Въвеждането на външни одити за организациите по оползотворяване по целия път на масово разпространените отпадъци до тяхното рециклиране и оползотворяване ще даде допълнителна гаранция за постигане на набеязаните цели.
- В указания на МОСВ към общините или чрез въвеждане на нормативно изискване е необходимо общините: да създадат регистри на обекти, които подлежат на контрол; да изготвят годишен план и годишен отчет за контролната дейност, които да се одобряват от кмета на общината, като резултатите от контролната дейност се публикуват на интернет-страницата за осведомяване на обществеността; да създадат електронни или на хартиен носител

регистри/актови книги за отразяване на резултатите от проверките, дадените предписания за отстраняване на нарушенията и сроковете за това, и за резултатите от проверките за изпълнение на дадените предписания; общини без „зелен телефон” или друг оперативен начин за подаване на сигнали от граждани следва да осигурят такива.

III. SWOT анализ на Сектор "Отпадъци"

SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегическия анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите “силни страни” и “слаби страни”. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ, се диференцира на “възможности” и “заплахи”.

Силни страни. Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни. Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности. Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи. Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

1. Достижения и силни страни

- Достиженията на правото на ЕС са транспонирани в българското законодателство и нормативната база.
- Разработени са планове и стратегии, които се фокусират върху бъдещи действия с цел решаване на съществуващите проблеми в различни сектори на управление на отпадъците.
- Изграден е значителен административен капацитет на различните нива на управление на отпадъците – национален, регионален и местен.
- Установена е практика за налагане на законодателството, чрез ефективен контрол в сектора.
- Изградени са предпоставки, които позволяват участието на обществеността при вземане на решения, свързани с управление на отпадъците – процедури по ОВОС, публични обсъждания на нормативни промени и програми, предоставяне на информация чрез различни медии и интернет.
- България е една от страните с много ниско ниво на генерирани отпадъци на 1 жител в ЕС.
- Достигнато е високо ниво на рециклиране и оползотворяване на МРО.
- Въведен регионален принцип за управление на битовите отпадъци в страната.

2. Проблеми и слаби страни

- Налице е изоставане от сроковете по изпълнение на ангажиментите на страната, свързани със закриване на общинските депа, неотговарящи на изискванията.
- Не са въведени социални механизми, които да защитават социално слабите слоеве от населението, което ограничава увеличаването на таксите и осигуряване на собствен финансов ресурс за инвестиции в сектора на управление на отпадъците.
- Недостатъчно стратегическо управление и координация между институциите с функции при управление на отпадъците.
- Недостатъчна активност на гражданите и неправителствените организации в началните фази на планиране и проектиране на съоръжения и дейности по управление на отпадъците и засилена активност в по-късните фази на процеса.
- Изградената инфраструктура няма достатъчен капацитет за достигане целите за рециклиране и оползотворяване на прогнозните количества битови отпадъци.
- Недостатъчен капацитет за обезвреждане на опасни отпадъци.
- Високо ниво на депониране на различните видове отпадъци.
- Недостатъчно добро ниво на информационно обезпечаване на процесите, свързани с вземането на информирани управленски решения и изготвяне на стратегически документи.
- Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци.
- Липса на цялостна политика за провеждане на информационни кампании за информиране на обществеността.
- Няма изградена мониторингова система, която да отчита удовлетвореността на обществеността и заинтересованите лица от резултатите, свързани с дейности по управление на отпадъците.

3. Възможности

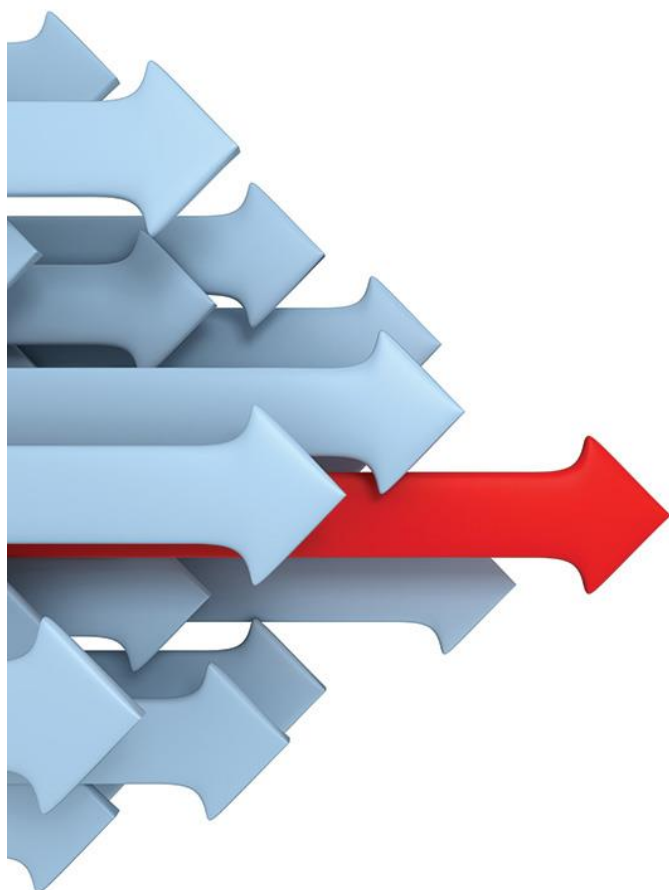
- Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с ефективното управление на отпадъците.
- Промяна на обществените нагласи в полза на екологосъобразното и ефективно управление на отпадъците.
- Разрастване на пазара на суровини от рециклируеми отпадъци както в рамките на ЕС, така и в региона.
- Създаден капацитет и наличие на нормативна основа за изграждането на единна интегрирана информационна система за управление на отпадъците.
- Нови ефективни технологии, позволяващи рециклиране и оползотворяване на отпадъците.

- Подобряване на ефективността на системите за управление на масоворазпространени отпадъци с цел осигуряване на висококачествено рециклиране и прилагане на принципа за разширена отговорност на производителя.
- Осигуряване на прозрачност при определяне на такса битови отпадъци за гражданите и бизнеса и въвеждане на принципа „заплащане според количеството на образуваните отпадъци“.

4. Заплахи

- Слаба покупателна способност на домакинствата и трудност на нискодоходните групи да отделят допълнителни средства за услуги и дейности, свързани с управление на отпадъците.
- Необходимите публични инвестиции за управление на отпадъците съобразно нормативните изисквания и достигане на набеязаните цели са значителни.
- Значително увеличение на разходите за управление на битови отпадъци и необходимостта за повишаване на такса битови отпадъци за населението.
- Налагане на санкции от ЕС за неспазване сроковете по закриване на старите депа не отговарящи на изискванията.

IV. Цели на НПУО 2014-2020 г. и програми за тяхното постигане

Изготвеният SWOT анализ е основа за формулирането на стратегическите цели при управлението на отпадъците в Република България.

Генералната стратегическа цел на страната в сферата на управление на отпадъците е:

Общество и бизнес, които не депонират отпадъци

Стратегическите цели, гарантиращи постигането на генералната стратегическа цел са:

- Цел 1: Намалване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване
- Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда
- Цел 3: Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда
- Цел 4: Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците

В рамките на НПУО 2014-2020 г са разработени девет програми, които чрез своите дейности водят до постигане на изпълнението както на конкретните програмни цели (стратегически/оперативни цели), така и на четирите стратегически цели на националния план.

Изборът на конкретни мерки и тяхната комбинация във времето представляват различни алтернативи за достигане на набелязаните цели.

За да се избере една алтернатива, която да залегне в основата на НПУО 2014-2020 г. бяха използвани различни подходи, а именно:

- за предложените в програмите неинвестиционни мерки бе оценявана тяхната адекватност относно постигането на очакваният резултат с най-малко разходи и за оптимално време, като се отчита технологията на събждане на събитията свързани с предлаганите мерки. Така например фактори като стартирането на оперативните програми за следващия планов период и тяхната насоченост бяха взети предвид при предлагането и времето подреждане на различните неинвестиционни мерки.
- Оценката на инвестиционните мерки бе осъществена на основата на финансово-икономически анализи. Обект на анализ бяха разработените три сценария, като нулевия сценарий служеше за основа на анализа и за съпоставка на другите два сценария.

Основните характеристики на сценариите, включващи остойностените инвестиционни мерки са описани по долу.

Сценарий 1. "Нулев сценарий". При този сценарий се приема, че: (1) за 20-те регионални сдружения на общините за управление на отпадъците (РСУО), които имат

вече сключени договори по ОПОС 2007-2013 за изграждане на инфраструктура за управление на отпадъците, ще бъдат изпълнени тези проекти, независимо до каква степен се достигат целите за оползотворяване на различните потоци битови отпадъци; (2) за останалите РСУО без проекти по ОПОС 2007-2013 ще се запази текущата ситуация за управление на отпадъците без да се правят допълнителни инвестиции в изграждането на инфраструктура за управлението на отпадъците.

Сценарий 2. "Централизирано компостиране на разделно събрани биоотпадъци"

Сценарият гарантира достигане на целите свързани с:

- рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло, чрез прилагане на разделно събиране на отпадъци от домакинствата при източника, организирано от организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки и общините, разделно събиране на отпадъци от други източници и допълнително изграждане на инсталации за сепариране и/или предварително третиране на смесени отпадъци в регионите, където това е необходимо;
- закриване на общинските депа неотговарящи на изискванията;
- откриване на площадки на териториите на общините и др. инвестиции, които при липса на желание от частни инвеститори следва да се осъществят от държавата и/или общините.
- оползотворяване на биоотпадъците.

В сценария са включени всички инвестиции, които при липса на желание от частни инвеститори следва да се осъществят от държавата и/или общините.

Този сценарий се характеризира с достигане на целите за оползотворяване на биоотпадъците за всяко РСУО според чл. 8, ал. 1 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците (обн. ДВ 107, 13.12.2013 г.), като количествата биоотпадъци, третирани чрез домашно компостиране за което също са предвидени инвестиции, не се считат за оползотворени биоотпадъци, а се третират като предотвратени отпадъци по смисъла на ЗУО. Разликата със Сценарий №3 е в това, че целите свързани *компостиране/анаеробно разграждане* се постигат чрез изграждането на *една централна инсталация на територията на общината, която е център на РСУО*.

Сценарий 3. "Децентрализирано компостиране на разделно събрани биоотпадъци"

Този сценарий, както и Сценарий 2, се характеризира с достигане на целите описани по-горе. По същия начин се третират и количествата биоотпадъци третирани чрез домашно компостиране. Този сценарий се различава от Сценарий 2 по избора на инсталации за компостиране/анаеробно разграждане, като тук е възприет подхода освен основна инсталация на територията на общината център на РСУО да се изградят и *няколко по-малки децентрализирани инсталации в отделните общини, влизащи в състава на РСУО. Общият капацитет на централната инсталация и децентрализираните инсталации в този сценарий е равен на капацитета на инсталацията, оценявана в Сценарий 2.*

При оценката на сценариите са взети предвид и оперативните разходи за реализацията на съответния сценарий.

Изготвеният финансово-икономически анализ показва че:

Сценарий 1 има най-ниска настояща стойност. При него обаче не се постигат целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, заложи в европейското и в националното законодателство и това го прави неприемлив.

На второ място по този показател е Сценарий 3, който въпреки по-високите си инвестиционни разходи, се характеризира с по-ниски оперативни разходи поради компостирането на биоотпадъците в близост до местата на разделното им събиране и съответно минимизиране на транспортните разходи.

На трето място по този показател е Сценарий 2.

При тази ситуация в НПУО 2014-2020 г. бяха включени инвестиционни мерки от Сценарий 3.

В оценения Сценарий 3 се включват инвестиции за:

- Изграждане на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове в РСУО, с капацитет достатъчен за постигане на целите за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и осигуряване депонирането на максимум 50 % от входящия поток на отпадъците.
- Изграждане на инсталации за компостиране и анаеробно разграждане на разделно събрани биоотпадъци с капацитет достатъчен за достигане на целите за оползотворяване на биоотпадъците за всяко РСУО според чл. 8, ал. 1 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, като количествата биоотпадъци третирани чрез домашно компостиране се считат като предотвратени, а не като оползотворени отпадъци.
- Закупуване и инсталиране на компостери за домашно компостиране с брой и капацитет, достатъчни за обхващане на прогнозните количества зелени отпадъци за домашно компостиране.
- Изграждане на допълнителни клетки за депа за битови отпадъци и претоварни станции с капацитет, достатъчен за поемане на количествата отпадъци за депониране в районите, в които няма изградени и понастоящем не се изграждат депа, отговарящи на всички изисквания.
- Изграждане на инсталацията за изгаряне на RDF гориво за Столична община.
- Други инсталации за оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове.
- Инвестиции за закриване и рекултивация на старите депа.
- Инвестиции в съдове за разделно събиране на биоотпадъци и транспортни средства за превоз на разделно събрани биоотпадъци.
- Инвестиции за изграждане на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата и др. отпадъци във всички населени места в общините с население по-голямо от 10 000 жители.

Разходите свързани с:

- Текуща подмяна на остарели и амортизирани съдове за събиране на общи битови отпадъци във всички общини в страната;
- Подмяна на голямогабаритните контейнери (главно с обем от 4 м³) поради оптимизиране на общинските системи за събиране и транспортиране на битови отпадъци;
- Текуща подмяна на амортизираните транспортни средства за събиране и транспортиране на общи битови отпадъци;
- Подмяна на контейнеровозите със специализирани машини, поради преминаване от голямогабаритни (4 м³) контейнери към по-малки по обем съдове;

които бяха идентифицирани като наложителни при анализа на състоянието отпадъците, се включват в оперативните разходи на общините и не се разглеждат като инвестиции в рамките на сценариите.

Формулираните сценарии, следва да бъдат разглеждани единствено в контекста на вземане оптимално решение за бъдещата техническа инфраструктура за третиране на отпадъците и оценка на разходите за изпълнение на плана. Изборът на решение за прилагане на децентрализирано или централизирано компостиране/анаеробно разграждане на ниво регион за управление на отпадъците, следва да бъде направен въз основа на анализ на възможните алтернативи и сравнението им по различни екологични, икономически и технически критерии в рамките на съответните прединвестиционни проучвания.

Необходимите инвестиции за системата за управление на битовите отпадъци за достигане на амбициозните цели за рециклиране и оползотворяване, които страната си поставя за периода 2014-2020 г. могат да бъдат обобщени в следващата таблица:

Вид инвестиции	Инвестиции (лв.)
Инсталации за компостиране и анаеробно разграждане	287 760 000
Съдове за разделно събиране на биоотпадъци	53 080 000
Транспортни средства за превоз на разделно събрани биоотпадъци	49 800 000
Компостери за домашно компостиране	29 970 696
Изграждане на общински площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци	53 500 000
Инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове	241 210 000
Инсталация за изгаряне на RDF гориво за Столична община	254 257 900

Вид инвестиции	Инвестиции (лв.)
Депа и претоварни станции	165 444 000
Закриване и рекултивация на стари депа за битови отпадъци с оползотворяване на депонираните отпадъци, където е възможно	176 600 000
Всичко	1 311 622 596

Изготвени са прогнозни разчети на възможните източниците за финансиране на тази инвестиционна програма. Следва изрично да се подчертае, че съществува реална възможност, част от инвестициите да се осъществят чрез частни инвестиции или по линията на публично-частното партньорство т.е. предложените инвестиционни мерки да не изискват публичен ресурс, а да повишат оперативните разходи в един продължителен период от време, през което ще се възстановят разходите за направената инвестиция.

За изчисляване на възможностите за финансиране на инвестициите от събраните средства от населението и бизнеса бяха изготвени финансови анализи, които отчитат „възможността за плащане от населението“. За целта на базата на прогнозираните средни годишни доходи на домакинство бе изчислена възможността за плащане спрямо средния доход на домакинство, който може да бъде отделен за услуги по управлението на отпадъците. За горна граница на поносимост са тествани 2 възможности: (1) поносимост на разходите за управление на отпадъците при дял 1% от средните годишни доходи на домакинството; (2) поносимост на разходите за управление на отпадъците при дял 1,2% от средните годишни доходи на домакинството. Това съответства на изискванията за поносимост, прилагани от ОПОС 2007-2013 г. при оценка на проекти. В изключителни случаи, ОПОС 2007-2013 допуска за отделни години горната граница на поносимост да бъде повишена на 1,5% от средните годишни доходи на домакинствата. Въз основа на средния брой членове на 1 домакинство в страната е изчислен максимално поносимия размер на такса битови отпадъци, който 1 лице може да заплаща за услуги по управлението на отпадъците. Произведението на този максимално поносим размер на такса битови отпадъци на 1 лице и прогнозния брой на населението представляват максималния годишен размер на средствата, които могат да се акумулират годишно от такса битови отпадъци от населението. На базата на сумата, която в този случай населението ще заплаща на тон отпадък е направен прогнозен разчет на сумата от такса битови отпадъци, която може да се събира от бизнеса при съблюдаване на последните нормативни промени при определянето на такса битови отпадъци, а именно таксата да бъде определяна на базата на количеството генерирани отпадъци.

Разчетите показват, че при общоприетото ниво на поносимост от 1% приходите от такса битови отпадъци практически не могат да осигурят никакъв инвестиционен ресурс за изпълнение на избрания сценарий.

При праг на поносимост от 1,2% (само в изключителни случаи се допуска повишаването на разходите за управление на отпадъците в диапазона 1-1,5% от средните годишни доходи на домакинствата) и при 100% събираемост на такса битови отпадъци за периода до 2020 г., постъпленията от такса битови отпадъци покриват оперативните разходи за всяка една година от прогнозния период, като остават определен размер средства, които могат да се използват за инвестиционни цели. При това допускане сумарно за целия програмен период 2014-2020 г. постъпленията от такса битови отпадъци ще покрият 27% от прогнозните инвестиции (т.е. 354,5 млн.лв.).

Поради очакваният нисък прогнозен бюджет от ОПОС 2014-2020 г. за приоритетната ос, свързана с управлението на отпадъци, се налага разработването на различни възможности за осигуряване на финансиране на инвестиционната програма.

Възможни решения следва да се търсят и по линията на ПЧП, като например възможността да се насочат частни инвестиции в изграждането на сепариращи инсталации и инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове.

Инвестиционната програма на НПУО не предвижда публично финансиране за изграждане на МБТ инсталации. В същото време част от сепариращите инсталации биха могли да се заменят с МБТ където механизмите на публично-частното партньорство предлагат добри възможности на общините да изградят подобни инсталации чрез привличане на частни инвестиции. Успешен пример за това е изградената и функционираща МБТ инсталация във Варна.

Целите, избраната алтернатива за тяхното постигане и програмите от мерки бяха систематизирани в НПУО 2014-2020 г. по следния начин:

Цел	Програма
Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване	<ul style="list-style-type: none"> • Национална Програма за предотвратяване образуването на отпадъци
Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда	<ul style="list-style-type: none"> • Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло • Програма за достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци в т.ч. за биоотпадъците • Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради • Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО • Програма за подобряване на йерархията на управление на другите потоци отпадъци и намаляване на риска за околната от депата за битови отпадъци
Цел 3: Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда	<ul style="list-style-type: none"> • Програма за подобряване капацитета на институциите за управление на отпадъците • Програма за подобряване качеството на информацията, подпомагаща вземането на информирани управленски решения
Цел 4: Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците	<ul style="list-style-type: none"> • Програма за подобряване информираността и участието на населението и бизнеса относно дейностите по управление на отпадъците

Тази структура до голяма степен обвързва целите с най-близките до тяхната същност програми. В същото време част от мерките в програми като:

- Програмата за подобряване капацитета на институциите за управление на отпадъците
- Програмата за подобряване качеството на информацията, подпомагаща вземането на информирани управленски решения
- Програмата за подобряване информираността и участието на населението и бизнеса относно дейностите по управление на отпадъците

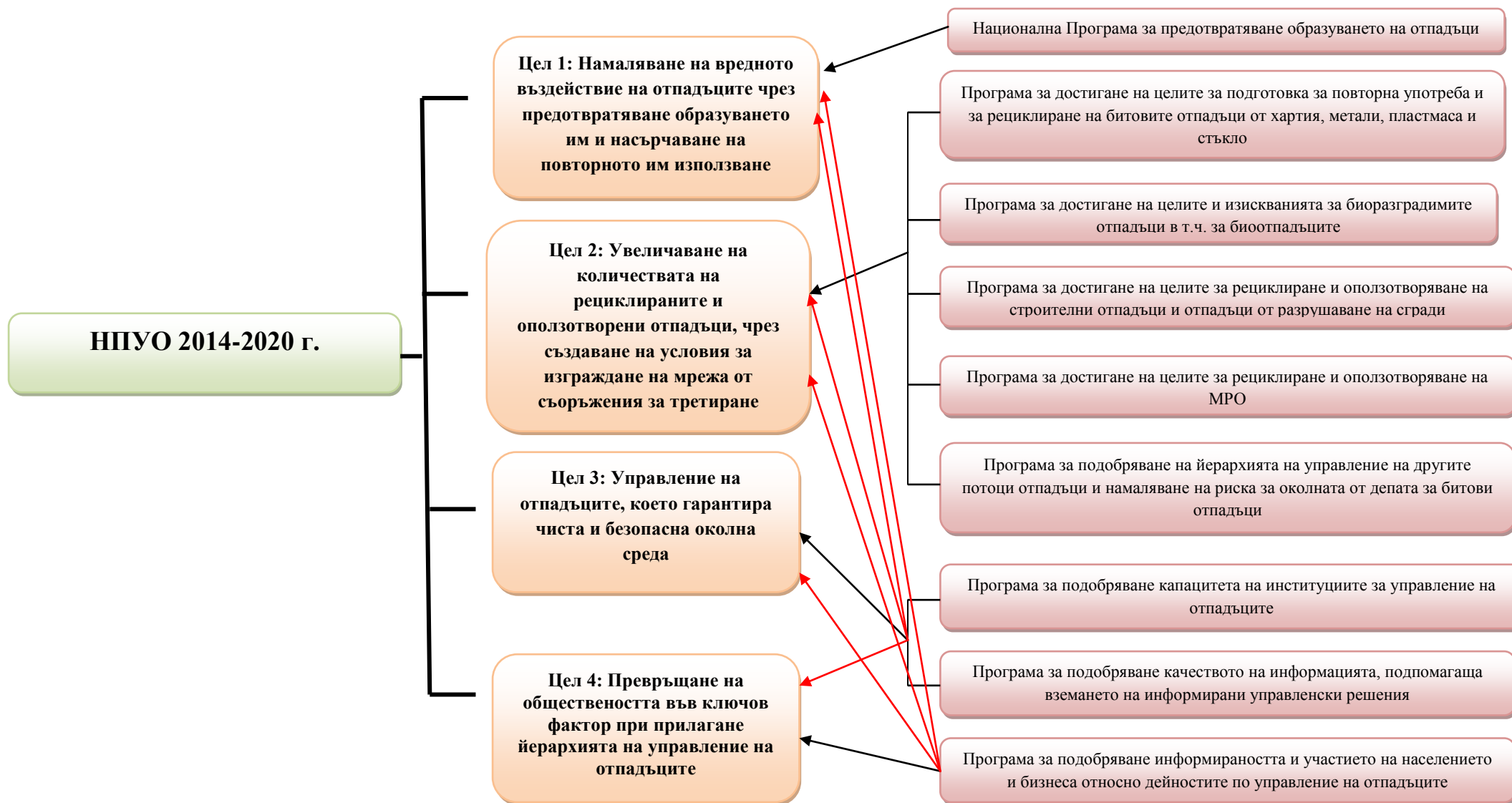
имат т.нар. "хоризонтален" характер т.е. допринасят за постигането не само на целите, към които те са пряко свързани, а и на други цели на НПУО. Примери за такива мерки са:

- Разработването на общински наредби за управление на отпадъците в съответствие с изискванията на ЗУО
- Разработването на общински програми за управление на отпадъците в съответствие с изискванията на ЗУО и НПУО,

които са включени в Програмата за подобряване капацитета на институциите за управление на отпадъците и не се повтарят в останалите програми въпреки че имат отношение към постигане на зададените цели.

Обвързката между целите и програмите на НПУО е представена на следващата диаграма.

Обвързаност между цели и програми на НПУО 2014-2020 г.

Програмите съдържат както инвестиционни мерки, така и неинвестиционни мерки.

Инвестиционните мерки включват основно изграждането на инфраструктура в т.ч.: инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове;; инсталации за компостиране/анаеробно разграждане; инсталация за изгаряне на RDF гориво за Столична община; клетки за депониране; рекултивация на излезли от експлоатация депа за отпадъци; закупуване и инсталиране на компостери за домашно компостиране; закупуване на съдове и транспортни средства за разделно събиране и транспортиране на биоотпадъци и др. Инвестиционните мерки за различните видове инсталации са остойностени на базата на капацитета на инсталациите в съответствие с избория от МОСВ сценарий за бъдещото развитие на политиката по управление на отпадъците в следващия програмен период и средни инвестиции на тон/капацитет от сключените договори по ОПОС 2014-2020 г. за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците. Инвестиционните мерки за съдове, транспортни средства, компостери и др. са остойностени на базата на съответния брой съдове/транспортни средства и др., идентифициран в резултат на анализите и прогнозите и съответните средни цени в резултат на пазарно проучване.

Неинвестиционните мерки включват дейности в т.ч.: нормативни промени; създаване на нови институции; назначаване на служители; обучение на служители; подготовка на покани за подаване на проекти; подготовка на проекти; разработване на методики, инструкции и др. административни актове; изпълнение на контролни дейности; провеждане на информационни кампании; разработване и внедряване на информационни системи и др. Част от тях са остойностени на базата на информация за изпълнението на сходни дейности и експертни допускания. Другата част от "меките" мерки не са остойностени. Такива са мерките, влизащи в обхвата на дейностите, изпълнявани от съответните институции, отговарящи за изпълнението на съответната мярка напр. МОСВ, РИОСВ, общините и др. и са финансирани от бюджета на дейността на съответната институция.

Приблизителната стойност на остойностените по този подход програми е представена в следващата таблица.

Програма	Стойност (млн.лв.)
Национална Програма за предотвратяване образуването на отпадъци	98,27
Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло	242,71
Програма за достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци в т.ч. за биоотпадъците	678,04
Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради	22,8
Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО	1,0

Програма	Стойност (млн.лв.)
Програма за подобряване на йерархията на управление на другите потоци отпадъци и намаляване на риска за околната от депата за битови отпадъци	575,66
Програма за подобряване капацитета на институциите за управление на отпадъците	19,8
Програма за подобряване качеството на информацията, подпомагаща вземането на информирани управленски решения	7,17
Програма за подобряване информираността и участието на населението и бизнеса относно дейностите по управление на отпадъците	52,53
ВСИЧКО	1 697,98

Всяка една програма е представена в текстов и табличен вид. Текстовата част съдържа кратко описание на съответната програма, а таблицата представя всички мерки към програмата във формат съгласно Методологичните указания за разработване на план за действие на Методологията за стратегическо планиране в Република България, разработена от Съвета за административна реформа към Министерски съвет, като е включена още една допълнителна колона (източник на финансиране).

Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване

Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци

Мото: Най-полезният отпадък е този, който въобще не е възникнал !

РДО изисква страните-членки да разработят Програми за предотвратяване на образуването на отпадъците. В съответствие с аналогичните текстове на ЗУО и като са взети предвид примерните мерки за предотвратяване по Приложение № 4 към ЗУО, програмата съдържа:

- „Въведение и основни положения” на Националната програма за предотвратяване на отпадъците, която се разработи като самостоятелна програма, но като част от НПУО 2014-2020 г.
- Определяне на мястото на предотвратяването на отпадъците в йерархията на управление на отпадъците
- Цел на Програмата
- Възможни групи индикатори за оценка на изпълнение на мерките за предотвратяване образуването на отпадъци.
- Анализ и описание на съществуващи мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци и оценка на възможностите за прилагане на посочените в приложение 4 на ЗУО и на Рамковата директива 2008/98/ЕС за отпадъците мерки за предотвратяване или от прилагане на други подходящи мерки и предложение за индикатори за мерките;
- Примери за добри практики за предотвратяване на отпадъците
- План за действие, в който по всяка от примерните типови мерки за ПО от приложение №4 на ЗУО, съответстващи на примерните мерки от Приложение № 4 на РДО, са разработени национални мерки/дейности за постигане на целите на програмата.

Тъй като в България за първи път чрез настоящата програма целенасочено се анализират въпросите и се разработват политики по ПО, бяха проучени редица методически ръководства, програми и опита на други страни, доклади и резултатите от изследователски проекти в областта на ПО, които са посочени в Приложение № 1 към настоящата програма.

1. Въведение и основни положения на Националната програма за предотвратяване на отпадъците

1.1. Въведение

Благосъстояние при по-слабо използване на ресурси и по-малко отпадъци е не само възможно, а задължително. Ресурсите на земята са ограничени, а това ограничава и възможностите за развитие на постоянно нарастващото световно население. Отпадъците от една страна се образуват от използването на ресурси или продукти, а от друга - те имат негативни ефекти върху околната среда в резултат от тяхното преработване или обезвреждане.

Прекъсването на връзката между икономическия растеж и нарастващото използване на ресурсите, което води до негативно влияние върху човека и природата, е основна цел в областта на политиката по околната среда. Този ръководен принцип за устойчиво развитие представлява не само ориентир за държавни действия, но е и мерило за решенията на икономиката и обществото. Съгласно чл. 29 точка 1 на РДО всяка страна членка на ЕС трябва да разработи Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Предвидените в нея цели и мерки трябва да доведат до прекъсване на споменатата връзка между икономическия растеж и въздействието върху околната среда, свързано с образуването на отпадъци (чл. 29, точка 2 на РДО и чл. 50 от ЗУО). Под мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци трябва да се разбира всяка мярка, която се предприема преди едно вещество, материал или продукт да се превърне в отпадък и която допринася за това да се намали количеството отпадъци и тяхното вредно въздействие върху човека и природата или съдържанието на вредни вещества в отпадъците. Според РДО (чл. 3, т. 1), както и според българския ЗУО (§1, т. 17 от ДР), "Отпадък" е всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи".

Особено важно е да се подчертае, че предотвратяването на отпадъци (ПО) има най-висок приоритет в йерархията на управление на отпадъците. Най-големите натоварвания на околната среда възникват при производството на един продукт и именно поради това тези натоварвания се намаляват чрез мерки за ПО. Освен това, по този начин се намаляват и вредните влияния вследствие на изгаряне, транспортиране и складиране. В крайна сметка предотвратяване на образуването на отпадъци означава да не възникват отпадъци, да не се произвеждат продукти, които после да трябва да бъдат рециклирани или обезвреждани. Различните възможности за третиране на отпадъците винаги са свързани с трудности и натоварвания за околната среда. Отпадъкът не изчезва просто така, а чрез депонирането и изгарянето, дори чрез рециклирането, само се променя като вещество. Например при изгарянето, дори и чрез най-съвременните технологии, възникват емисии и/или остатъчни вещества, които трябва да се складираат. Всяко депониране е намеса в природата, като при това не могат на 100% да се изключат вредни въздействия околната среда. В най-добрия случай отпадъците се оползотворяват, но дори и в този случай възникват натоварвания поради употребата на енергия и вода. Поради това най-адекватното противодействие на проблемите с отпадъците са действията преди образуването на отпадъци, а именно предотвратяването на образуването на отпадъци.

Едновременно с това, ПО е и съществен принос към отдавна необходимия преход към ефективно използване на ресурсите. Увеличаването на времето на ползването на продуктите, или пък многократната употреба на продукти, които обичайно се изхвърлят след единствена употреба, има като резултат намалено използване на ресурсите на планетата, а не само предотвратяване на вредното въздействие върху околната среда от изхвърлени повече отпадъци в резултат на по-кратката употребата на тези продукти. Следователно изпълнението на мерките за ПО допринася за постигане на европейските и националните цели за ефективно използване на ресурсите.

Този преход обаче трябва да бъде направен така, че да не води до намаляване на благосъстоянието и на икономическия растеж. Тоест не става въпрос за това да има конкуренция на екологичните и икономическите политики, а да се използва икономиката за постигане на екологичните изисквания.

Във връзка с ПО непрекъснато се изисква въвеждането на забрана за един или друг продукт. Пред реализирането на забрани на определени продукти или на консумацията на определени стоки има, обаче, правни, много често европейско - правни пречки, поради ограничителното им влияние върху действията на индивида. Има случаи, при които съществуват и икономически и социални причини за невъвеждането на дадена забрана. Проблематичен е също и фактът, че много често не може точно да се определи облекчаващото влияние върху околната среда на дадена продуктова забрана и по този начин липсва основата за оценка между действието и ползата от него. В този смисъл мерките за ПО са поставени в определена ограничителна рамка. Същевременно трябва да се подчертае, че основно с цел увеличаване на ефективността на резултата и намаляване на разходите в икономиките на редица държави, най-вече в производството, бяха предприети редица мерки водещи до ПО. Обвързващите мерки за ПО обаче се нуждаят от ясна правна рамка. Прилагането на мерките за ПО може да бъде проблематично в дадени случаи поради комплексния характер на различните производствени процеси и поради правната необходимост, мерките да са така направени, че да са икономически приемливи и технически възможни. Споменатите по-горе съображения водят до *извода*, че само законови мерки не са достатъчни. Необходимо е да има и доброволни и самоограничителни мерки от страна на всички участници в обществения живот, като тези мерки трябва да се разясняват, да се помага за тяхното създаване и провеждане, да се дават съвети на бизнеса и домакинствата. Този „по-мек” инструмент на ПО дава възможност за широк кръг от мерки и постигане на положителни резултати.

1.2. Участници в дейностите по предотвратяване на образуването на отпадъци

1.2.1. Държава

Държавата трябва да създаде ефективни предпоставки и регулации за подпомагане на участниците в дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци, за да изпълни задължението си съгласно РДО и ЗУО. За целта държавата може да предвиди в съответните нормативни актове, например, различни данъци и/или такси, които стимулират производства или потребление с по-малко отпадъци. Държавата може също така да регламентира чрез нормативен акт дори забрани за дадени продукти, ако това не противоречи на европейските норми, както и определянето на задължения, като например задължително обратно изкупуване, ограничения в разпространението, регламентиране на транспортирането, складирането и третирането на отпадъците и др. Освен това по силата на чл. 49 и чл. 50 от ЗУО държавата е длъжна да прилага мерки за планиране като изготвя и план за управление на отпадъците, както и програма за

предотвратяване на образуването на отпадъци. Въвеждането на разрешителни и регистрационни режими също е задължение на държавата, което е регламентирано в ЗУО.

1.2.2. Общини

Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл. 52 от ЗУО те са длъжни да изготвят програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително на ППО, която по силата на ЗУО е неразделна част от НПУО. В общинските програми и наредби за управление на отпадъците могат да се включат и съвсем конкретни мерки за ПО, като например ограничаване на ползването на прибори за еднократна употреба при обществени мероприятия.

1.2.3. Икономически и научни субекти, неправителствени организации

За предотвратяване на образуването на отпадъци икономическите субекти, подпомагани от научните среди, могат да разработят продукти и производствени процеси, които са екологосъобразни и бедни на отпадъци и да оптимизират съществуващи процеси и продукти. Предлаганите на пазара продукти трябва да бъдат с по-дълъг живот, да са лесни за поправка и да са произведени и търгувани без излишни опаковки. Тоест икономическите субекти, подпомагани от научни организации, могат да предприемат мерки, с които се отказват от производството на неекологосъобразни продукти. Засега този отказ е по-скоро доброволен и продиктуван от маркетингови или други съображения, но той може да стане и задължителен при разработване и влизане в сила на съответни закони, наредби и стандарти. Неправителствени организации, които подкрепят идеите за общество, стремящо се към нулеви отпадъци, могат да създадат платформи и доброволни мрежи за всички субекти, които имат желание да допринесат за реализация на тези политики.

1.2.4. Домакинства

Въпреки, че основните количества отпадъци не се генерират от домакинствата, респективно от крайните купувачи, мерките за предотвратяване на отпадъци са насочени в най-голямата си част към тях. Всеки потребител може да ограничи купуването на стоки, които водят до образуване на много отпадъци и по този начин да принуди производителите да спрат или поне да намалят производството на такива стоки. На сегашния етап това означава потребителят да има такова съзнание, че дори да е готов да понесе ограничения в своите „удобства”, респективно да вложи повече усилия и време. Поради това реално и действашо предотвратяване на отпадъци сред потребителите може да се очаква, когато на пазара се предлагат достатъчно стоки и услуги, които са ефективни от екологична гледна точка.

1.3. Съдържание и структура на програмата за предотвратяване на отпадъци

В съответствие с чл. 29, точка 1 на РДО всяка страна членка на ЕС трябва да разработи Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Предвидените в нея цели и мерки трябва да доведат до прекъсване на споменатата връзка между икономическия растеж и въздействието върху околната среда, свързано с образуването на отпадъци (чл. 29, точка 2 на РДО и чл. 50 от ЗУО).

При изготвяне на програмата за ПО трябва да се съблюдават изискванията на чл. 29 (точки 2 и 3) на РДО, според които ПО трябва да описват съществуващите мерки за

предотвратяване на образуването на отпадъци и да правят оценка на ползата от посочените в приложение IV към РДО примерни мерки или от други подходящи мерки. Освен това държавите-членки определят подходящи специфични качествени или количествени контролни показатели (индикатори) за мерките за предотвратяване на отпадъци. Въз основа на тези изисквания Програмата за предотвратяване на отпадъци на Република България е разделена на следните части:

- Анализ на йерархията за управление на отпадъците, включително определение на предотвратяването на отпадъци и разграничаване на отделните мерки от йерархията (точка 2 от Програмата)
- Основи за определяне на целите (точка 3.2.)
- Формулиране на целите на ПО (точка 3.3.)
- Определяне на специфични качествени или количествени контролни показатели (индикатори) за мерките за предотвратяване на отпадъци (точка 3.4.)
- Примерни мерки съгласно ЗУО и РДО (точка 4)
- Примери за най-добри практики за ПО в ЕС и САЩ (точка 5)
- Примери за най-добри практики за ПО в България – анализ на съществуващи и предложения за нови (точка 6)
- План за действие за изпълнение на националните мерки за ПО.

2. Предотвратяване на образуването на отпадъци – определение и място в йерархията за управление на отпадъците

2.1. Определение

Предотвратяването на образуване на отпадъци е определено в Член 3, точка 12 от РДО, респективно в §1, точка 28 от ДР на ЗУО, като:

“Мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- *количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;*
- *вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве; или*
- *съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите”.*

С цел по-доброто изясняване на цитираното определение неговите отделни компоненти могат да бъдат обяснени по-подробно по следния начин:

Количествено и качествено предотвратяване

Докато намаляването на количествата отпадъци се нарича количествено предотвратяване на отпадъци, то намаляването на съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите се нарича качествено предотвратяване на отпадъците. Двата аспекта са тясно свързани и не трябва да се разглеждат като независими, а по-скоро като взаимно допълващи се. Неправилно е да се смята, че ако отпадъкът или неговото третиране само по себе си няма вредно въздействие, то този отпадък не трябва да се

предотвратява. По време на самото третиране се изразходва енергия, вода, заема се пространство. Само в случай, че даден продукт не бъде произведен, то той не би се превърнал в отпадък, т.е. в случай на 100% количествено предотвратяване няма да има нужда и от качествено предотвратяване. Тъй като обаче такива случаи са нереалистични или твърде малко, е ясно, че за всеки продукт трябва да се прилагат и двата аспекта. Когато няма количествено предотвратяване, това не означава, че не трябва да има качествено и обратно.

Предотвратяване още във фазата на проектиране

Предотвратяването е хоризонтална мярка, която обхваща всички фази на потока на материали – добив, производство, разпространение и потребление. Предотвратяването на отпадъка не е само в една от тези фази. Колкото по-рано се реализират мерките по предотвратяване, толкова по-ефективни ще бъдат. В този смисъл мерки, предприети във фазата на дизайна и пред-дизайна, биха имали по-голям положителен ефект. Предотвратяване по време на дизайна означава да се предприемат мерки още във фазата на вземане на техническите решения. Това включва не само еко-дизайн на продуктите, но и стратегическо развитие от гледна точка на икономически показатели, позиция на пазара, планиране на разходи и пр., както и използване на технологии, изискващи по-малко материал, влагане на по-малко опасни субстанции, по-малко опаковки, по-рядко преместване и по-малко складиране.

2.2. Йерархия на отпадъците

2.2.1. Общи положения

В законодателството и в политиката за предотвратяване и управление на отпадъците се прилага като приоритетен ред следната йерархия на отпадъците:

- а) предотвратяване
- б) подготовка за повторна употреба
- в) рециклиране
- г) друго оползотворяване, например оползотворяване за получаване на енергия
- д) обезвреждане.

При прилагането на посочената по-горе йерархия на отпадъците, държавите-членки предприемат мерки за насърчаване на вариантите, които обезпечават най-благоприятните за околната среда резултати като цяло. Това може да наложи специфични потоци от отпадъци да се отклонят от йерархията, когато това се основава на съображения, свързани с жизнения цикъл на отпадъците, във връзка с цялостното въздействие на образуването и управлението на такива отпадъци. Държавите-членки вземат предвид общите принципи за опазване на околната среда - предпазни мерки и устойчивост, техническата осъществимост и икономическата приложимост, опазването на ресурсите, както и цялостното въздействие върху околната среда, човешкото здраве, икономиката и обществото. Ясните дефиниции са от решаващо значение за точното определяне на нивата на йерархията за управление на отпадъците, като по този начин се избягват случаи на неправилно приложение на йерархията. Като цяло, трябва да се подчертае, че това, че оператора дава описание, в съответствие с терминологията на дефинициите на РДО или на съответния национален закон, не означава автоматично, че това е точно тази операция; конкретните обстоятелства на планираната операция винаги трябва да се имат предвид, когато се оценява дали определението е изпълнено.

Определението за „предотвратяване на отпадъци” бе подробно разгледано в предходната точка. Необходимо е обаче да се разгледат и останалите четири дейности в йерархията, за да може да се създаде по-ясна картина от една страна, какво е разликата между предотвратяването и другите дейности и от друга страна да се направи разграничение между всяка една дейност.

2.2.2. Какво означава "повторна употреба"

Член 3 (13) от РДО, респ. в § 1, точка 23 от ДР на ЗУО дава следното определение за „повторна употреба”: „Всяка дейност, посредством която продуктите или компонентите, които не са отпадъци, се използват отново за целта, за която са били предназначени”. Повторната употреба е средство за предотвратяване на отпадъците; тя не е дейност по управление на отпадъка. Например, ако едно лице получава един материал, парче плат, директно от настоящия му собственик с намерението да го използва повторно (дори ако са необходими някои ремонтни дейности) за същите цели, това е доказателство, че материалът не е отпадък.

2.2.3. Какво е "подготовка за повторна употреба"

Определението за "подготовка за повторна употреба" (член 3 (16) РДО, респ. в § 1, точка 25 от ДР на ЗУО) е: "проверка, почистване или ремонт, операции по оползотворяване, посредством които продуктите или компонентите на продукти, които са станали отпадък, се подготвят, така че да могат да бъдат повторно използвани без всякаква друга предварителна обработка". По дефиниция, подготовка за повторна употреба е специфичен случай на оползотворяване (вж. 2.2.4 по-долу). Основната разлика между "повторна употреба" и "подготовка за повторна употреба" е, че в първия случай материалът или предметът не е станал отпадък, докато в случаите на "подготовка за повторна употреба", въпросният материал е станал отпадък по смисъла на определението за отпадъци. *Примери за подготовка за повторна употреба включват ремонт на велосипеди, мебели или електрическо или електронно оборудване, от които притежателите им са се освободили.*

2.2.4. Какво означава „оползотворяване”

Определението на термина „оползотворяване” е една от ключовите концепции на РДО (чл. 3, (15) РДО, респ. § 1, точка 13 от ДР на ЗУО). „Оползотворяване” от една страна и противоположният термин „обезвреждане”, заедно съставляват „третиране на отпадъците” (вж. Член 3 (14) от РДО, респ. в § 1, точка 44 от ДР на ЗУО). Всяко третиране на отпадъците може да е или дейност по оползотворяване, или дейност по обезвреждане. СЕС изрично е постановил, че нито една дейност не може да се определи едновременно като дейност по оползотворяване и обезвреждане. Накратко казано, операциите по обезвреждане са предимно операции по управление на отпадъците, които целят освобождаване от отпадъците, докато основният резултат на операция по оползотворяване е "отпадъка да се използва за полезна цел чрез замяна на други материали, които иначе биха били използвани за изпълнението на конкретна функция, или подготовката на отпадъка да изпълнява тази функция в производствено предприятие или в икономиката като цяло (вж. чл. 3 (15) РДО). Оползотворяването, което е нововъведено в РДО, е разделено на три под-категории: подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване.

2.2.5. Какво означава „рециклиране”

Определението за „рециклиране” съгласно Член 3 (17) от РДО, респ. в § 1, точка 37 от ДР на ЗУО е: “всяка дейност по оползотворяване, посредством която отпадъчните

материали се преработват в продукти, материали или вещества, за първоначалната им цел или за други цели. То включва преработването на органични материали, но не включва оползотворяване за получаване на енергия и преработване в материали, които ще се използват като горива или за насипни дейности.”

Общата идея при рециклирането е, че един материал бива преработван с цел да се променят неговите физикохимични свойства и това да позволи той да се употребява повторно за същите или за други цели. Главната цел на Рамковата директива за отпадъците е ЕС да стане повече от "рециклиращо общество", което се стреми да избягва образуването на отпадъци и да използва отпадъците като ресурс (вж. съображение 28 в преамбюла на РДО).

Конкретните дейности по управление на отпадъка, които се класифицират като рециклиране съгласно РДО включват (но не само):

- Рециклиране на материали: напр. на пластмасови продукти или компоненти в пластмасови материали, стопяване на отпадъчно стъкло за стъклени продукти, употреба на хартиени отпадъци в заводи за хартия и др.
- Производство на компост, отговарящ на критериите за качество на продуктите. Рециклирането включва физическо, химическо или биологично третиране, което води до материал, който вече не е отпадък. Член 3 (17) на РДО не изисква никакво специално характеризирание на дейността по обработка или преработка, докато същата генерира материал, който се използва като оригиналния или за други цели и така затваря икономическия кръг на материала. Съгласно РДО изключение от това правило има при преработване в материали, които ще се използват като горива или за насипни дейности, като те се изключват от рециклирането и представляват „друго оползотворяване“ по смисъла на РДО”
- От определението за рециклиране на РДО следва, че единствено преработката на отпадъци в продукти, материали или вещества може да се приеме като рециклиране. Преработката на отпадъци, при която се получава отпадък, който претърпява други последващи стъпки за оползотворяване не се приема за рециклиране, а за предварително третиране преди оползотворяване. Такава дейност следва да се категоризира като „подготовка преди оползотворяване или обезвреждане” или „предварителна обработка” преди оползотворяване. Последното включва дейности като разглобяване, сортиране, натрошаване, намаляване на обема, палетизиране, изсушаване, преупаковане, сепариране, смесване и пр. Тези дейности не подхождат на никое от нивата на йерархия на отпадъците и поради това може да се разглеждат като "предшествващи" специфични типове оползотворяване. Например, биологичната преработка на отпадъци, с цел стабилизиране на отпадъците преди насипни операции трябва да се класифицира като предварително третиране преди "друго" оползотворяване, а не като процес на рециклиране

2.2.6. Какво означава „друго оползотворяване” и „обезвреждане“

Другите форми на оползотворяване не са споменати в частта с определенията, но са очертани в чл. 4 (1) от РДО, където след рециклиране се нареждат други форми на оползотворяване. „Друго оползотворяване” е всяка дейност, която отговаря на определението за „оползотворяване” съгласно РДО, но която не отговаря на специфичните изисквания за подготовка за повторна употреба или за рециклиране.

Примери за друго оползотворяване са:

- изгарянето или съвместното изгаряне, когато основното използване на отпадъците е като гориво или друг начин за получаване на енергия. Това е операция по управление на отпадъците с оползотворяване на енергията, класифицирана като R1 в приложение II към РДО респективно R1 в приложение 2 към § 1, т. 13 на ЗУО. Това контрастира с изгарянето на отпадъци, без оползотворяване на енергия, класифицирано като операция по обезвреждане D10 в приложение I към РДО, респективно D10 в приложение 1 към § 1, т. 11 на ЗУО. За определяне дали изгарянето в инсинератори, предназначени за изгаряне на твърди битови отпадъци трябва да бъде класифицирано като R1 или D10, в съответствие с критериите за енергийна ефективност, трябва да се използва като ориентир Ръководството на Комисията.
- насипни дейности, отговарящи на дефиницията за оползотворяване вж. § 1, т. 10 от ДР на ЗУО.

Съгласно Член 3 (19) от РДО, респ. в § 1, точка 11 от ДР на ЗУО, определението за „обезвреждане“ е: „всяка дейност, която не е оползотворяване, дори когато дейността има като вторична последица възстановяването на вещества или енергия.” От това определение следва, че всяка дейност по третиране на отпадъци, която не отговаря на критериите на определението за оползотворяване по подразбиране се счита за обезвреждане. Определението „дори когато дейността има като вторична последица възстановяването на вещества или енергия” отразява обратно идеята, че всяка дейност по оползотворяване трябва да отговаря на критерия, че „основен резултат” е „използването на отпадъка за полезна цел” чрез замяна на други материали, които иначе биха били използвани за изпълнението на тази цел.

3. Цели на предотвратяването на отпадъци

3.1. Базова статистическа информация

Анализът на представените по-долу данни в табличен вид показва, че България е страна със сравнително добри тенденции през последните години за намаляване на генерираните битови отпадъци на жител, но отстъпва сериозно в показателя депонирани битови отпадъци. От това може да се направи изводът, че при бъдещо икономическо развитие и повишаване на жизнения стандарт в България, трябва да се запази тенденцията на намаляване на количество на генерираните битови отпадъци, като безспорно най-ефективният метод за това е ПО.

Таблица 1. Генерирани битови отпадъци- кг/жител/година

	2008 г.	2010 г.	2012 г.
Средно за ЕС- 27	520	506	492
България	599	554	460

Източник: Евростат

Таблица 2. Депонирани битови отпадъци- кг/жител/година

	2008 г.	2010 г.	2011 г.
--	---------	---------	---------

Средно за ЕС- 27	199	186	162
България		411	318

Източник: Евростат

Количеството на образуваните строителни отпадъци и отпадъци от опаковки е много по-ниско от средноевропейското ниво (вж. Таблицы 3 и 4 по-долу). Благоприятна спрямо средните стойности за ЕС е и статистиката за количеството производствени отпадъци (Таблица 5). Това обаче, подобно на случая с битовите отпадъци, е свързано с по-ниския жизнен стандарт, респективно с по-малкия обем производство и с кризата в строителния бранш в последните няколко години, а не в резултат на целенасочени политики за ПО. Независимо от причините, е важно и при промяна на тези фактори да не се увеличава количеството на генерираните отпадъци на единица БВП. Отново трябва да се подчертае, че най-подходящият начин за това е предприемането на своевременни и ефективни мерки за ПО.

Таблица 3. Строителни отпадъци- кг/ж/г

	2004 г.	2006 г.	2008 г.	2010 г.
Средно за ЕС- 27	1563	1692	1717	1713
България	385	133	240	10

Източник: Евростат

Таблица 4. Образуван отпадъци от опаковки- кг/ж/г

	2005 г.	2007 г.	2009 г.	2011 г.
Средно за ЕС- 27	160,4	163,8	153,1	159,4
България	67,2	41,6	40,1	42,8

Източник: Евростат

Таблица 5. Производствени отпадъци- кг/ж/г

	2004 г.	2006 г.	2008 г.	2010 г.
Средно за ЕС- 27	746	693	685	584
България	721	561	452	439

Източник: Евростат

3.2. Основа за формулиране на целите

Както вече бе подчертано в точка 2.2.1. и в европейското и в българското законодателство се определя пет-степенна йерархия за отпадъците. Тази йерархия не трябва обаче да се разглежда като напълно „статична”, а трябва да се разбира, че предимство имат тези действия, които водят до изпълнение на основната цел, а именно прекъсване на връзката между икономическия растеж и свързаното с това вредно влияние върху човека и околната среда поради образуване на отпадъци (чл. 29, точка 2 на РДО и чл. 50 от ЗУО). Казано по друг начин – ПО е съществена цел, но не е самоцел. В този смисъл мерки за ПО не би трябвало да са препоръчителни, ако не водят до общо намаляване на вредното влияние върху околната среда и човешкото здраве. Такъв случай ще има например ако продължаващото използване на стари уреди, сравнено с използването на един или повече нови уреди, не води до спестяване на потреблението на енергия. Подобно е положението и ако например по-обемни продукти се заменят с по-малки с цел намаляване на количеството на отпадъци, но тези по-малки по обем продукти съдържат повече вредни за човека и околната среда вещества.

При определяне на целите трябва да се има предвид и това, че обезвреждането на отпадъци има „последващи” негативни ефекти, но и „предхождащи”, които се отнасят до производството на продукти и оттам в крайна сметка на отпадъци. Тези предхождащи ефекти са особено важни и те не се отнасят само до мерки за ПО, касаещи крайния консуматор, а се определят от предходни нива като дизайн, производство и търговия. В този смисъл ПО излиза извън рамките на правото и политиката относно отпадъците в техния тесен смисъл.

Освен влиянието върху околната среда, при оценяване на мерките по ПО е важно също така да се вземат предвид и техническите възможности за реализацията им, съблюдаването на някои политически и икономически цели като например запазване и повишаване на жизненото ниво, на конкурентоспособността на икономиката, на сигурността на работните места, най-добрия начин за постигане на целите на „социалната справедливост” в обществото и др.

В българското законодателство (чл. 31-34 ЗУО) са определени конкретни цели при управлението на някои видове отпадъци, респективно за тяхното намаляване. Съгласно тези цели до 2020 г. количеството на депонираните биоразградими отпадъци трябва да намалее с не по-малко от 35%; на повторно употребените, рециклираните и на оползотворените по друг начин строителни отпадъци трябва да достигне 70% от общото им тегло, а при отпадъчните материали от хартия, картон, метал, пластмаса, стъкло и други подобни отпадъци - 50%. Системите за разделно събиране на опаковки трябва да обхващат не по-малко от 6 милиона жители, като задължително включват всички населени места с повече от 5 000 жители.

Определянето на конкретни количествено измерими цели е много важна част от мерките за управление на отпадъците. Изпълнението на тези количествено измерими цели показва постигнатото при отчитането на изпълнението на програмата. Чисто количественото намаляване обаче не е достатъчна цел на политиката по околна среда, тъй като това намаляване не винаги може да се обвърже с намаляването на негативното влияние върху околната среда и човешкото здраве. За съжаление до днес не съществува универсален индикатор, който да отчита по ясен и безспорен начин връзката между количественото намаляване и намаляване на влиянието върху околната среда и здравето. Поради това е особено важно програмата за ПО задължително да съдържа и цели за качествено ПО по смисъла на РДО и ЗУО. Такава цел е например значително намаляване на отпадъци, съдържащи вещества опасни за човешкото здраве и околната среда (живак, олово, кадмий и др.).

Освен това трябва да се има предвид и отговора на въпроса, доколко намаляването на отпадъците е резултат на предприети съгласно програмата мерки и доколко на конюнктурни причини, например намаляването на строителството при криза би довело и до количественото намаляване на строителните отпадъци. Въвеждането на цели, които не са пряко измерими количествено дава възможност за по-голяма гъвкавост при избора на инструментите за ПО. Водещият принцип в този случай е *ex ante* (предварително) да се изберат такива мерки за ПО, които изглеждат най-обещаващи за предотвратяване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда.

3.3. Определяне на целите на ПО

Изхождайки от описаните в предходната точка съображения и за постигане на по-голяма яснота в Програмата за ПО целите могат да се обобщят в три групи:

Главна цел подпомагана от **оперативни цели**, чието изпълнение от своя страна се постига чрез **пакет от мерки**. Както главната, така и оперативните цели са формулирани ясно, както в РДО, така и в българския ЗУО. Целите са следните:

Стратегическа цел (чл. 29, т. 2 последно изречение на РДО)

Прекъсване на връзката между икономическия растеж и свързаното с това вредно влияние върху човека и околната среда в резултат на образуването на отпадъци.

Оперативни цели (чл. 3, точка 12 РДО, респективно § 1, точка 28 ЗУО)

- Намаляване на количеството на отпадъци
- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците
- Намаляване на съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите

Описаните цели на ПО са част от общия комплекс политики в областта на устойчивото развитие, като при реализиране на целите и мерките трябва да се имат предвид и социалните и икономически аспекти.

3.4. Анализ на възможни индикатори за оценяване на напредъка на мерките за ПО

Определянето на индикатори за успеха на ППО е изключително труден процес. Както се споменава и в изследователския доклад на Аркадис „да се измерва количественото ПО означава да се измерва несъществуващо количество отпадъци, а да се измерва качествено ПО означава да се измерва вреда, която не се е състояла”.

Съгласно чл. 29, точки 3 и 4 на РДО в ПО трябва да се определят „специфични качествени или количествени контролни показатели” (индикатори), чрез които да може да се оценява и наблюдава напредъка на изпълнението на мерките за ПО. Съгласно Директивата на ЕС всяка държава-членка може да изработи собствени индикатори като същевременно се визира и възможността индикаторите да бъдат определени и чрез процедурата по приемане на общоевропейските норми.

Формулираната по този начин задача в РДО показва, че на този етап няма универсални и общовалидни индикатори, от което следва, че в областта на индикаторите, като доказателство за успех на мерките за ПО, са необходими бъдещи изследвания и проверки. Същевременно трябва да се отбележи, че РДО задължава държавите-членки да определят индикатори за оценка на успеха на мерките за ПО. Това задължение е формулирано и в българския закон (чл. 50, ал. 1 и ал. 3, т. 4 ЗУО). Съгласно тези разпоредби министърът на околната среда и водите разработва и внася в МС програма за ПО, която „включва индикатори за оценка на изпълнение на мерките за предотвратяване образуването на отпадъци”.

Определянето на общоевропейски индикатори или поне на основната им част би било най-добрият подход, но тъй като такива индикатори към сегашния момент не съществуват, е очевидно, че всяка страна-членка трябва сама да определи свои индикатори. Много често количеството отпадъци се използва като индикатор за определяне на успеха на мерките за ПО. Например в програмата на Австрия се определят като така наречените „основни индикатори” именно количествени показатели по видове отпадъци. Същевременно в Австрийската програма се предлагат

и „разширени индикатори”, които да се определят при възможност и чрез които се измерва масата на опасните съставки, процента на рециклиране и масата на депонираните строителни отпадъци или пък при битовите отпадъци отново масата на опасните съставки, масата на хранителните отпадъци и пр.

Както вече бе споменато, при използване като индикатор на количеството отпадъци в отделните отпадъчни потоци (битови отпадъци, строителни отпадъци, отпадъци от опаковки и пр.) не може с пълна точност да се определи каузалната зависимост между измереното количество и успеха на мерките за ПО. Тоест количествените индикатори дават необходими, но не и достатъчни, данни за оценка на успеха на мерките по ПО.

Отчитайки описаната по-горе ситуация в програмата на Федерална република Германия индикаторите са разделени на три основни групи, а именно:

Индикатори за отделни мерки, които влияят непосредствено на възникването на отпадъци

- повторна употреба - електроуреди: частта повторно употребени стари уреди в съотношение с отчитаните количества стари уреди по видове уреди, както и промяната спрямо предходната година и спрямо друга базисна година;
- повторна употреба - опаковки: развитие на количеството на многократно употребените опаковки по видове при вземане предвид на общото количество от съответния вид опаковки;
- забрана на определени вещества: брой продукти, за които е приложена забрана на определени вещества, начин на прилагане на забраната на вещества и заместване на опасните вещества с други по-малко опасни;
- разрешителни: брой разрешителни за съоръжения, които съгласно разрешението си целят количественото или качествено предотвратяване и намаляване на отпадъците и чиито успех се контролира;
- системи за управление по околна среда: брой предприятия, които са въвели системи за управление по околна среда, целящи количественото или качествено предотвратяване или намаляване на отпадъците и чиито постигане на целите се контролира.

Споменатите примери показват, че чрез тези индикатори за конкретни мерки могат да се отчитат честотата, с която се прилага дадена обещаваща успех мярка за ПО и успеха на мерките за ПО. Предпоставка за това е статистическата обхванатост, респ. възможността за статистическо обхващане, на действията и/или количествата, свързани с конкретната мярка. Чрез изчисление на приложената мярка спрямо съответния общ количествен поток може да се определи масата на избегнатите отпадъци в съответната област за определен период. Колкото по-специфична е мярката, толкова по-точно може да бъде измерен успехът на дадена мярка за ПО и обратно - от промените на количеството на отпадъка може да се направят заключения за влиянието на дадена мярка.

Индикатори за отделни мерки, които не влияят непосредствено на възникването на отпадъци

Примери за такива мерки са повишаване чувствителността на обществото относно отпадъците, различни обучения, подпомагане на научни проекти и др. Като индикатори в тези случаи могат да се използват например „Брой проведени обучения в даден

регион” или „Брой граждани, живеещи в региони, в които се прилагат такси за отпадъци, определени справедливо на принципа замърсителят плаща”

Чрез тези индикатори също може да се отчита честотата, с която се прилага дадена обещаваща успех мярка за ПО, но не може директно да се направят изводи за успеха при намаляване на отпадъците.

Други специфични индикатори. Примери за това са от една страна „интензивността на отпадъците”, определена като количество отпадъци по отделни сектори (индустрия, селско и горско стопанство, строителство, услуги) и от друга страна развитие на „продуктивността на използване на ресурсите”, дефинирана като брутен вътрешен продукт (БВП) в отношение към вътрешна директна употреба на материали.

Индикаторът „интензивност на отпадъците” може да разясни влиянието на мерки за ПО в даден индустриален бранш. Благодарение на релацията към БВП, индикаторът „продуктивност на ресурсите” прави възможно и оценяване на главната цел на мерките за ПО, а именно прекъсване на връзката между икономическия растеж и свързаното с това вредно влияние върху човека и околната среда в резултат на образуване на отпадъци

В *доклада на ORDIS* при определяне на индикаторите са изброени 4 основни задачи, в резултат на които се определят три основни групи индикатори. Тези задачи са:

- Определяне на обща рамка за индикатори за ПО
- Определяне на различни методи за изчисление и оценка на индикаторите от тази обща рамка
- Определяне на специфични индикатори за различни специфични категории действия
- Създаване на уеб инструмент, чиято цел ще е да улесни, както публичните органи, така и другите участници в мерките за ПО. Основните задачи на уебсайта са да се оцени предварително потенциала или ефекта на дадено действие, както и да се помогне при мониторинга на предприетите действия.

Индикаторите от своя страна са групирани в **ресурсни индикатори** (финансови ресурси, персонал, оборудване и др.), **резултантни индикатори** (промяна на поведението и информираността на хората, участие в дейности за предотвратяване на отпадъците, развитието на генерираните отпадъци и по-специално събрани количества, потенциални и ефективно избегнати количества) и **индикатори за въздействието** (екологични показатели като например потребление на материали или енергия, замърсяване на въздуха, определено в емисиите на парникови газове, финансови показатели като например балансиране на разходи, ползи и спестяванията, социални индикатори като възможности за работа и др.).

В разработването на българската програма са отчетени, както специфичните трудности за намиране на безспорни и общовалидни индикатори, така и опита на други страни-членки и различни проекти възложени от ЕК, като в резултат се цели намиране на възможно най-надежден индикатор за определяне на успеха на всяка една от мерките изброени в Приложение IV към член 29 на РДО, респективно Приложение № 4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на ЗУО. При разработването на Плана за действие на ППО е използван подхода, препоръчан в Методологията за стратегическо планиране, април 2010 г., одобрена от съвета за административна реформа, създаден като консултативен орган

към МС. В съответствие с методологията в плана за действие се определят текущи и целеви индикатори за проследяване на изпълнението на конкретните мерки.

4. Мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, съгласно Приложение № 4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на ЗУО и Приложение IV към чл. 29 на РДО и приложение в България

В приложение №4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на българския ЗУО, точно както и в Приложение IV към чл. 29 на РДО са изброени 16 примерни мерки за ПО. Всяка една от тези мерки е разгледана по-долу, като е спазвана следната единна структура при изложението. Първа подточка е „същност на мярката”, след това идва подточка „досегашно прилагане и бъдещо съдържание и като трета подточка са дадени възможни „индикатори” за проследяване на успеха на мярката.

Една голяма част от предлаганите мерки предвиждат обучение, доброволни споразумения, повишаване на информираността и др. с цел съответния участник или участници в процеса да могат да вземат информирано и съзнателно решение за предприемане на действия за ПО. В тази връзка като един вид хоризонтална мярка се предлага създаването на обществени начала на Национален комитет за ПО (НКПО), като консултативен орган към Министъра на околната среда и водите. Целта на този комитет е най-общо казано да координира изпълнението на прилагането на Националната програма за ПО, както и да инициира нови, конкретни мерки за ПО по браншове и/или потоци отпадъци. В състава на този комитет влизат и представители на други държавни институции, научни организации, браншови организации, чиято дейност е свързана с управление на отпадъците. Постепенно неговия състав може да се разширява, като в зависимост от обсъжданата тема се привличат целево различни браншови организации на бизнеса, например във връзка с мярката за предотвратяване на хранителни отпадъци, може да се привлекат асоциации на хотелиерите и ресторантьорите. По тази тема могат да се включат и производители и търговци на хранителни стоки и представители на МЗХ. Във връзка с проектите за удължаване на жизнения цикъл на продуктите и прилагането на екодизайн е целесъобразно привличането на учени, при обсъждане на евентуални промени в данъчното законодателство; с цел стимулиране на ПО е нужно да участват представители на МФ и на организациите на бизнеса (КРИБ, БСК и др). С цел избягване на повторения, както в тази подточка 4 на глава VIII, така и в обобщената таблица (Приложение) се използва съкращението за Национален комитет за предотвратяване образуването на отпадъци (НКПО) с кратко пояснение като например „темата се разглежда в НКПО”.

4.1. Използване на мерки за планиране или други икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите

4.1.1. Същност на мярката

Съдържанието на тази мярка може да се раздели на две групи дейности:

- разработване на планове и програми от държавни и общински органи и
- прилагане на икономически мерки, също с две подгрупи:
 - въвеждане на допълнителни плащания за ползване на ресурси
 - условия за предоставяне на субсидии.

Съгласно българското законодателство, държавата, чрез министъра на околната среда и водите, трябва да разработи Национален план за управление на отпадъците и Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци, която е неразделна част от плана (чл. 49 и чл. 50 ЗУО). Кметът на общината също разработва програма за управление на отпадъците, която е част от общинската програма за околна среда и същевременно тя се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (чл. 52 от ЗУО). Кметовете на няколко общини, ако те са включени в регионално сдружение, могат да разработят и Програма за съответния регион.

С въвеждането на допълнителни плащания (екотакси, данъци, концесионни възнаграждения и пр.) за ползване на природни ресурси се цели намаляване на количеството на използваните ресурси в производството и по този начин и намаляване на количеството на отпадъците, които биха възникнали.

В случаите на предоставяне на субсидии да се прави преценка какво е влиянието на субсидираното производство или услуга върху околната среда. Предоставянето на субсидии за производства или услуги влияещи негативно на околната среда и по-конкретно върху политиките по ПО, трябва да се преустанови или поне значително да се ограничи.

4.1.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Въпреки, че вече са разработвани и приети различни програми, както в областта на околната среда като цяло, така и специално в областта на управление на отпадъците, трябва да се подчертае, че в настоящата програма, за първи път се предвиждат конкретни взаимнообвързани мерки за ПО в България. Както вече бе споменато такива програми трябва да разработят и общините като Министерството на околната среда и водите ще разработи указания за общините, какви мерки в съответствие с техните компетенции трябва да се включат в техните програми. Във връзка с евентуалното въвеждане на допълнителни плащания за ползване на ресурси, е целесъобразно да се направи анализ, в кои случаи това е възможно и целесъобразно. Ограничаването на субсидиите е един от начините за превръщането на такива производства или услуги в по-екологосъобразни с по-малко отпадъци. В тази връзка е препоръчително да се направи обследване за възможностите за отпускане на субсидии, в случаите, при които има конкретни мерки за ПО. Целесъобразно е в този анализ да се включи и досегашната практика на отпускане на субсидии. Подходяща мярка относно въвеждането на допълнителни плащания за ползване на ресурси и за преценяване на условията на субсидиране да се включи в програмата на НКПО.

Реализирането на националните и ведомствените стратегии и програми за „електронно правителство”, освен преките положителни ефекти за гражданите и бизнеса, има значим принос към политиката за ПО и ефективно използване на ресурсите. Разглеждани в този аспект реализираните в пълен обхват мерки ще доведат до предотвратяване на употребата на десетки хиляди тонове офис хартия и съответните консумативи, което е равнозначно на предотвратени десетки хиляди тонове отпадъци.

Националната програма за финансова подкрепа на енергийна ефективност на българските домове в дългосрочен план може да е разглежда като значима мярка за ПО и ефективно използване на ресурсите, тъй като без съмнение по този начин се удължава значително живота на жилищата.

4.1.3. Индикатори

Тъй като трудно може да се измери точния ефект на количественото и качествено ПО постигнато в резултат на прилагането на тази мярка, подходящ индикатор за нейния успех може да бъдат стойностни показатели като например брой разработени програми за ПО от общините с включени мерки за ПО, брой изпълнени мерки от националната и от общинските програми за ПО, брой и/или стойност на въведените допълнителни екоплащания за ползване на природни ресурси, количества по-малко използвани природни ресурси, брой и/или стойност на субсидии, които не са отпуснати поради недостатъчни мерки за ПО, сравнени с отпуснати такива в минали години. Брой приети и изпълнени решения на НКПО.

4.2. Насърчаване на изследователската и развойната дейност в областта на достигането на по-чисти и с по-малко отпадъци продукти и технологии, както и разпространяването и използването на резултатите от тази изследователска и развойна дейност

4.2.1. Същност на мярката

От една страна мярката е насочена към подпомагането на чистата развойна и научна дейност, водеща до намаляване на отпадъците в продуктите и технологиите. От друга страна е необходимо да се насърчава разпространението на постигнатите научни резултати и тяхното внедряване във възможно най-много производства.

4.2.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Целенасочени дейности по тази мярка по смисъла на ПО не са предприемани досега. В България съществува принципна възможност за финансиране на научни изследвания, както чрез национални, така и с европейски средства. Примери за това са Националният фонд „Научни изследвания“, Седмата рамкова програма на Общността за научни изследвания и др. В рамките на разработения стратегически документ „Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа“ ЕК поставя акцент върху финансирането на такива изследвания, които водят до постигане на най-голяма ефективност при използване на ресурсите. Министерството на образованието и науката в партньорство с Министерството на околната среда и водите могат да разработят правила за кандидатстване за средства по Националния фонд „Научни изследвания“. По Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020“ също има възможност за финансиране на научни изследвания. Друга възможна мярка е научните институти при БАН да разработят стратегия за кандидатстване от страна на българския бизнес съвместно с български научни институти за средства по съответните програми и фондове. Освен разработване на екологосъобразни технологии и продукти българската наука може да участва и при проучването на водещия чуждестранен опит и неговото адаптиране към конкретни производства в страната. Разглеждането на тази мярка също е подходящо да присъства в дневния ред на НКПО.

4.2.3. Индикатори

Прекият ефект от тази мярка също е трудно измерим по смисъла на качествено и/или количествено ПО, поради това в самите научни разработки трябва да се съдържа и обективно и точно изследване на ефекта по смисъла на ПО. Подходящи индикатори са брой изпълнени проекти, брой внедрени резултати в икономиката, брой отрасли, в които могат да бъдат внедрени резултатите. Брой приети и изпълнени решения на НКПО.

4.3. Разработване на ефективни и целесъобразни индикатори за вредното влияние върху околната среда от образуването на отпадъци, чиято цел е да допринесе за предотвратяване образуването на отпадъци на всички равнища

4.3.1. Същност на мярката

Както в РДО, така и в ЗУО е формулирано задължение на държавите-членки да разработят качествени и количествени показатели за измерване на успеха на мерките за ПО. Както подробно бе обяснено в точка 3.5. изработване на общовалидни индикатори е практически невъзможно на настоящия етап или би било свързано с нецелесъобразни натоварвания за бизнеса и администрацията при събиране на статистически данни, които не могат стопроцентово да гарантират достоверност. Същевременно е важно да се подчертае, че прилагането на мерки за ПО, въпреки известни допълнителни административни усилия е повлияло положително на бизнеса, например чрез намаляване на разходи и оттам оптимизиране на резултата, по-високи продажби, излизане на нови пазари и пр.

4.3.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Досега в България не се е работило за изработване на индикатори за ПО. Поради това е необходимо да се изследва дали създаването на един или друг индикатор няма да доведе до много голямо административно натоварване, както за бизнеса, така и за администрацията, тоест дали събирането на информацията ще е целесъобразно. Примерни индикатори биха могли да бъдат следните показатели:

- Количествени показатели по видове отпадъци

В ИАОС и НСИ има информация за количествата отпадъци по видове, но няма анализ дали изменението на тези количества е в резултат от приложени мерки за ПО или на други фактори, като увеличение на БВП, изменение в броя на жителите и пр.

- Въведени забрани на определени вещества

Има европейско и българско продуктово законодателство за въвеждане на забрана за използване на дадени вещества, напр. при детски играчки, акумулатори и батерии, опаковки, електрическо и електронно оборудване и др., но няма систематично събиране на информация по смисъла на ПО.

- Брой издадени разрешителни, в които се предвижда прилагане на мерки за количествено и/или качествено ПО

Към момент не се събира информация по този показател.

- Предприятия, прилагащи системи за управление на околната среда (EMAS, ISO 14001, екомаркировки)

За предприятия, сертифицирани по EMAS и за екомаркировки, има статистика, като МОСВ води специални регистри, но за ISO14001 няма институционализирана статистика.

- Брой проведени кампании за повишаване на знанията и информираността на национално ниво, на местно ниво, сред представителите на бизнеса и сред държавните и общински служители

Няма целенасочен мониторинг и информация.

4.3.3. Индикатори

Подходящи показатели за измерване успеха на мярката е брой на въведените и/или създадените индикатори специално за целите на ПО.

4.4. Насърчаване на съобразеното с околната среда проектиране (систематично отчитане на екологичните аспекти при разработването на продуктите с цел подобряване на „екологичното поведение“ на продукта през целия му жизнен цикъл)

4.4.1. Същност на мярката

Тази мярка също може да обхване няколко аспекта. От една страна това е повишаване на информираността на дизайнерите и инженерите относно възможностите за проектиране и производство на продукти, които водят до ПО. Целта на тези, подпомагани от държавата, кампании е да се повиши чувствителността на участниците в проектирането и производството и те по собствена инициатива още от фазата на проектиране да разработват продукти с „по-добро екологично поведение“. Частично някои аспекти на тази мярка се припокриват и с втора мярка за насърчаване на изследователската дейности за популяризирането на резултатите от тази научна дейност. Конкретната цел на мярката е подобряване на „екологичното поведение“ на продукта през целия му жизнен цикъл. Изисквания за подобни действия се съдържат и в Директива 2009/125/ЕО, така наречената Еко-дизайн директива. Подобряване на „екологичното поведение“ означава да се произвеждат такива продукти, чиито части са лесно заменяеми, продуктът е удобен за ремонт и за повторна употреба тоест продуктът е така проектиран, че неговия жизнен цикъл е по-дълъг.

4.4.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

В ЕС тече дискусия, към кои продукти могат да се приложат конкретни критерии за удължаване на жизнения цикъл в описания по-горе смисъл. Един конкретен пример за добра практика е Регламент 1103/2010 относно установяване на правила по отношение на етикетирането на капацитета на преносими вторични (презаредими) батерии и автомобилни батерии и акумулатори съгласно Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета. Както е посочено в точка 1 на преамбюла на този регламент, чрез неговите разпоредби може да бъде постигнато намаляване на количествата на отпадъците чрез увеличаване на средната продължителност на живот на вторичните (презаредимите) батерии.

Приемането на такива критерии на **общностно** ниво и тяхното транспониране в съответните национални законодателства (в България това е Законът за техническите изисквания към продуктите и свързаните с него подзаконови нормативни актове) би било отличен начин за постигане на реални цели за ПО. В България са в сила редица нормативни документи относно допустимо съдържание или забрани за съдържание на вредни вещества, например при МПС, ЕЕО, батерии, отработени масла, опаковки и др., които са приети на основание на съответните документи на ЕС. Въвеждането на подобни забрани представлява „качествено ПО“.

Добър пример за ПО е въведеното изискване на общностно ниво за унифицирането на зарядните устройства за мобилните телефони, което се постигна благодарение на предложението и активното участие на представителите на България. Следваща логична стъпка в тази посока е унифицирането на електронните и електрическите устройства за свързване помежду им. За реализиране на подобни инициатива е възможно да се кандидатства с проекти по Седмата Рамкова програма на ЕС за научни изследвания, като изводите от проекта могат да послужат на България и за инициране

на промени в продуктовото законодателство на ниво ЕС. При разработване на детайлни правила на същата приоритетна ос и същата ОП е целесъобразно включването като допустими и от висок приоритет на проектите за разработване на нов дизайн на продукти и на технологии, изискващи по-малко естествени суровини, съдържащи по-малко опасни вещества, генериращи по-малко отпадъци след употребата на продуктите, както и на продуктите и технологии с по-добро „екологично поведение”. Възможна мярка е и възлагането от страна на държавата на разработването на екодизайн за различни браншове или групи продукти, при стриктно спазване на нормативната уредба за защита на авторските права и на правилата за отпускане на държавна помощ.

4.4.3. Индикатори

Успешно реализирани проекти, брой продукти, произведени по Еко-дизайн, проведени информационни кампании, брой дизайнери и проектанти, до които е достигнала информацията.

4.6. Организиране на обучение на компетентните органи по отношение на включването на изисквания за предотвратяване на образуването на отпадъци в разрешенията съгласно чл. 35, ал. 1 на ЗУО

4.6.1. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

В България са проведени многобройни обучения за комплексните разрешителни и за разрешителните по ЗУО, но трябва да се проведат такива целенасочено за ПО. Отлична възможност е подпомагането на такива обучения по ОПОС 2014-2020 г. по приоритетна ос б включително и относно изработване на Планове за програмите за обучение. Особено важно е програмите за обучение да са интензивни, да обхващат всички компоненти на околната среда и да се провеждат регулярно, а не еднократно.

4.7. Включване на мерки за предотвратяване образуването на отпадъци в инсталациите, които не попадат в обхвата на приложение 4 на ЗООС. Където е целесъобразно, тези мерки могат да включват оценки или планове за предотвратяване образуването на отпадъци

4.7.1. Същност на мярката

Тази мярка предвижда да се включат мерки за ПО и в категориите промишлени дейности, които не попадат в обхвата на Приложение 4 към чл. 117, ал. 1 на ЗООС. В споменатото приложение се регламентират промишлените дейности, за които се изисква издаване на комплексно разрешително, т.е. целта на тази мярка е и другите промишлени дейности, извън изброените в Приложение 4, да предвиждат мерки за ПО.

4.7.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Разрешителните се издават в съответствие с българското и европейското законодателство, но пред администрацията не е имало такава поставена цел по смисъла на ПО и следователно липсва целенасочена информация за ПО. Както вече бе споменат органът, издаващ разрешителни, е съответната РИОСВ. За да няма опити за нежелан произвол на администрацията спрямо бизнеса, ще е целесъобразно МОСВ предварително да разработи подробни методически указания как РИОСВ следва да прилагат мярката.

4.7.3. Индикатори

Брой разрешителни, в които е включено изискване за ПО, количество на предотвратените отпадъци в резултат издадени разрешителни с включени мерки за ПО.

4.8. Използване на разяснителни кампании или оказване на подкрепа на бизнеса - финансова, за вземане на решение или друг вид подкрепа. Вероятно е тези мерки да са особено ефективни, когато са насочени и пригодени за МСП и се осъществяват чрез установени бизнес мрежи

4.8.1. Същност на мярката

Не всички предприятия имат потенциал да идентифицират адекватни мерки за ПО. Това важи особено силно за малките и средни предприятия. Именно поради това е полезно и за тези предприятия да се предвидят разяснителни кампании относно ползите от прилагане на мерки по ПО или внедряването на НДНТ. Подходящи изпълнители на тези обучения могат да бъдат от една страна регионалните органи, отговарящи за управление на отпадъците и/или организации на бизнеса като браншови камери, търговско-промишлени палати и др. Повишаването на информираността и на съзнанието за екологосъобразно поведение и производство и сред тези представители на бизнеса, повишава възможността за прилагане на мерки по ПО от по-широк кръг лица и следователно и ефективността на ПО се повишава.

4.8.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Досега в България са се провеждали многобройни разяснителни и обучителни кампании в областта на управлението на отпадъците, но липсват кампании конкретно за ПО. Ще е целесъобразно като бъдеща мярка Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия да стане бенефициент по ОП „Добро управление 2014-2020 г.” и да разработи проект за обучение конкретно по смисъла на ПО, включително и за създаване на бизнес мрежи. Друга възможност е патентните данъци по ЗМДТ за тези МСП, чиято дейност пряко води до повторна употреба на дадени продукти (например ремонт на обувки, мебели, дрехи и пр.) и оттам и до ПО да бъдат сведени до минималните допустими нива, респективно в програмите на общините да се предвиди такава мярка.

4.8.3. Индикатори

Брой проведени обучения и брой участници от МСП спрямо общия брой МСП.

4.9. Използване на доброволни споразумения, експертни групи на потребители/производители или секторни преговори с оглед на това съответните предприятия или промишлени сектори да съставят свои собствени планове или цели за предотвратяване образуването на отпадъци, или да внесат корекции в продукти или опаковки, от които се получава голямо количество отпадъци

4.9.1. Същност на мярката

Доброволните споразумения могат да се разделят условно в две групи - между държавата/общините от една страна и представители на бизнеса от друга, както и доброволни споразумения между представители на бизнеса помежду им. Предимството на доброволните споразумения, както при всеки договор са, че резултатът е желан и от двете страни. Тези споразумения са подходящи за дейности, за които е трудно или нецелесъобразно да се регулират със закон. Едно такова споразумение може да бъде между държавата, представлявана от съответно министерство и браншова организация на бизнеса, напр. браншови организации на хотелиерите и ресторантьорите и да касае количеството изхвърляни хранителни отпадъци. Подобно споразумение може да се

склучи и с представителите на търговските вериги на хранителни стоки относно третирането на храни с почти изтекъл срок на годност или за продажба на стоки в насипно състояние. Друга възможност е изпращане на електронни фактури на желаещите клиенти от доставчиците на услуги като ток, вода, топлофикация, телефон и др. с цел спестяване на хартия и на разходи и материали за доставка.

Сключването на доброволни споразумения с представители на бизнеса изглежда полесно за организиране, особено ако публичните власти подкрепят инициативата чрез предоставяне на подходяща информация. Става въпрос за това, че в редица предприятия като резултат от производствения процес се получават странични продукти, които ако не се реализират могат да станат отпадък, а същевременно са ценна суровина за други производства. По-добрата информираност за параметрите на тези странични продукти може значително да подпомогне тяхната продажба. По този начин печели и продавача, защото спестява разходи за депониране или преработване на своя страничен продукт, който той смята за отпадък, печели и купувача, защото придобива суровина за производството си на много по-ниска цена от обичайната.

4.9.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Въпреки че тази мярка е позната, нейното прилагане не е широко разпространено в България. В програмите за обучение за бизнеса и за администрацията да се обхване и тази тема, включително проучване на опита от други страни. Подходяща мярка е например въвеждане в асортимента на намалени порции, при запазване разбира се на предлаганите „нормални” порции. Оптимизирането на използването на храни с почти изтекъл срок на годност от търговските вериги също може да е предмет на доброволно споразумение, например да се създаде организация такива храни да се предлагат на социално слаби слоеве от населението. Възможна мярка е и създаването на национална платформа за общо доброволно споразумение със съответно наименование и лого, раздаване на годишни награди и пр., като членуващите в това споразумение фирми и организации получават допълнителна реклама чрез публикуване на списъка от фирми в сайта на МОСВ, МИ, Агенцията за МСП или пък чрез организиране на широко медийно отразяване при връчването на годишните награди. Подходяща мярка е и включването на темата в дневния ред на НКПО.

4.9.3. Индикатори

Брой сключени споразумения, брой предприятия включени в споразуменията, брой изпълнени мерки от доброволното споразумение. Брой приети и приложени решения на НКПО.

4.10. Насърчаване на надеждни системи за екологично управление, включително ЕМАС и ИСО 14001

4.10.1. Същност на мярката

ЕМАС (Eco-Management and Audit Scheme) е доброволен инструмент за екологично управление, приет през 1993 г. от Европейската комисия и изменен през 2001 г. (ЕМАС II) и през 2010 г. (ЕМАС III). Организацията които прилагат ЕМАС, автоматично отговарят и на изискванията на ИСО 14001. В организацията, прилагащи ЕМАС и ИСО 14001, могат по-лесно да се идентифицират причините за възникване на отпадъците, разходите за тяхното третиране и мерките за ПО. За малките и средни предприятия, за които регистрацията по ЕМАС и ИСО 14001 е твърде скъпа и/или сложна, има развити методики, като напр. ЕМАС easy.

Положителните страни на тази мярка са, че не само води до намаляване на отпадъците, но и гарантира дългосрочно изпълнение и мониторинг на този ефект. Мярката подпомага и икономическия резултат на фирмата чрез по-доброто използване на ресурсите и оттам и по-ниските разходи, тоест тя има и положителен икономически и социален ефект. Доверието на потребителите от ЕС към фирми, сертифицирани по ЕМАС и ИСО 14001, по принцип е по-високо, което може да доведе до по-добри шансове за българските фирми, имащи сертификата, да реализират своята продукция на Европейския пазар.

4.10.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

В България съществува възможност за стимулиране на фирмите да въведат ЕМАС и ИСО 14001, например чрез зелени обществени поръчки като критерии за допустимост да се изисква регистриране по ЕМАС или сертифициране по ISO, но тази възможност е използвана в редки случаи. По досегашната ОП „Конкурентоспособност” беше възможно да се предоставя помощ при акредитиране, но и тази възможност е използвана от малък на брой фирми. Общият извод, който се налага от досегашната практика е, че нормативната уредба на България е в пълно съответствие с европейската, но поради различни причини броят на фирмите, които са сертифицирани, не е голям.

В общинските програми за управление на отпадъците също е препоръчително да се включат мерки за изискване на регистриране по ЕМАС или **сертифициране** по ISO като критерии за допустимост при обществени поръчки.

Създаване на електронна мрежа на възложители на обществени поръчки за обмяна на опит за включването като критерии е друга подходяща бъдеща мярка. Особено важно е провеждането на разяснителни кампании за бизнеса относно важността на сертифицирането, като реализирането тази мярка може да се извърши в рамките на обучението на бизнеса по цялостната програма за обучение за ПО. Финансирането на това обучение може да се извърши чрез ОП „Добро управление 2014 – 2020 г.”

4.10.3. Индикатори

Брой сертифицирани организации, брой обществени поръчки с включен такъв критерии, брой проведени кампании за разяснение и/или обучение.

4.11. Използване на икономически инструменти като стимули за „чисти покупки“ или въвеждане на задължително заплащане от потребителите за определен продукт или елемент за опаковка, които иначе биха се предоставяли безплатно

4.11.1. Същност на мярката

Както други мерки за ПО и тази мярка може да се разгледа в няколко аспекта. Един от вариантите е въвеждане на допълнителни продуктови екотакси за определени стоки напр. за „свръх” опаковки и/или найлонови торбички или прибори за хранене за еднократна употреба. Друг много важен аспект е изчисляването на ТБО да е максимално близко до принципа „замърсителят плаща”. Това означава да се намерят подходящи идентификатори за количество изхвърляни отпадъци в домакинството и от бизнеса, които са по-близко до реално изхвърляните количества битови отпадъци, при технически проблеми за точното измерване. Такъв подходящ идентификатор, особено за големите градове и жилищните комплекси, може да бъде например потреблението на вода или на електричество от съответното домакинство. За по-малки градове и квартали с предимно едно- и двуфамилни къщи, където контейнерите за отпадъци ясно могат да бъдат отредени на едно домакинство, е подходящо ТБО да се изчислява на

база действително изхвърлено количество. Подобно е и положението и за фирмите, които трябва безпроблемно да могат да заявяват определено количество съдове за събиране и честотата на транспортиране.

Следващ аспект на тази мярка е подпомагане на сайтове за продажби на стоки за повторна употреба, например чрез създаване на линк от официалния сайт на съответното публично учреждение към такива търговски сайтове. В този случай е важно да бъдат поканени всички притежатели на сайтове, които желаят да се включат в инициативата, за да няма случаи на нелоялна конкуренция.

4.11.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Както е известно в България има въведена допълнителна продуктова такса за найлоновите торбички с дебелина до 25 микрона. Предприетата стъпка е положителна още повече, че в ЕК има предложение за изменение на Директива 94/62/ЕС, в която се предвижда ограничаване на употребата на найлонови торбички с дебелина до 50 микрона. Срокът за въвеждане на изискванията на директивата в националните законодателства е до дванайсет месеца след влизането в сила на Директивата, но изхождайки от опита си България може да въведе продуктова такса и за торбичките с дебелина от 25 до 50 микрона по-рано и с това отново да бъде един от „пионерите” в ЕС. Подобна допълнителна продуктова такса може да се въведе и за други продукти, например прибори за еднократна употреба.

Съгласно действащото българско законодателство и наложилата се практика ТБО се изчислява на база стойност на недвижимия имот. Очевидно е, че този начин на изчисляване е може би лесен за администриране от данъчните подразделения на общините, но той няма нищо общо с принципа „замърсителят плаща”, а се явява по-скоро един допълнителен данък върху имуществото. В момента съществува възможност за бизнеса да заплаща ТБО, като предварително всяка година заявява количеството на необходимите му контейнери за транспортиране на отпадъците и честотата на транспортиране. За битовите потребители такава възможност съществува само в ограничени случаи. Въвеждането на справедлива ТБО близка до принципа „замърсителят плаща” ще доведе до намаляване на количеството изхвърляни отпадъци, тъй като потребителите ще бъдат стимулирани да купуват стоки, които генерират по-малко отпадъци, поради това че размерът на заплащаната от тях такса ще зависи пряко от количеството изхвърлени отпадъци. Въвеждането на справедлива ТБО за бизнеса ще има освен екологичен и икономически ефект, защото ще се премахне сегашното положение на допълнително облагане на тези инвеститори, които са вложили средства в повишаване на стойността на техния имот. След измененията в ЗМДТ от декември 2013 г., относно това че ТБО не може да се изчислява на база данъчната оценка или балансовата стойност, има създадена работна група за разработване на методи, които са най-близки да принципа замърсителят плаща. Разглеждането на темата в рамките на дейността на НКПО също е подходяща мярка.

4.11.3. Индикатори

Количество изхвърлени отпадъци от домакинствата и бизнеса преди и след въвеждане на промяната на начина на изчисляване на ТБО. Количество произведени и продадени найлонови торбички или други продукти, за които има допълнителна такса, преди и след въвеждане на таксата. Брой приети и приложени решения на НКПО.

4.12. Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители

4.12.1. Същност на мярката

Тази мярка може условно да бъде разделена на информационни кампании и на мероприятия за обучение. Популяризирането на различни практически действия, водещи до ПО, може да се извършва чрез съответни кампании в средствата за масова информация, рекламни брошури и пр. Целта на тези кампании е потребителят да е в състояние да взема информирано решение относно ПО при пазаруване или при извършване на ежедневните дейности в домакинството. Обучението на възпитатели от детските градини и на учители от 1 до 12 клас е друг аспект на тази мярка. Целта на обучението е преподавателите да са в състояние да преподават на децата придобитите знания за положителното влияние на ПО.

4.12.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

В България има добри примери за проведени информационни кампании относно ПО, например кампанията „Зелена идея”, провеждана в различни радиа и финансирана по ОПОС 2007-2013 г. Организирането на обучение на преподаватели може определено да бъде засилено, като съвместно с Министерството на образованието и науката да се намери и подходящ начин за включване на преподаването на придобитите знания в учебната програма. Основният резултат на тази мярка е повишаване на съзнанието на широк кръг от населението за важността от опазване ресурсите и за възможни мерки за ПО. Въпреки, че непосредствените резултати от тази мярка не могат да се измерят количествено, тя има много голямо значение за формиране на съзнание в потребителското общество, което се стреми да избягва образуването на отпадъци. Продължаване на кампании за разясняване и предоставяне на информация от МОСВ, включително и изработване на указания към общините за провеждане на подобни кампании е подходяща бъдеща мярка. Финансиране на такива проекти е възможно или по ОП „Добро управление 2014 – 2020 г.” или по шеста ос на ОПОС, както и със средства от ПУДООС.

4.12.3. Индикатори

Брой проведени информационни кампании и обучения.

4.13. Изпълнение на проекти във връзка с провеждане на акредитационните и други процедури за удостоверяване на „край на отпадъка“, съгласно РДО за МРО, проекти за информационни и обучителни кампании за ефективно използване на ресурсите във връзка с МРО

4.13.1. Същност на мярката

От съществено значение за бизнеса е предлаганата мярка за финансово подпомагане в областта на рециклиране и оползотворяване на отпадъците за провеждане на акредитационни процедури за получаване на удостоверение за „край на отпадъка” съобразно РДО, съответните европейски регламенти за край на отпадъка и съответното национално законодателство. Специално се акцентира върху тази мярка, тъй като тя е напълно нова за българския бизнес, изисква допълнително финансиране, но същевременно провеждането ѝ от заинтересованите фирми ще доведе до намаляване на административните бариери за рециклирането на отпадъци и до повишаване на доверието в суровините и продуктите, произведени от отпадъци.

4.13.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Мярката е напълно нова за българския бизнес.

4.13.3. Индикатори

Брой български предприятия, които са провели успешно акредитационни процедури за "край на отпадъка".

4.14. Споразумения с производителите, като например работа на експертни групи за съответните продукти, каквато е практиката в рамките на интегрираните политики за продуктите, или с търговците на дребно по въпросите за наличие на информация във връзка с предотвратяване образуването на отпадъци и за продукти с по-малко отрицателно въздействие върху околната среда

4.14.1. Същност на мярката

Съдържанието на тази мярка се изразява в това, че публичната власт сключва едно или повече споразумения с представители на бизнеса по цялата верига на създаване на дадена стока - проектиране, производството, транспортирането, реализация в търговската мрежа. Целта на споразуменията е да се предприемат мерки за ПО и да се стимулират продукти, които имат по-ниско отрицателно влияние върху околната среда. Най-подходящо е да се работи с представители на една група стоки и оттам и на една група от отпадъчните потоци, напр. хранителни отпадъци. Споразумения между представители на Министерствата на околната среда и водите и на Министерството земеделието и храните, от една страна, и на представители на селското стопанство, респ. хранителната промишленост и търговията, от друга страна, е пример за подобно споразумение в областта на хранителните отпадъци. При преговорите преди сключването на споразумението и в самото споразумение се разкриват причините за възникване на отпадъците и могат да се фиксират мерки, които да водят до тяхното предотвратяване. Тъй като не е ясно кои ще са участниците в подобни споразумения, респ. какви мерки ще се предприемат, е трудно да се определи предварително ефектът от подобна мярка. При всички случаи обаче ще се идентифицират причини за възникване на отпадъци и съответно възможностите за намаляването на тези отпадъци може да се увеличи.

4.14.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

В България няма практика за такива споразумения. Поради това е необходимо първо да се извърши анализ за кого е приложима мярката по продукти и/или браншове, за да се установи къде ефектът би бил най-голям. Целесъобразно е също да се направи проучване на опита на други страни-членки. На базата на събраните данни могат да се проведат консултации със съответните браншови организации с цел подписване на споразумение. Включването на темата в дейността на НКПО също е подходяща мярка.

4.14.3. Индикатори

Брой сключени споразумения, респективно проведени преговори завършили с предприемане на конкретни мерки от някоя от страните по веригата проектиране, производство, транспорт, реализация. Брой приети и приложени решения на НКПО.

4.15. В контекста на обществените и корпоративните поръчки - включване на критерии за защита на околната среда и предотвратяване образуването на отпадъци в обявите за търгове и в договорите, съгласно Наръчника за

екологичните обществени поръчки, публикуван от Комисията на 29 октомври 2004 г.

4.15.1. Същност на мярката

В своето съобщение „Обществени поръчки, за по-добра околна среда” (СОМ (2008) 400) Европейската комисия определя зелените обществени поръчки като процедура, чрез която публичните органи се стремят да получат продукти, услуги и строителни работи с намалено въздействие върху околната среда през целия им жизнен цикъл, вместо продукти, услуги и строителни работи със същата основна функция, които иначе биха били предоставяни. В съобщението се препоръчва определяне на общи критерии за „зелените” обществени поръчки, като по този начин се постигне прилагане на единен подход от страните-членки, за да не се нарушава конкуренцията на пазара на Общността. Комисията разработи и критерии за различни стоки и услуги, които тя счита за най-подходящи при възлагане на обществени поръчки за тези стоки и услуги.

Според българското и европейското законодателство за обществените поръчки има две възможности при тяхното възлагане: офертите може да се сравняват или само на база най-ниска цена, или на база „икономически най-изгодна“ оферта, което означава, че ще бъдат взети предвид други критерии за възлагане, включително цената. Тъй като критерият „икономически най-изгодна оферта“ винаги се състои от два или повече подкритерия, то те могат да включват екологични критерии.

Както се подчертава и в цитирания в настоящата мярка наръчник е важно да са изпълнени следните условия, на които да отговарят критериите:

1. Да са свързани с предмета на договора
2. Да бъдат конкретни и обективно количествено измерими
3. Да са обявени предварително
4. Да са подчинени на правото на Общността

При спазване на тези условия критериите ще са правилни, а оттам и поръчката няма да е проблемна. Ако се приеме като база за сравнение „икономически най-изгодна оферта” трябва да се има предвид, че при изчисляването е целесъобразно да се приложи изчисление на база „стойност на жизнения цикъл”. Това означава, че остойностяването включва целия срок на експлоатация и обхваща следните разходи:

- разходите за закупуване и всички свързани с това разходи (доставка, монтаж, пускане в експлоатация и т.н.);
- оперативни разходи, включващи енергия, резервни части и поддръжка;
- разходи в края на жизнения цикъл като спиране от експлоатация и отстраняване.

На етап възлагане за всеки един от тези разходи трябва да се определи коефициент, за да могат да бъдат взети под внимание при определяне на икономически най-изгодната оферта. Това ще помогне да се получи продукт, който е не само „икономически най-изгоден”, но той ще има и по-добри екологични показатели, тъй като в процеса на възлагане ще станат ясни и разходите при използване и за изхвърляне, на които, в противен случай, няма да бъде обърнато достатъчно внимание.

4.15.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Както европейското, така и българското законодателство, и свързаните с него документи, позволяват залагането на екологични критерии при обществените поръчки.

Пример за това са директивите за възлагане на обществени поръчки (2004/17/ЕО и 2004/18/ЕО), хармонизираният с тях български ЗОП, Националният план за действие за насърчаване на зелените обществени поръчки 2012-2014 г. и Наръчникът за екологичен характер на обществените поръчки на българската АОП и не на последно място Наръчникът за екологичните обществени поръчки, публикуван от ЕК, цитиран в настоящата мярка. Въпреки че през 2011 г., обемът на обществените поръчки в България достигна почти 6 милиарда лева, България е сред европейските страни с най-малък дял на зелените обществени поръчки. Това означава, че в повечето случаи препоръчителните екологичните критерии не се вземат предвид. Дори, обаче, и да се използва само критерия най-ниска цена, има достатъчно възможности за прилагане на мярката, напр. при поръчки на стоки и услуги, които попадат в групата на стоките и услугите, за които има разработени критерии от ЕК напр. рециклирана хартия, офис и ИТ оборудване, осветление, почистващи продукти и услуги и др. Подобна поръчка за доставка на рециклирана хартия, бе проведена по инициатива на Министерството на околната среда и водите, а след това чрез Централния орган за възлагане на обществени поръчки към Министерство на финансите е поръчана рециклирана хартия за голяма част от държавната администрация.

С цел увеличаване на дела на „зелените” обществени поръчки може да се инициира изменение на нормативната уредба с цел приемане на подходящ подзаконов нормативен акт за „зелени” обществени поръчки, в която да се регламентират по-категорични изисквания към възложителите за задължително включване на екологични критерии. Например, във Федерална Република Германия чрез закон е предвидено, че при възлагане на обществени поръчки, трябва да се предвиди използване на такива продукти, които се характеризират с по-дълъг жизнен цикъл, удобни са за поправки и за повторна употреба, в сравнение с други продукти, водят до по-малко количество отпадъци или са произведени от рециклирани материали (Виж § 45, ал. 1 от немския закон за управление на отпадъците - Kreislaufwirtschaftsgesetz – KrWG). Подходяща мярка се явява и провеждане на задълбочени и регулярни обучения на служители от държавната и общинска администрация, отговарящи за обществени поръчки. Включването на темата в дневния ред на дейността на НКПО също е подходяща мярка.

4.15.3. Индикатори

Брой и/или стойност на „зелени” обществени поръчки, проведени обучения и брой на служителите участвали в тях. Брой приети и приложени решения на НКПО.

4.16. Насърчаване на повторната употреба и/или поправка на подходящи изхвърлени продукти или на техните компоненти чрез използването на образователни, икономически, логистични или други мерки, като например създаване или подкрепа на акредитирани центрове и мрежи за поправка и повторна употреба, най-вече в гъсто населените райони

4.16.1. Същност на мярката

Повторната употреба е един от най-ефективните начини за ПО. Чрез тези действия се удължава жизнения цикъл на продуктите и това води до намаляване на отпадъците по цялата верига – производство, доставка и търговия. Добър пример за тази мярка е насърчаването на използването на прибори за многократна употреба вместо за еднократна при организиране на публични мероприятия. Както бе описано по-горе (виж точка 2.2.3.) подготовката за повторна употреба не попада в чисто правен смисъл към мерките за ПО и въпреки, че нейният ефект в крайна сметка е същия – удължаване

на жизнения цикъл и оттам и намаляване на количеството отпадъци, тази мярка ще бъде част от плана за управление на отпадъците в частта оползотворяване.

4.16.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

В България съществува добре развита мрежа, най-вече от малки частни фирми, които извършват ремонти на широк кръг стоки – електроуреди, дрехи, обувки, мебели, велосипеди и др. За някои стоки, например дрехи и домакинско ЕЕО, има и магазини за повторна употреба. Нарастваща популярност придобиват и електронните сайтове за търговия или дори подаряване на широк кръг от стоки втора употреба между гражданите (напр. „Продавалник”, „Базар”). Държавните и най-вече общинските органи могат да подпомагат логистично и/или организационно дейността на центрове за ремонт, вкл. и продажбите от и доставките до такива центрове, например чрез: предоставяне на общински помещения специално за такива центрове за ремонт; създаване на доброволен регистър на фирмите, предлагащи такива ремонтни дейности към общината, а в градовете с районно деление към съответната районна общинска администрация; популяризиране на положителните ефекти от повторната употреба; създаване на линк от сайта на съответното министерство/община към сайта на организациите, продаващи стоки втора употреба и пр. Друг подходящ метод за подпомагане е (частично) финансиране на квалификационни курсове, вкл. и чрез ОП ”Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г., с цел придобиване или повишаване на квалификацията на работещите в ремонтните фирми и оттам на качеството на услугите и на доверието на потребителите в стоките втора употреба или ремонтираните продукти. Подобна мярка е подкрепата за създаване на „зелени” работни места от фирми, предоставящи услуги за поправка на продукти. В някои страни-членки се създават държавни и общински центрове за ремонт. В България вероятно по-подходящо ще е публично-частното партньорство, въпреки че и чисто общински центрове са възможни. Мярката, освен екологичен, би имала и социален ефект, поради създаването на нови работни места в сферата на услугите, които биха компенсирали евентуални съкращения поради намаления обем производство в държавата производител. Особено важно е да се води статистика за извършените услуги, за да може да се изчисли количеството спестени отпадъци, тоест да може да се направи точен и надежден индикатор за измерване на успехите на мярката.

Колкото до втория аспект на мярката „многократно вместо еднократно”, най-вече поради организационни трудности, тази мярка е слабо застъпена в България. Едно възможно решение, поне за част от случаите, е включването в договора между съответната държавна или общинска администрация с фирмата предоставяща услугата „кетъринг”, на задължителното условие да се използват прибори, чинии и чаши за многократно употреба.

4.16.3. Индикатори

Успехът на тази мярка може лесно да бъде оценен ако съществува статистика, колко продукта са повторно употребени, респективно колко мероприятия са се провели с използване на прибори за многократно употреба и оттам да се изчисли количеството предотвратени отпадъци. Брой посещения в сайтовете на държавните органи преpraщащи към сайтове за търговия със стоки за повторна употреба и по възможност брой реализирани продажби в резултат на тези посещения, брой проведени курсове за квалификация също са възможни индикатори.

Методически, програмни, изследователски и други публикации в областта на ПО са представени в Приложение 8 към НПУО.

План за действие към Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Стратегическа цел: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването на отпадъци	Намаляване на количеството на отпадъците; Намаляване на съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите							Стойност на показателя "производствени отпадъци на единица БВП"; Стойност на показателя "образувани битови отпадъци на жител". Стойност на показателя "опасни отпадъци на единица БВП".	През 2020 г. стойността на показателите "производствени отпадъци на единица БВП" и на показателя "опасни отпадъци на единица БВП" са по-малки спрямо стойността на съответните показатели през 2010 г. През 2020 г. стойността на показателя "образувани битови отпадъци на жител" е по-малка от стойността на показателя през 2011 г.		
		1. Използване на мерки за планиране или други икономически мерки за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите	Изготвяне на препоръки за предотвратяване образуването на отпадъци в указанията на МОСВ за изработване на Общински програми за управление на отпадъците			2014	Одобрени указания от МОСВ	Брой разработени общински програми за управление на отпадъците от общините с включени мерки за ПО	Всички общини са разработили програми за управление на отпадъците с включени мерки за ПО	МОСВ	Общини
			Разработване на програми за управление на отпадъците от общините с включени цели и мерки за ПО			2015	Одобрени от общинските съвети програми за управление на отпадъците	Брой програми за управление на отпадъците, одобрени от общинските съвети с включени мерки за ПО	Всички общини са разработили програми за управление на отпадъците с включени мерки за ПО	Общини	Обществеността и други заинтересовани страни, които участват в обществените консултации при разработването на програмите

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
			Изпълнение на мерките за ПО от общинските програми за управление на отпадъците	Предвидената стойност в общинските програми за управление на отпадъците		2020	Мерките за ПО от общинските програми са изпълнени	Брой изпълнени мерки за ПО от общинските програми за управление на отпадъците . Стойност на показателя "образувани битови отпадъци на жител"	През 2020 г. във всяка община стойността на показателя "образувани битови отпадъци на жител" е по-малка от стойността на същия показател през 2011 г.	Общини	Партньорите на общините, посочени в общинските програми за управление на отпадъците за изпълнение на мерките за ПО
			Анализ на възможностите чрез отпускане на средства от държавния бюджет да се постигне предотвратяване на отпадъците и изработване на критерии за оценка като част от националната политика за намаляване и премахване на вредните за околната среда субсидии	0,4	МФ	2016	Анализът е одобрен от възлагащия орган	Етапи на възлагане и изпълнение на обществената поръчка	Определени възможности за използване на средствата от държавния бюджет за предотвратяване на отпадъците и изработени критерии за оценка	МФ	МИ, МОСВ
			Прилагане на идентифицираните мерки от анализа			2020	Прилагане на критериите за оценка	Изготвени годишни отчети за прилагането	Предотвратено образуване на отпадъци в следствие прилаганите критерии за оценка	МФ	Бюджетни организации
			Пилотно въвеждане на намален размер (отстъпка) на ТБО за домакинствата, които прилагат домашно компостиране			2020	Общините, в които при прилагане на домакинствата на домашно компостиране е одобрена ТБО с намален размер	Брой общини, които са одобрили намален размер на ТБО за домакинства, които прилагат домашно компостиране	Броят на домакинствата, които прилагат домашно компостиране, е 500 хил. домакинства	Общини	Домакинства
			Намаляване на отпадъците от хартия и други офис консумативи, чрез изпълнение на националните и секторни програмни документи за „електронно управление			2020	Мерките за „електронно управление” са реализирани в пълен обхват	Брой институции въвели електронни услуги, водещи до намаляването на отпадъците от хартия и други офис консумативи	Средно годишно предотвратени минимум 50 хил.т. отпадъци от офис хартия и съпътстващи консумативи	МТИТС, всички министерства, отговорни за секторните стратегии	Държавни и общински администрации

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		2. Насърчаване на изследователската и развойната дейност в областта на достигането на по-чисти и с по-малко отпадъци продукти и технологии, както и разпространяването и използването на резултатите от тази изследователска и развойна дейност	Разработване на програма за финансиране на научни, развойни изследвания и иновации, водещи до предотвратяване на отпадъците	0,07	Фонд "Научни изследвания"	2015	Програмата е одобрена от Възложителя	Етапи на възлагане и изпълнение на обществената поръчка	Програмата е предвидена за финансиране чрез Фонд "Научни изследвания"	МОН	Фонд "Научни изследвания"
			Прилагане на програмата за научни, развойни дейности и иновации за предотвратяване на отпадъците като част от дейността на фонд "Научни изследвания"	5	Фонд "Научни изследвания"	2020	Одобрени проекти финансирани от програмата	Брой одобрени проекти	Брой внедрени разработки	Фонд "Научни изследвания"	Браншови организации на икономически дейности
			Създаване на интернет портал за представяне на резултатите и добрите практики от изследователската и развойната дейност в областта на продукти и технологии, използващи по-малко ресурси и генериращи по-малко отпадъци	0,2	Фонд "Научни изследвания"	2017	Създаден и функциониращ интернет портал	Брой публикувани добри практики	Научните организации и икономическите оператори имат онлайн достъп до информация за добрите практики и резултатите от изследователската и развойната дейност в областта на продукти и технологии, използващи по-малко ресурси и генериращи по-малко отпадъци	МОН	Фонд "Научни изследвания"
		3. Разработване на ефективни и целесъобразни индикатори за вредното влияние върху околната среда от образуването на отпадъци, чиято цел е да допринесе за предотвратяване образуването на отпадъци на всички равнища	Разработване и използване на индикатори за вредното влияние върху околната среда от образуването на отпадъци	0,1	Бюджет на ИАОС	2017	Обследването е одобрено от възлагащия орган	Етапи на възлагане и изпълнение на обществената поръчка	Индикатори, приложени в доклади, анализи и прогнози	ИАОС	НСИ

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
			Разработване и внедряване на система за събиране на информация за проследяване на напредъка по изпълнението на мерките за ППО, включително допълване на нормативни актове, при необходимост	0,1	Бюджет на МОСВ	2015	Разработена е системата за събиране на информация, приети са промени в нормативната уредба, ако е идентифицирана необходимост	Брой мерки от ППО, за които се събира информация за проследяване на напредъка по изпълнението им	Към 2020 г. за всички мерки от ППО е налична информация за отчитане на напредъка по изпълнението ѝ	МОСВ	Организациите предоставящи информация за изпълнение на мерките от ППО
		4. Насърчаване на съобразеното с околната среда проектиране (систематично отчитане на екологичните аспекти при разработването на продуктите с цел подобряване на „екологичното поведение“ на продукта през целия му жизнен цикъл)	Изготвяне на правила и включване в покана към бенефициенти за финансиране на проекти относно разработване на нов дизайн на продукти и на технологии, изискващи по-малко естествени суровини, съдържащи по-малко опасни вещества, генериращи по-малко отпадъци след употребата на продуктите, както и на продуктите и технологии с по-добро „екологично поведение“.		ОП "Иновации и конкурентоспособност 2014 - 2020" приоритетна ос „Насърчаване на инвестициите в научно изследователска и развойна дейност“	2016	Изготвени правила и обявена покана	Брой одобрени проекти	Брой успешно изпълнени проекти	МИ	Бизнес и научни организации
			Изпълнение на одобрените проекти за разработване на нов дизайн на продукти и на технологии, изискващи по-малко естествени суровини, съдържащи по-малко опасни вещества, генериращи по-малко отпадъци след употребата на продуктите, както и на продуктите и технологии с по-добро „екологично поведение“.	30	ОП "Иновации и конкурентоспособност 2014 - 2020" приоритетна ос „Насърчаване на инвестициите в научно изследователска и развойна дейност“	2020	Финансирани и реализирани проекти по ОП"Иновации и конкурентоспособност" в разглежданата област	Брой продукти, за които е внедрен Еко-дизайн и по технологии, изискващи по-малко суровини, съдържащи по-малко опасни вещества, генериращи по-малко отпадъци след употребата на продуктите и продукти с по-добро екологично поведение	Намалено количество отпадъци и опасни вещества, съгласно разчетите, представени в успешно реализираните проекти	МИ	Бизнес и научни организации

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		5. Предоставяне на информация относно техниките за предотвратяване на образуването на отпадъци с цел улесняване на прилагането на най-добрите налични техники от промишлеността	Изготвяне на правила и включване в покана към бенефициенти за финансиране на проекти за браншови/работодателски организации за обучение и разработване на методически и учебителни материали, информационни интернет портали за бизнеса относно европейските и националните политики и програми за ефективно използване на ресурсите и техниките за предотвратяване на образуването на отпадъци от промишлеността		Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020 г.	2015	Изготвени правила и обявена покана	Брой одобрени проекти	Брой успешно изпълнени проекти	Бизнес организации	
			Изпълнение на проекти за браншови/работодателски организации за обучение и разработване на методически и учебителни материали, информационни интернет портали за бизнеса относно европейските и националните политики и програми за ефективно използване на ресурсите и техниките за предотвратяване на образуването на отпадъци от промишлеността.	2	Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020 г.	2020	Финансирани и реализирани проекти по съответната оперативна програма в разглежданата област	Брой проведени информационни кампании и учебителни програми в разглежданата област за бизнеса; брой фирми и хора, преминали обучение.	Функциониращ информационен портал за добри практики на бизнеса в национален и международен мащаб в разглежданата област, разработени методологически наръчници и информационни материали за предотвратяване образуването на отпадъци за поне 5 бранша /икономически дейности/	МОСВ/МФ	Браншови организации на промишлени дейности

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		6. Организиране на обучение на компетентните органи по отношение на включването на изисквания за предотвратяване на образуването на отпадъци в разрешенията за отпадъци	Изготвяне на указания към РИОСВ и извършване на обучения на РИОСВ за издаване на разрешения за дейности по отпадъците и прилагане на изискванията за предотвратяване на отпадъците	0,4	Бюджет на МОСВ/ОП „Добро управление“	2017	Реализиран успешно проект за обучение на служители на РИОСВ	Брой обучени служители, разработени методически ръководства/указания за вземане предвид политиките за ПО при издаване на разрешителни за отпадъци	Всички РИОСВ са преминали през обучение в разглежданата област	МОСВ	РИОСВ
		7. Включване на мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци в инсталациите, които не попадат в обхвата на приложение 4 на ЗООС. Където е целесъобразно, тези мерки могат да включват оценки или планове за предотвратяване на образуването на отпадъци	Прилагане на методическите ръководства за политиките за ПО при издаване на разрешителни за отпадъци от страна на РИОСВ			2020	РИОСВ прилагат на практика политиките за качествено и количествено ПО	Брой разрешителни, в които е включено изискване за ПО	Увеличаване на броя на разрешителните, издадени по ЗУО, в които са включени мерки за количествено и качествено ПО	МОСВ	РИОСВ, общини
		8. Използване на разяснителни кампании или оказване на подкрепа на бизнеса: финансова, за вземане на решение или друг вид подкрепа. Вероятно е тези мерки да са особено ефективни, когато са насочени и пригодени за малките и средни предприятия и се осъществяват чрез установени бизнес мрежи	Изготвяне на правила и включване в покана към бенефициенти за финансиране на проекти за обучение за ПО за МСП, включително и за създаване на бизнес мрежи.		Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020 г.	2015	Изготвени правила и обявена покана	Брой одобрени проекти	Брой успешно изпълнени проекти	Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия	МСП или техни представителни организации

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
			Изпълнение на проекти за обучение за ПО за МСП, включително и за създаване на бизнес мрежи.	2	Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020 г.	2020	Реализирани проекти за обучение на МСП	Брой проведени обучения и брой участници от МСП спрямо общия брой МСП в съответния бранш	Поне 50% от МСП от съответните браншове са преминали обучение или включени в съответни бизнес мрежи	Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия	МСП или техни представителни организации
			Определяне на патентния данък по ЗМДТ до допустимия минимум за тези данъчно задължени лица, чиято дейност пряко води до повторна употреба на дадени продукти (напр. ремонт на обувки, мебели, дрехи, домакински уреди и пр.) и оттам и до ПО, респективно в програмите на общините да се предвиди такава мярка/			2016	ЗМДТ е променен в приложението, в което са изброени дейностите с патентен данък, с оглед диференцирането им в отделни позиции за предоставяне на услуги, свързани с ПО /удължаване на живота на продуктите/	Брой общини, общинските съвети на които са гласували минимална ставка за патентния данък за услуги, отнасящи се до повторна употреба на продукти и оттам - до прилагане на политиките за ПО	Допълнителни количеството предотвратени отпадъци, поради увеличен брой на извършените услуги от лица с намален патентен данък.	МОСВ, МФ	Общини
			Създаване и поддържане на национален интернет портал с регионална информация за мястото и наличните количества на строителни материали –втора употреба, които могат да се използват от други фирми за суровина.	0,5	ОП ”Добро управление 2014-2020 г.“	2020	Реализиран проект за създаване на национален портал	Етапи на възлагане и изпълнение на обществената поръчка	Потребители от цялата страна имат достъп до националния интернет портал за предлагане на строителни материали, втора употреба	Браншови организации	

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		<p>9. Използване на доброволни споразумения, експертни групи на потребители/производители или секторни преговори с оглед на това съответните предприятия или промишлени сектори да съставят свои собствени планове или цели за предотвратяване образуването на отпадъци, или да внесат корекции в продукти или опаковки, от които се получава голямо количество отпадъци</p> <p>14. Споразумения с производителите, като например работа на експертни групи за съответните продукти, каквато е практиката в рамките на интегрираните политики за продуктите, или с търговците на дребно по въпросите за наличие на информация във връзка с предотвратяване образуването на отпадъци и за продукти с по-малко отрицателно въздействие върху околната среда</p>	В програмите за обучение за бизнеса и за администрацията относно политиките за ПО да се включи и темата за доброволните споразумения за ПО, включително проучване на опита от други европейски страни.			2020	Изпълнени проекти за обучение, в които е включена тематиката за доброволни споразумения между държавни институции и браншови организации на бизнеса	Брой обучения, в които е включена тематиката за доброволни споразумения между държавни институции и браншови организации на бизнеса	Обучени служители и представители на бизнеса по въпросите на доброволните споразумения	МОСВ	Бизнес/браншови организации
			Изготвяне на правила и включване в покана към бенефициенти за изготвяне на секторни планове за ПО от браншови организации.	0,8	Оперативна програма „Добро управление 2014-2020 г.“	2017	Изготвени правила и обявена покана	Брой одобрени проекти	Брой успешно изпълнени проекти	Бизнес/браншови организации	
			Изпълнение на проекти за разработване на секторни планове за ПО от браншови организации.	0,15	Оперативна програма „Добро управление 2014-2020 г.“	2020	Изпълнени мерки, предвидени в секторните планове	Членовете на съответните браншови организации, които изпълняват мерки от одобрените секторни планове за ПО	Допълнителни количества предотвратени отпадъци в следствие изпълнението на мерките от одобрените секторни планове	Бизнес/браншови организации	

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
									за ПО		
			Сключване на доброволни споразумения между МОСВ и браншови организации и отделни предприятия за прилагане на мерки за ПО			2018	Сключени доброволни споразумения с браншови организации и отделни предприятия за прилагане на мерки за ПО	Брой на членовете на браншовата организация, изпълняващи мерки от доброволните споразумения	Минимум половината от членовете на браншовата организация прилагат мерки за ПО, визирани в доброволните споразумения	МОСВ	Браншови организации и отделни предприятия
			Сключване на доброволни споразумения между МОСВ и браншовите организации и отделни предприятия от сектор "хотелиерство и ресторантьорство" за предотвратяване на хранителни отпадъци			2020	Сключено доброволно споразумение с браншови организации в отрасъл "хотелиерство и ресторантьорство"	Брой на членовете на браншовите организации в разглеждания сектор, които прилагат мерки за намаляване на хранителните отпадъци	Минимум половината от членовете на браншовата организация прилагат мерки за ПО, визирани в доброволното споразумение	МОСВ	Браншови организации и отделни предприятия
			Създаване и реализация на план за използването на храни с почти изтекъл срок на годност от търговските вериги от социално слаби слоеве от населението.			2020	Одобрени са необходимите нормативни регулации, изпълнени са организационните и техническите условия за намаляване на хранителните отпадъци от търговските вериги	Текущо изпълнение на плана	Търговските вериги в сътрудничество със социалните институции прилагат мярката; намалено е количеството на изхвърляните храни от търговските вериги	МЗХ	МТСП, МЗ, общини, браншови организации

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
			Създаване на национална платформа за ПО, към която с доброволен споразумение са се присъединили държавни/общински/браншови/неправителствени/потребителски/образователни/ научни/медийни и други организации. Националната платформа е със собствено лого, годишни награди и пр., като членуващите в това споразумение получават допълнителна реклама чрез публикуване на списъка от фирми в сайта на МОСВ или пък чрез организиране на широко медийно отразяване при връчването на годишните награди.	0,5	ОП „Добро управление 2014-2020 г.“	2020	Създадена е и функционира национална платформа за доброволен споразумение за ПО.	Одобрен е проект за разработване на архитектурата, целите и и дейността на Националната платформа за доброволни споразумения за ПО	Към 2020 г. към националната платформа са присъединени с доброволни споразумения поне 1000 организации	Екологична НПО или коалиция от екологични НПО	Партньори от всички организации
		10. Насърчаване на надеждни системи за екологично управление, включително ЕМАС и ИСО 14001									
			Провеждането на разяснителни кампании за бизнеса относно важността на сертифицирането, като реализирането на тази мярка може да се извърши в рамките на обучението на бизнеса по цялостната програма за обучение за ПО.		В рамките на бюджета за обучителни програми на бизнеса и на администрацията, посочен в горните мерки	2018	Реализирани проекти по ОП "Добро управление 2014-2020 г." за обучение с включена тематиката за ЕМАС и ISO 14001	Брой проведени кампании за разяснение и/или обучение	Брой фирми преминали през съответното обучение	МОСВ/МФ	Бизнес организации

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		11. Използване на икономически инструменти като стимули за „чисти покупки“ или въвеждане на задължително заплащане от потребителите за определен продукт или елемент за опаковка, които иначе биха се предоставяли безплатно	Определяне на размера на продуктовата такса от 2015 г. за полиетиленови торби за еднократна употреба			2014 г.	Одобрен национален нормативен акт за продуктовата такса	Количество употребени найлонови торбички	През 2020 г. количеството на употребените найлонови торби за еднократна употреба е до 5% от количеството употребени такива през 2010 г.	МОСВ	Производители и вносители
		12. Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители	При разработване на нови учебни програми включване по подходящ начин въпросите за ПО			2017	В учебните програми за начално и средно образование са включени по подходящ начин въпросите за ПО; при изготвяне на заданието за разработване на програмите темата за ПО е съобразена	Брой учебни програми, в които са включени въпросите за ПО	Поне в 2 учебни програми са включени теми за ПО	МОН	МОСВ
			Изготвяне на правила и включване в покана към бенефициенти на възможност за финансиране на проекти за провеждане на целенасочени кампании за разясняване и предоставяне на информация за политиките по ПО		от Оперативна програма „Добро управление 2014-2020 г.“	2015	Изготвени правила и обявена покана	Брой одобрени проекти	Брой успешно изпълнени проекти	УО на ОП „Добро управление 2014-2020 г.“	НПО
			Изпълнение на проекти за провеждане на целенасочени кампании за разясняване и предоставяне на информация за политиките по ПО		Оперативна програма „Добро управление 2014-2020 г.“	2020	Одобрени са проекти на НПО за провеждане на национални и регионални информационни и разяснителни кампании	Брой реализирани проекти на НПО	До 2020 г. са проведени поне две национални и 5 регионални информационни кампании	НПО	УО на ОП „Добро управление 2014-2020 г.“

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
			Включване в информационните кампании на ОО на опаковки, ИУЕЕО, ИУМПС и НУБА на въпросите за ПО		В рамките на ежегодните бюджети за информационни кампании на ОО	2020	Проведени информационни кампании от ОО с включена тематика за ПО	Брой реализирани информационни кампании	Всички ОО за опаковки, ИУЕЕО и ИУМПС ежегодно до 2020 г. са провели съответните кампании	ОО	МОСВ, училища, общини
		13. Изпълнение на проекти във връзка с провеждане на акредитационните и други процедури за удостоверяване на „край на отпадъка“, съгласно РДО за МРО, проекти за информационни и обучителни кампании за ефективно използване на ресурсите във връзка с МРО									
			Изпълнение на проекти за присъждане на екомаркировка.	1		2020	Разработена и обявена покана към бизнеса за подкрепа на проекти на бизнеса за присъждане на екомаркировка	Брой продукти с екомаркировка	Към 2020 г. минимум 50 продукта са получили екомаркировка	МОСВ	Фирми
		15. В контекста на обществените и корпоративните поръчки - включване на критерии за защита на околната среда и предотвратяване образуването на отпадъци в обявите за търгове и в договорите, съгласно Наръчника за екологичните обществени поръчки, публикуван от Комисията на 29 октомври 2004 г.	Изготвени указания за провеждане на „зелени“ обществени поръчки, в които да се регламентират по-категорични препоръки и добри практики към възложителите за включване на екологични критерии, като например критериите за допустимост за наличие на ЕМАС, ISO 14001 и екомаркировка	0,5	ОП „Добро управление 2014-2020 г.“	2017	Разработени указания относно ЕМАС, ISO 14001 и екомаркировка в "зелените" обществени поръчки	Етапи на изпълнението на проекта	Към 2020 г. поне 20% от обществените поръчки са "зелени"	МИ-АОП	

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
			Изготвяне на правила и обявяване на покана за изготвяне на проекти за обучение на служители от звената за обществени поръчки на държавна и общинска администрация относно "зелени обществени поръчки", включително разработване на детайлни методически указания и примерни тръжни документи		ОП „Добро управление 2014 – 2020 г.”	2015	Изготвени правила и обявена покана	Брой одобрени проекти	Брой успешно изпълнени проекти	УО на ОП ”Добро управление 2014-2020 г.”	АОП, НСОРБ
			Изпълнение на проекти за обучение на служители от звената за обществени поръчки на държавна и общинска администрация относно "зелени обществени поръчки", включително разработване на детайлни методически указания и примерни тръжни документи	2			Изпълнени проекти за обучение на държавни и общински служители за "зелени" обществени поръчки	Брой проведени обучения и брой на служителите участвали в тях.	Към 2020 г. поне 20% от обществените поръчки са "зелени"	АОП, НСОРБ	УО на ОП „Добро управление 2014-2020 г.”
		16. Насърчаване на повторната употреба и/или поправка на подходящи изхвърлени продукти или на техните компоненти чрез използването на образователни, икономически, логистични или други мерки, като например създаване или подкрепа на акредитирани центрове и мрежи за поправка и повторна употреба, най-вече в гъсто населените райони	Създаване от общините на публични регистри, в които да се предоставя достъпна за гражданите информация относно предоставяните услуги за поправки и ремонт в населените места на общината, водещи до удължаване на живота на продуктите и съответно до ПО.			2017	Публичните регистри са създадени	Брой на общините, които са създали публични регистри	Поне 80% от всички общини имат създадени публични регистри	Общини	Фирми, предоставящи съответните услуги

Стратегическа цел	Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
								Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
			Създаване и поддържане на национален интернет портал с информация за строителните материали от събаряне на сгради или от ремонти, които могат да се използват повторно и на рециклирани строителни материали	0,7	ОП "Добро управление 2014-2020 г."	2017	Реализиран проект за създаване на национален портал	Публикувана покана за подкрепа на проектни предложения, в обхвата на които е допустимо създаването на национален портал	Потребители от цялата страна имат достъп до националния интернет портал за предлагане на строителни материали, втора употреба	Браншова камара в строителния отрасъл	УО на ОП "Добро управление 2014-2020 г."
			Изготвяне на правила и включване в покана към бенефициенти на възможност за финансиране на проекти за придобиване или повишаване на квалификацията за занаяти, свързани с услуги за поправка и ремонт на продукти		ОП "Развитие на човешките ресурси 2014-2020 г."	2016	Изготвени правила и обявена покана	Брой одобрени проекти	Брой успешно изпълнени проекти	МТСП	Бизнес организации
			Изпълнение на проекти за придобиване или повишаване на квалификацията за занаяти, свързани с поправка на продукти	20	ОП "Развитие на човешките ресурси 2014-2020 г."	2020	Реализирани проекти за придобиване или повишаване на квалификацията за занаяти, свързани с поправка на продукти	Брой лица, придобили квалификация или повишили квалификацията в разглежданата област	Поне 3000 лица са завършили успешно квалификационните курсове	Бизнес организации	МТСП
			Изготвяне на правила и включване в покана към бенефициенти на възможност за финансиране на проекти за фирми, които разкриват работни места, свързани с поправка и ремонт на продукти		ОП "Развитие на човешките ресурси 2014-2020 г."	2020	Изготвени правила и обявена покана	Брой одобрени проекти	Брой успешно изпълнени проекти	МТСП	Фирми
			Изпълнение на проекти за фирми, които разкриват работни места, свързани с поправка и ремонт на продукти	25	ОП "Развитие на човешките ресурси 2014-2020 г."		Реализирани проекти за разкриване на "зелени" работни места в разглежданата област	Брой фирми за поправка и ремонт на продукти, които са разкрили "зелени" работни места в разглежданата област; брой назначени лица по програмите в разглежданата област	Поне 500 разкрити работни места по програмата в разглежданата област	Фирми	МТСП

**Цел 2: Увеличаване на
количествата на рециклираните и
оползотворени отпадъци, чрез
създаване на условия за изграждане
на мрежа от съоръжения за
третиране на цялото количество
генерирани отпадъци, което да
намали риска за населението и
околната среда**

Дълги години отпадъците се разглеждаха единствено като източник на замърсяване. Добре управляваните отпадъци, обаче могат да бъдат ценен източник на суровини, особено когато много от тях стават все по-оскъдни. Икономиката на ЕС изразходва средно 16 тона суровини на глава от населението на година. От тях 6 тона се превръщат в отпадъци, половината от които се депонират. Много държави – членки, включително и България все още управляват голяма част от отпадъците си чрез депа, въпреки че те не са устойчиви в дългосрочен план.

Най-добрият вариант е образуването на отпадъци да бъде предотвратено. Когато това не е възможно, други добри варианти са повторното използване, рециклирането и оползотворяването на отпадъците. Доброто управление на отпадъците може да допринесе много за икономическия растеж и създаването на работни места.⁷ То спестява ценни ресурси, помага за избягване на скъпи дейности по почистване, както и за предотвратяване на проблеми за околната среда и здравето.

Целта на НПУО за увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци е насочена именно към превръщането на страната ни в рециклиращо общество.

Постигането на Цел 2 ще се осъществи чрез пет програми:

- Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло
- Програма за достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО
- Програма за подобряване на йерархията на управление на другите потоци отпадъци и намаляване на риска за околната от депата за битови отпадъци.

⁷ Според проучване от 2012 г., ако законодателството на ЕС за отпадъците се приложи изцяло, Европа ще спести 72 милиарда евро годишно, оборотът на сектора за управление и рециклиране на отпадъците ще нарасне с 42 милиарда евро и ще се създадат 400 000 работни места до 2020 г.

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда

Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло

Целите за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло, които страната си е поставила да постигне поетапно до 2020 г., са както следва:

- до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 на сто от общото им тегло
- до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 на сто от общото им тегло
- до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 на сто от общото им тегло.

Целите се изпълняват от общините в РСУО, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на съответната регионална система.

През плановия период не се предвижда промяна в посочените параметри.

Важна предпоставка за постигане на целите са и част от действията, предприети през последните години в това направление, а именно:

- ясно определена отговорност на общините за управление на битовите отпадъци, включително поставените цели за рециклиране;
- определянето на задължителни количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло;
- въведеното законово изискване към административните, стопанските, образователните, търговските и други подобни обект, които генерират битови отпадъци, да събират разделно отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал и да сключват договори за предаването им на оторизирани за такава дейност фирми и организации;
- въвеждането на икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, като тези от тях, които изпълняват посочените цели за рециклиране на битовите отпадъци се освобождават от 50% от дължимите отчисления за депониране;
- друг икономически стимул по отношение на осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от гражданите и фирми е освобождаването на общините от допълнително заплащане с 15% завишение на дължимите отчисления за депониране, за общини, които не изпълняват задължението си за осигуряване на посочената инфраструктура;
- нормативно осигурената възможност общините да използват натрупаните суми от заплатените от тях отчисления за депониране за финансиране на инвестиционни разходи за рециклиране и друго оползотворяване на битовите отпадъци;
- около десет инсталации за отделяне на полезните компоненти от битовите отпадъци вече функционират като резултат от изграждането им посредством публично-частно партньорство между организациите по оползотворяване за отпадъци от опаковки, както и финансово подпомагане чрез ПУДООС, на някои от тях. Финансирането на тези дейности ще бъде в рамките на бюджета на ПУДООС за съответната година, тъй като предприятието е включено в консолидираната фискална програма на страната;
- разработени, одобрени за финансиране по ОПОС 2007-2013 г. и в изпълнение са инвестиционни проекти за изграждане на съоръжения за оползотворяване на общински биоотпадъци в още 13 РСУО и за 2 РСУО, финансирани чрез

ПУДООС, които ще се въведат в експлоатация през 2014 г. и най-късно през 2015 г.

- над 6 млн. жители на страната са обхванати от системите за разделно събиране на отпадъците от опаковки от хартия и метал, пластмаса и стъкло. Това е важна предпоставка за изпълнение не само на националните цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, но е принос за изпълнение на общинските и националните цели по настоящата програма за рециклиране на поне 50% от битовите отпадъци до 2020 г.
- осъществиха се обучителни програми за общините за запознаването им с нормативната уредба относно изискванията за рециклиране на битовите отпадъци и представяне на добри общински практики и препоръки в тази област.

В Програмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло са предвидени мерки, които условно могат да бъдат класифицирани като инвестиционни мерки и неинвестиционни мерки.

Инвестиционните мерки в програмата не обхващат проекти, които са одобрени по ОПОС 2007-2013 г., както и от други източници на финансиране независимо от етапа на тяхното изпълнение. Тези инвестиции са били взети предвид при определяне нуждата от изграждане на допълнителни мощности и не се налага тяхното изрично включване и финансиране в Плана за управление на отпадъците 2014 – 2020 г.

В Програмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло са включени необходимите нови инвестиции, свързани на първо място с изграждане на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове. Индикативният брой, капацитетът и стойността на предвидените за изграждане инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове са определени на база на изготвените финансови анализи и свързаните с тях сценарии за развитие на дейностите по управление на отпадъците. Общо в програмата се предвижда изграждането на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове с общ капацитет от 530 хил.т. и на обща стойност – 241,21 млн.лв.

Списък с индикативните райони, в които биха се изградили инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове е представен в приложение към НПУО. Конкретните райони ще бъдат определени след извършването на детайлни прединвестиционни проучвания, процедури по ОВОС и оценка на съответствието с целите на местата по НАТУРА 2000.

Очаква се необходимите средства да се осигурят от бизнеса, вкл. от организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки. Общините също могат да финансират такива проекти, включително чрез публично - частно партньорство между общини и бизнес. За целта те могат да използват и общинските средства, натрупани от отчисленията за депониране, както и да осигуряват общински терени и др.

Друга инвестиционна мярка в настоящата програма е изграждането на общински площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата и

други генератори на битови отпадъци. Броят на площадките и тяхната конкретна локация следва да се определят индивидуално при изготвянето на проучвания или при разработването на общинските планове за управление на отпадъците. По предварителни изчисления за изграждането на необходимия брой площадки за населените места в страната над 10 хил. жители ще е необходима сума в рамките на 53,5 млн. лв. Тази мярка ще подпомага разделното събиране, рециклиране и безопасно третиране на битовите отпадъци от домакинствата, като например едрогабаритни, опасни, както и други видове битови отпадъци. Необходимите средства ще се осигурят от общините, като те могат да използват натрупаните суми от заплатените от тях отчисленията за депониране.

„Неинвестиционни мерки за постигане на набелязаните цели е изключително голяма като само част от тях са включени в тази Програма, а именно:

- нормативни мерки - свързани с определяне в общинските наредби за управление на отпадъците на изискванията към площадките за безвъзмездно предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло;
- мерки за информираност и публичност – фокусирани към публикуването от общините на информация за местоположението и условията за приемането и предаването на разделно събраните битови отпадъци;
- мерки свързани с тематични инспекции от страна РИОСВ за изпълнение а изисквания, свързани с разделното събиране и предаване на рециклируеми битови отпадъци.

В самата програма не са включени значителна част от „неинвестиционните“ мерки, които имат пряка връзка с постигане на набелязаните цели на програмата, но са описани в други програми в рамките на НПУО 2014-2020 г. тъй като имат хоризонтален характер и допринасят за постигането на няколко цели и подцели на плана. Пряко отношение към постигане на набелязаната цел на настоящата програмата са мерките от другите програми на плана, свързани с:

- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за битовите отпадъци;
- продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набелязаните цели /отчисленията за депониране, редукия на ТБО за участващите в системите за разделно събиране/;
- разработването на общински наредби със специални разпоредби и изисквания за разделно събиране и оползотворяване на рециклируемите отпадъци, в частност към разделното събиране и предаване на отпадъците от стопански, търговски, административни, образователни и други подобни обекти; правилата за функциониране и ползване от граждани и фирми на общинските площадки за предаване на разделно събраните отпадъци;
- разработване на общински/регионални програми за управление на отпадъците, в които да се идентифицират специфичните мерки на местно ниво за достигане на целите за рециклиране на битовите отпадъци;

- периодично извършване от общините на проучвания за морфологичния състав на битовите отпадъци;
- актуализация на методиката за определяне на морфологичния състав на отпадъците, с цел определяне на отпадъците попадащи в обхвата на задълженията на общините и организациите по оползотворяване на МРО и приемането на механизъм за изчисляване изпълнението на целите за рециклиране на битови отпадъци от общините;
- определяне на такса битови отпадъци в зависимост от количествата образувани отпадъци и при отчитане на изискванията за поносимост на разходите заплащани от домакинствата;
- обучение и подобряване административния капацитета за проверки по управление на отпадъците на общинско, регионално и на национално ниво;
- мерките за разработване и внедряване в общините на електронни информационни системи за отчитане изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци;
- преразглеждане на критериите за обхванато население в системите за разделно събиране на отпадъци от хартия, пластмаси, стъкло и метали, при отчитане на особеностите на отделните общини: географско положение, количества на отпадъците от опаковки, икономическо развитие, отдалеченост от съоръжения за третиране, релеф и др.;
- въвеждане на единен модел за изпълнение на целите за рециклиране на битовите отпадъци чрез разделно събиране при източника на био-отпадъците за компостиране и разделно събиране и сортиране на разделно събрани рециклируеми отпадъци (хартия, пластмаса, стъкло и метали) в това число от опаковки и други източници, с което да бъде даден приоритет на разделното събиране при източника;
- ясно дефиниране на задълженията на общините и организациите за оползотворяване на МРО по отношение на системите за разделно събиране на отпадъци от хартия, пластмаси, стъкло и метали и изпълнението на цели за рециклиране на битови отпадъци. В изпълнение на мярката, МОСВ ще инициира подписването на споразумение между общините в Р България, представлявани от НСОРБ и организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки относно прилагането на национална система за разделно събиране и рециклиране на рециклируеми отпадъци, в т.ч. отпадъци от опаковки и механизъм за контрол на неговото изпълнение.
- изпълнението на тези задължения, следва да осигури изграждане на обща система за разделно събиране и сортиране на рециклируеми отпадъци от опаковки и други източници чрез споделяне на разходите между общините и ООп при ясно дефиниране на техните оперативни и финансовите отговорности на база реалното количество на тези отпадъци във всяка една община и регион;
- въвеждане на критерии за ефективност на сортиране, които да гарантират от една страна изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки и другите рециклируеми отпадъци в състава на битовите отпадъци, а от друга страна критерии за оценка на предварително третиране преди депониране с ограничаване на рециклируемите и био-разградимите

отпадъци в остатъчната фракция за депониране, в съответствие с критериите за приемане на отпадъци на депа;

- общинските програми за управление на отпадъци, следва да бъдат основани на разработване на сценарии за прилагане на разделно събиране при източника на всички основни потоци отпадъци (биоотпадъци, рециклируеми от опаковки и други, опасни отпадъци от бита, едрогабаритни и др.), съчетано с изграждането на съоръжения за третиране на остатъчната фракция в битовия отпадък. Сценариите следва да бъдат сравнени по екологични, социални и финансови показатели и да бъде избран за базов сценарият, който предлага най-оптимално съчетание между разделното събиране при източника и третиране на смесени отпадъци;
- прилагане на мерките, свързани с подобряване на оползотворяването и на рециклирането на битовите отпадъци от опаковки, ИУЕЕО, батерии и акумулатори, тъй като те са едновременно и битови отпадъци;
- мерките за създаване на „зелени“ работни места в бизнеса за рециклиране и оползотворяване на отпадъци, както и програмите за обучение и квалификация и преквалификация в тази област;
- мерки за внедряване на разумни, работещи схеми за събиране на отпадъците от източника на образуване, които да не се изчерпват само със събиране в контейнери и транспортиране, а да се търсят възможности при новоно строителство или при поддръжката на населените места да се използва пневмотранспорт и/или хидротранспорт за отделните видове отпадъци;
- по-широкото прилагане на „зелените“ обществени поръчки, като например изискването за доставка на администрацията на рециклирана офис хартия и др.

Реализацията на мерките от настоящата програма и съотносимите мерки от други програми на НПУО 2014-2020 г. насърчава разделното събиране и подобряване на качеството на събраните рециклируеми отпадъчни материали от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, гарантира изпълнението на общинските, регионалните и националните цели за рециклиране на тези потоци битови отпадъци. Изпълнението на програмата ще постигне като резултат и намаляване изземването на суровини от природата и на замърсяването на околната среда от неконтролираното изхвърляне на отпадъци, създаването на нови работни места, както и до увеличаване експлоатационния срок на депата за остатъчните битови отпадъци, които не могат да се оползотворяват.

План за действие към Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депонираните отпадъци	Достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло						2016 г. - мин.25% от общото тегло на отпадъците от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло са подготвени за повторна употреба и рециклиране; 2018 г. - мин.40% от общото тегло на отпадъците от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло са подготвени за повторна употреба и рециклиране	2020 г. - мин.50% от общото тегло на отпадъците от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло са подготвени за повторна употреба и рециклиране		
		Изграждане инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове и производство на RDF в РСУО с общ капацитет мин. 530 хил.т.	241,21	общински бюджети, ПЧП/ ,ОП „Околна среда 2014-2020 г.“ , бизнес, ПУДООС	2019	Изградени инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове РСУО с общ капацитет 530 хил.т.	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчките	Достигнати цели за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битови отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло	Общините-центрове на РСУО	Общините-партньори в РСУО
		Изграждане на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата и др.отпадъци във всички населени места в общините с	53,50	ОП „Околна среда 2014-2020 г.“ Общински бюджети	2014	Изградени площадки в общините даващи възможност на населението да предава безвъзмездно разделно събрани отпадъци	Брой изградени площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци	Във всички населени места над 10 хил.жители и във всички райони на градовете с районно деление има изградени площадки за предаване на разделно събрани отпадъци	Общини	

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		население по-голямо от 10 000 жители								
		Определяне от общините на изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло		Общински бюджети	2014-2015	Определени изисквания към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло	Брой общини, определили изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло	Всички общини са определили изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло	Общини	
		Публикуване на интернет страниците на общините и широко оповестяване на точните местонахождения на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, какви отпадъци и в какви количества могат да се оставят на тези площадки и т.н.		Общински бюджети	2014-2015	Обществеността е информирана относно местонахождението на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци и вида и количествата на отпадъците, които могат да бъдат предавани	Брой общини, публикували на интернет страниците си информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци	Всички общини са публикували на интернет страниците си информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци	Общини	
		Осъществяване на тематични проверки от РИОСВ за изпълнение от общините на задължението за определяне на изискванията към площадките за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, съставяне на публичен регистър на местонахождението им и вида на приеманите отпадъци		Бюджет на МОСВ	2014-2015	Изготвен доклад до МОСВ за резултатите от осъществения контрол от РИОСВ	Брой осъществени тематични проверки; Брой проверени общини;	Осъществени тематични проверки във всички общини	РИОСВ	

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Осъществяване на тематични проверки от РИОСВ за изпълнение от общините на задължението да определят изискванията за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло от административни, стопански, търговски и други обекти		Бюджет на МОСВ	2014	Изготвен доклад до МОСВ за резултатите от осъществения контрол от РИОСВ	Брой осъществени тематични проверки; Брой проверени общини;	Осъществени тематични проверки във всички общини	РИОСВ	
		Осъществяване на тематични проверки от РИОСВ за изпълнение от общините на изискването за осигуряване на площадки за предаване от домакинствата на разделно събраните отпадъци		Бюджет на МОСВ	2014	Изготвен доклад до МОСВ за резултатите от осъществения контрол от РИОСВ	Брой осъществени тематични проверки; Брой проверени общини	Осъществени тематични проверки във всички общини	РИОСВ	

**Цел 2: Увеличаване на
количествата на
рециклираните и
оползотворени отпадъци, чрез
създаване на условия за
изграждане на мрежа от
съоръжения за третиране на
цялото количество генерирани
отпадъци, което да намали
риска за населението и
околната среда**

**Програма за достигане на
целите и изискванията за
биоразградимите отпадъци в т.ч.
за биоотпадъците**

По-голямата част от битовите отпадъци от домакинствата и други организации са биоразградими отпадъци, които с малки изключения до приемането на Плана се депонират. Ето защо българското законодателство въведе конкретни количествени цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битови биоотпадъци, както и цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата. Тези цели са както следва:

Цел за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци⁸

Разпоредбите на ЗУО изискват до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г. Тази цел е в съответствие и с изискванията на европейската директива за депата за отпадъци.

Цели за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъци⁹

В допълнение към общеевропейската цел, амбициозни национални цели за оползотворяване на битовите биоотпадъци са поставени в Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, приета през месец декември 2013 г. Наредбата задължава кметовете на общини във всеки от регионите за управление на отпадъци по чл. 49, ал.9 от ЗУО да постигат следните регионални цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци:

- до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.;
- до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.;
- до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.

Целите се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на съответната РСУО.

Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети в това направление до момента, а именно:

- одобрен е Национален стратегически план за поетапното намаляване на количествата биоразградими отпадъци, предназначени за депониране до 2020 г.
- ясно е определена в ЗУО отговорността на общините за управление на отпадъците, включително набелязаните количествени цели за биоразградимите отпадъци и приета подзаконова нормативна уредба за биоотпадъците;
- въведени са икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за ограничаване на количествата депонирани биоразградими

⁸"Биоразградимиотпадъци" савсичкиотпадъци, коитоиматспособносттаасеразграждатанаеробноилиаеробно, катохранителни и растителниотпадъци, хартия, картон и други.

⁹"Биоотпадъци" сабиоразградимиотпадъциотпарковете и градините, хранителни и кухненскиотпадъциотдомакинствата, ресторантите, заведениятазаобщественохранене и търговскитеобекти, както и подобниотпадъциотпредприятиятанахранително-вкусоватапромишленост.

отпадъци, като тези от тях, които изпълнят посочените цели за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци за оползотворяване на биоотпадъците се освобождават от 50% от дължимите отчисления за депониране;

- разработени, одобрени за финансиране по ОПОС 2007-2013 г. и в изпълнение са инвестиционни проекти за изграждане на съоръжения за оползотворяване на общински биоотпадъци в 17 РСУО и за 2 РСУО, финансирани от ПУДООС. В най-големия град и столица на България София вече функционира модерно съоръжение за оползотворяване на биоразградими отпадъци с производство на енергия и на компост като се строи и МБТ инсталация, а в другите 2 големи града – Пловдив /Шишманци/ и Варна функционират МБТ- инсталации;
- в някои населени места на страната се осъществиха и проекти за домашно компостиране;
- проведени бяха обучителни програми за общините с цел запознаването им с нормативната уредба за биоразградимите отпадъци и добри европейски общински практики в тази област, както и за очакванията към общините в това направление.

В Програмата за достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци са предвидени мерки, които условно могат да бъдат класифицирани като инвестиционни мерки и неинвестиционни мерки.

Инвестиционните мерки в програмата не обхващат цитираните по-горе проекти, които са одобрени по ОПОС 2007-2013 г., както и от други източници на финансиране независимо от етапа на тяхното изпълнение. Тези инвестиции са били взети предвид при определяне нуждата от изграждане на мощности, осигурени са и не се налага тяхното изрично включване в НПУО 2014 – 2020 г.

В Програмата за достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци са включени необходимите нови инвестиции свързани главно с:

- Инсталация за изгаряне на RDF гориво за Столична община – третия етап от интегрирания проект на Столична община за управление на отпадъците, като гориво ще се произвежда в МБТ – инсталацията;
- Изграждане на инсталации за компостиране и анаеробно разграждане както в РСУО, в които се изграждат инсталации, но капацитетът им не осигурява целия регион, така и в РСУО, в които до момента не са осъществени никакви инвестиционни проекти за компостиране и анаеробно разграждане;
- Закупуване и предоставяне на домакинствата на компостери за домашно компостиране;
- Закупуване на съдове за разделно събиране на биоотпадъци и транспортни средства за превоз на разделно събрани биоотпадъци.

Броят, капацитетът и стойността на:

- предвидените за изграждане инсталации за компостиране и анаеробно разграждане; и
- предвидените за закупуване компостери за домашно компостиране,

са определени на база на изготвените финансови анализи и свързаните с тях сценарии за развитие на дейностите по управление на отпадъците. Общо в програмата се предвижда изграждането на инсталации за компостиране и анаеробно разграждане с общ капацитет 654 000 тона и на обща стойност – 287,7 млн.лв. Предвидените за закупуване компостери са около 500 хил.бр. на обща стойност 29,9 млн.лв.

Списък с индикативните райони, в които биха се изградили инсталации за компостиране и анаеробно разграждане е представен в приложение към НПУО. Конкретните райони ще бъдат определени след извършването на детайлни прединвестиционни проучвания, процедури по ОВОС и оценка на съответствието с целите на местата по НАТУРА 2000. Индикативен списък с районите, в които трябва да бъдат закупени и инсталирани компостери за домашно компостиране, е представен в Приложение към НПУО.

Предвидените инвестиции за закупуване на съдове за разделно събиране на биоотпадъци и транспортни средства за превоз на разделно събрани биоотпадъци са в размер на 102,8 млн.лв.

Друга важна инвестиционна мярка от програмата е свързана с инсталацията за изгаряне на RDF гориво за Столична община – третият етап от интегрирания проект на Столична община за управление на отпадъците. В тази инсталация се предвижда оползотворяване на RDF горивото, което ще се получава от оползотворяване на отпадъците в строящата се към момента на одобрение на НПУО 2014-2020 г. МБТ-инсталация в Столична община. Съгласно предварителните проучвания и преговори с Европейската комисия прогнозната стойност на тази инсталация е 254,26 млн.лв.

Не е предвидено изграждане на МБТ инсталации. Механизмите на публично-частното партньорство предлагат възможности на общините да изградят подобни инсталации в случай, че желаят да постигат по-високи цели. Успешен пример за това е изградената и функционираща МБТ инсталация във Варна.

Наборът от неинвестиционни мерки за постигане на набелязаните цели включва разработването на инструкции с цел методическото подпомагане прилагането на изискванията на законодателството за биоотпадъците, както и за установяването на Национална организация за осигуряване качеството на компоста. Включена е и мярка за улесняване на създаването на пазар на компоста чрез създаването на национална информационна система за предлаганите и търсените на пазара продукти от оползотворяването на биоотпадъците.

В самата програма не са включени значителна част от неинвестиционните мерки, които имат пряка връзка с постигане на набелязаните цели на програмата, но са описани в други програми в рамките на НПУО 2014-2020 г. тъй като имат хоризонтален характер и допринасят за постигането на няколко цели и подцели на плана. Пряко отношение към постигане на набелязаната цел на настоящата програмата са мерките от другите програми на плана, свързани с:

- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за битовите отпадъци;
- продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набелязаните цели /отчисленията за депониране, намаляване на размера на таксата за битови отпадъци за участващите в системите за разделно събиране/;

- разработването на общински наредби със специални разпоредби и изисквания за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците;
- разработване на общински/регионални програми за управление на отпадъците, в които да се идентифицират специфичните мерки на местно ниво за намаляване на количествата депонирани и увеличаване на количествата оползотворени биоотпадъци;
- периодично извършване от общините на проучвания за морфологичния състав на битовите отпадъци;
- определяне на таксата за битови отпадъци, възможно най-пряко свързано с количествата изхвърлени отпадъци;
- обучение и подобряване административния капацитет за инспекции по управление на отпадъците на общинско, регионално и на национално ниво;
- мерките за разработване и внедряване в общините на електронни информационни системи за отчитане изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци;
- мерките, свързани с подобряване на оползотворяването и на рециклирането на битовите отпадъци от хартия и картон, включително и опаковки от същия материал, тъй като те са едновременно и биоразградими отпадъци.

Реализацията на мерките от настоящата и от други програми на НПУО 2014-2020 г. мерки гарантира поетапното намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци и за насърчаване на разделното събиране на биоотпадъците с цел компостиране и анаеробно разграждане, както и за третиране на биоотпадъците по начин, който осигурява висока степен на защита на околната среда и за използването на безопасни за околната среда материали, произведени от биоотпадъци.

Осъществяването на програмата има значителен принос за изпълнение и на целите за намаляване на парниковите газове в съответствие с Третия национален план по изменение на климата до 2020 г., тъй като изпълнението на мерките за биоразградимите отпадъци са едновременно и мерки за намаляване и предотвратяване на емисиите на метан от депата за битови отпадъци.

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Ежегодно количество депонираните биоразградими битови отпадъци е под 50% от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.; 2016 г. - мин. 25% от количеството на	Достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци							2020 г. - количеството депонираните биоразградими битови отпадъци е до 35% от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.; 2020 г. - мин. 50% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в регионите през 2014 г. са		

<p>битовите биотпадъци образувани в регионите през 2014 г. са разделно събрани и оползотворени</p>								<p>разделно събрани и оползотворени</p>		
		<p>Разработване и публикуване на покана и указания към общините за разработване и изпълнение на проекти за инсталации за компостиране/ан аеробно разграждане на</p>		<p>ОПОС 2014-2020 г.</p>	<p>2014</p>	<p>Общините разполагат с указания и възможност за кандидатстване за финансиране на инсталации за</p>	<p>Етапи на разработване и публикуване на поканата</p>	<p>Публикувана покана с указания към общините за кандидатстване за финансиране на инсталации за компостиране/ан аеробно разграждане на</p>	<p>МОСВ - УО на ОПОС 2014-2020 г.</p>	<p>МОСВ – Дирекция „Управление на отпадъците”</p>

		биоразградими битови отпадъци				компостиране/анаеробно разграждане на биоразградими битови отпадъци		биоразградими битови отпадъци		
		Осъществяване на предпроектни проучвания и подготовка от общините на проекти за инсталации за компостиране/анаеробно разграждане на биоразградими битови отпадъци, подаване на проектни предложения до УО на „ОПОС 2014-2020 г.“, изготвени в съответствие изискванията и указанията в отправената към		Общински бюджети – за подготовката на проектите/“ОПОС 2014-2020 г.“– за оценката на проектите	2015	Сключени договори с общини за изграждане на инсталации за компостиране/анаеробно разграждане на биоразградими отпадъци	Брой подадени проекти	Всички подадени проекти са одобрени	Общини	МОСВ - УО на „ОПОС 2014-2020 г.“

		общините покана, оценка от УО на „ОПОС 2014-2020 г.“ на подадените проекти , одобрение и сключване на договори с общините, чиито проекти отговарят на изискванията на поканата								
		Изпълнение на проектите от общините за инсталации за компостиране/ан аеробно разграждане на биоразградими битови отпадъци	287,7	„ОПОС 2014-2020 г.“/бюджети на общините	2018	Инсталациите за компостиране/анаеробно разграждане на биоразградими битови отпадъци са изградени	Етапи на изпълнение на поръчките съгласно проектния цикъл на проектите	Всички проекти са успешно изпълнени и приключили	Общини	УО на „ОПОС 2014-2020 г.“

		Закупуване и инсталиране на компостери за домашно компостиране	29,9	бюджети на общините	2014-2020	Закупени и инсталиран и компостери	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчките	Всички проекти са успешно изпълнени и приключили	Общини	УО на „ОПОС 2014-2020 г.“
		Проект "Изграждане на инсталация за изгаряне на RDF гориво за Столична община" – трети етап от интегрирания проект на Столична община за управление на отпадъците	254,26	ОПОС 2014-2020/бюджет на СО	2016	Изградена инсталация за изгаряне на RDF гориво - Столична община	Етапи на изпълнение на проекта	Проектът е успешно изпълнен и приключил	Столична община	УО на „ОПОС 2014-2020 г.“
		Закупуване на съдове за разделно събиране на биоотпадъци	53,08	ОПОС 2014-2020, ПУДООС/ДБ/о бщински бюджети		Закупени съдове за разделно събиране на биоотпадъци	Брой закупени съдове; брой общини закупили съдове	Всички общини в България с изградени инсталации за компостиране/анеробно разграждане са закупили съдове за разделно събиране на	Общини	

								биоотпадъците		
		Закупуване на транспортни средства за превоз на разделно събрани биоотпадъци	49,80	ОПОС 2014-2020, ПУДООС/ДБ/о бщински бюджети	2017	Закупени превозни средства за транспортиране на разделно събирани биоотпадъци	Брой закупени транспортни средства; брой общини закупили транспортни средства	Всички общини в България с изградени инсталации за компостиране/анеробно разграждане са закупили транспортни средства за превоз на разделно събиране на биоотпадъците	Общини	

		Проучване и съставяне на пълна информация от общините на обектите в по-големите населени места, които генерират по-големи количества хранителни биоотпадъци и на зелените площи в населените места и кварталите с дворове, от които се генерират по-големи количества зелени отпадъци, както и за потенциалните общински площи/зелени системи, инфраструктурни строежи, кариери, гори и пасища др./, в	2,5	Общински бюджети	2015	Изготвени от общините списъци с информация	Брой общини, изготвили списъци с информация	всички общини разполагат с информация за източниците и количествата на хранителни биоотпадъци и зелени отпадъци	Общини	
--	--	--	-----	------------------	------	--	---	---	--------	--

		които може да се използват произведените продукти от биоотпадъците.									
--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		Разработване и одобрение на акт на Министерски съвет, с който се утвърждават структурата и функциите на Националната организация за осигуряване на качеството на компоста		Бюджет на МОСВ	2014	Създадени национални и правила за изискванията към създаването, структурата и функциите на Националната организация за осигуряване на качеството на компоста	Етапи на разработването и обществени консултации на акта на Министерски съвет	Одобрен акт на Министерски съвет за структурата и функциите на Националната организация за осигуряване на качеството на компоста	МОСВ	
--	--	---	--	----------------	------	--	---	--	------	--

		Създаване на Национална организация за осигуряване качеството на компоста			2015	Националната организация за осигуряването на качество на компоста функционира	Брой извършени проверки на място за удостоверяване на качеството при управление на съоръженията за компостиране и произвеждания компост; брой проведени обучения на оператори	Създадени институционални предпоставки: за осигуряване от общините на качество при управление на съоръженията за компостиране; за извършване периодични проверки на място и удостоверяване съответствието с изискванията на системата за осигуряване на качеството при управление на съоръженията за компостиране и произвеждания компост; за предоставяне на обучение на операторите на съоръженията за компостиране	Национална организация за осигуряване качеството на компоста	Общини, оператори на съоръжения за компостиране
--	--	---	--	--	------	---	---	---	--	---

		Разработване на инструкции за определяне на национални технически изисквания към съоръженията за третиране на биоотпадъците (компостиране и анаеробно разграждане)		Бюджет на МОСВ	2014	Утвърдена със заповед на Министъра на околната среда и водите инструкция	Брой проведени съгласувателни срещи; Брой обсъждани проекти на инструкциите	Създадени национални технически изисквания към съоръженията за третиране на биоотпадъците (компостиране и анаеробно разграждане)	МОСВ	
		Разработване на инструкции за прилагане на нормативните изисквания, свързани с управлението на биоотпадъците		Бюджет на МОСВ	2014	Утвърдена със заповед на Министъра на околната среда и водите инструкция	Брой проведени съгласувателни срещи; брой обсъждани проекти на инструкциите	Създадени нормативни предпоставки за прилагане на нормативните изисквания, свързани с управлението на биоотпадъците	МОСВ	
		Разработване на инструкции за изискванията към управлението на системата за осигуряване качеството на крайните продукти		Бюджет на МОСВ	2014	Утвърдена със заповед на Министъра на околната среда и водите инструкция	Брой проведени съгласувателни срещи; брой обсъждани проекти на инструкциите	Създадени нормативни предпоставки за осигуряване качеството на крайния компост	МОСВ	

		(компост и ферментационен продукт) и управление на съоръженията за компостиране и анаеробно разграждане								
		Разработване на инструкции за осъществяване на контрол и проверка на място на съоръженията за третиране на биоотпадъците.		Бюджет на МОСВ	2014	Утвърдена със заповед на Министъра на околната среда и водите инструкция	Брой проведени съгласувателни срещи; брой обсъждани проекти на инструкциите	Създадени нормативни предпоставки за осъществяване на контрол и проверка на място на съоръженията за третиране на биоотпадъците.	МОСВ	

		Разработване и поддържане на национална електронна информационна система за предлаганите продукти от оползотворяване на биоразградимите отпадъци, в т.ч и биоотпадъците /производител, вид, количество, възможна употреба, цени, транспортни разходи, местонахождение и т.н./	0,6	Бюджет на Националната организация за осигуряване на качеството на компоста	2015	Изградена и функционираща електронна система за предлаганите продукти от оползотворените биоотпадъци и - компоста, ферментационния продукт, органичния почвен подобрител и стабилизирания органична фракция от МБТ	Количества реализирани продукти от оползотворяване на биоразградимите отпадъци	Ежегодно количествата на реализираните продукти от оползотворяване на биоразградимите отпадъци се увеличават спрямо предходната година	Национална организация за осигуряване качеството на компоста	Общини и оператори, на които общините са възложили експлоатацията на инсталациите за биоразградими и биоотпадъци
--	--	---	-----	---	------	--	--	--	--	--

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда

Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

Отпадъците от строителството и разрушаването във висока степен подлежат на рециклиране и повторна употреба. Така от проблем за околната среда те могат да се превърнат в ресурс. Това е основен подход в устойчивото управление на отпадъците, наложен от активната политика на ЕС в това направление. Според РДО до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние. Същите амбициозни цели се заложиха в националното законодателство, което определи поетапно по години целите за рециклиране и друго оползотворяване, за да се достигне крайната цел през 2020 г.:

- до 1 януари 2016 г. - най-малко 35 на сто от общото тегло на отпадъците
- до 1 януари 2018 г. - най-малко 55 на сто от общото тегло на отпадъците
- до 1 януари 2020 г. - най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците.

Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети за постигане на тези цели до момента, а именно:

- за първи път бе разработен и одобрен Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г.
- одобрени бяха нормативни разпоредби в ЗУО и в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. В тях са разграничени ясно отговорностите на общинските, регионалните и централните институции, като са поставени следните ключови изисквания:
 - Възложителят на инвестиционен проект е отговорен за изпълнението на целите за рециклиране на строителните отпадъци.
 - Възложителят е длъжен да разработи План за управление на строителните отпадъци като задължителна част от строителната документация за инвестиционния проект за издаване на разрешение за строеж и се одобрява заедно с целия проект. Изпълнението на Плана за управление на строителните отпадъци осигурява проследяемост на количествата на отпадъците от момента на тяхното образуване до предаването им за оползотворяване или крайно обезвреждане. Въвеждането на този механизъм улеснява осъществяването на контрол от страна на компетентните органи за изпълнение на изискванията на наредбата, както превантивно – на етап издаване на разрешение за строеж, така и последващо – при контрол на изпълнението на строителните дейности и в процедурата на въвеждане в експлоатация на обекта.
 - Възложителите на инвестиционни проекти, *финансирани с публични средства*, са отговорни за влагане в строежите на определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи. Тези проценти нарастват поетапно до 2020г.
 - Възложителите на СМР и/или премахването на строежи извън предходната точка осигуряват селективното разделяне и материално

оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества.

В допълнение към програмните и нормативните мерки на територията на страната вече функционират и няколко стационарни и мобилни инсталации за преработка на строителни отпадъци, като например в София и Русе. Други съоръжения се изграждат в рамките на няколко от интегрираните проекти на РСУО на общини, които се очаква да бъдат въведени в експлоатация през 2015г.

В Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради са предвидени мерки за прилагане на практика на нормативната уредба, които условно могат да бъдат разграничени като инвестиционни мерки и неинвестиционни мерки.

Инвестиционните мерки по програмата са свързани главно с изпълнението на проекти за системи, съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали. Необходимостта от изграждането на такива съоръжения, местоположението и капацитета им са дефинирани в Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г. Анализите на строителните отпадъци, изготвени в процеса на разработването на НПУО 2014-2020 г., потвърдиха необходимостта от тези инсталации.

Тъй като в Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г. са посочени само районите, в които трябва да бъдат изградени системи, съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали със съответния капацитет и без остойностяване на инвестициите, то за целите на настоящата Програма е направено такова остойностяване. За целта е използван прогнозния капацитет на инсталациите, които трябва да бъдат изградени съгласно плана и разчетни цени за инвестиция на тон/капацитет за такива инсталации. Възможно е и публично – частно партньорство между бизнеса и общините, включително чрез предоставяне на подходящи общински терени за изграждане на съоръжения.

Програмата включва и набор от "меки" мерки свързани главно с:

- Подготовка на указания и примерни типови изисквания в тържните документи за възлагане на строителство (от възложители на обществени поръчки на централно, регионално и местно ниво) с включени изисквания за: (1) подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на строителни отпадъци; изготвяне и изпълнение на плановете за управление на строителни отпадъци като част от проектната строителна документация и на изпълнението на тези плановете като условие за въвеждане в експлоатация на инвестиционните проекти; за влагане на строителни рециклирани материали в строежите; обучение на възлагащите органи.
- Подкрепа на проекти на браншови организации от отрасъл строителство и производство на строителни материали за разработване на методически и учебни материали/информационни интернет портали по прилагане на

европейското и съответното национално законодателство и политики относно строителните отпадъци.

- Продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набеязаните цели /отчисленията за депониране на битови отпадъци и контрол.
- Интегриране на дейностите по рециклиране и оползотворяване на отпадъците от строителство и разрушаване на сгради в националната сертификационна система за устойчиво строителство в България
- Разработване и поддържане на веб базирана платформа за търсенето и предлагането на рециклирани строителни материали и строителни материали втора употреба и популяризиране на създадената платформа и др.

В настоящата програма не са включени значителна част от „меките“ мерки, които имат пряка връзка с постигане на набеязаните цели на програмата, но са описани в други програми в рамките на НПУО 2014-2020 г. Пряко отношение към постигане на набеязаната цел на настоящата програма са мерките от другите програми на плана, свързани с:

- Подкрепа на проекти за създаване на „зелени“ работни места;
- Подкрепа на програми за квалификация и преквалификация на работници и служители за целите на изпълнение на изискванията за селективно разрушаване на сгради и за разделяне на строителните отпадъци в процеса на строителството;
- Подкрепа на проекти за проучване от научноизследователски екипи, съвместно с бизнеса от съответните целеви отрасли и изготвяне на предложения за решаване на проблемите с производствени отпадъци, разработване на нов дизайн на продуктите и технологии, позволяващи улесняване на разглобяването на продуктите след тяхната употреба с оглед улесняване на рециклирането и оползотворяването им като отпадъци.
- подкрепа на проекти на бизнеса за провеждане от фирми на акредитационните и други процедури за удостоверяване на „край на отпадъка“, съгласно РДО, за отпадъци, за които са приети европейски регламенти или национални критерии за край на отпадъка и продължаване на подкрепата на проекти за провеждане на акредитационни процедури за присъждане на EMAS, ISO 14000.
- подкрепа на проекти на браншови/работодателски организации“ за разработване на национални критерии за „край на отпадъка“ по смисъла на РДО, за отпадъци, за които не са приети и не се разработват европейски регламенти.
- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението и бизнеса да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за отпадъците.
- мерките за разработване и внедряване на интегрирана национална информационна система за отчитане на отпадъците, включително изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъци с подсистема за строителните отпадъци.

България има много малко практически опит в разглежданата област, поради което са необходими постоянни и координирани усилия на централните, регионалните и местни власти както и на бизнеса от строителния бранш и на неговите браншови организации.

Реализацията на мерките и действията, включени в тази Програма, както и на част от планираните действия и мерки, включени в други програми от НПУО 2014-2020 г., но допринасящи за изпълнение на целите и на настоящата програма, гарантира постигане на амбициозните цели за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци и от разрушаване на сгради.

План за действие към Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депонираните отпадъци	Достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради						2016 г. - мин. 35% от общото тегло на строителните отпадъци са подготвени за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване; 2018 г. - мин. 55% от общото тегло на строителните отпадъци са подготвени за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване	2020 г. - мин. 70% от общото тегло на строителните отпадъци са подготвени за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване		
		Изпълнение на проекти за системи, съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали	20	Бизнес	2020	Финансирани и изпълнени проекти;	Брой изградени системи/съоръжения/инсталации	Всички одобрени системи/съоръжения и инсталации са изградени; Намален риск за околната среда и човешкото здраве от вредното въздействие на тези групи отпадъци	Бизнес	
		Подготовка на указания, примерни типови изисквания в тръжните документи за възлагане на строителство с включени изисквания за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на строителни отпадъци и за влагане в строителството на рециклирани строителни материали от възложители на обществени поръчки на централно, регионално и местно ниво; обучение на възложителите	0,5	ОП "Добро управление 2014-2020 г."	2015	Разработени указания, типови изисквания за тръжни документи за строителство; проведени обучения	Етапи на одобрение на проекта и на възлагане на обществената поръчка за изготвяне на типови тръжни документи и за обучение	Тръжните документи за обществени поръчки за строителство в страната включват изисквания за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на строителни отпадъци вкл. влагане на рециклирани строителни материали по видове строителни обекти	МРРБ	Общини, централни и регионални институции - възложители на инвестиционни проекти

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Прилагане на контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци		Бюджет на органите: издаващи разрешение за строеж; осъществяващи контрол на строителството; осъществяващи одобрение и контрол при въвеждане на строителните обекти в експлоатация.	2014-2020	Осъществен контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци	В годишните планове за извършване на контролна дейност на компетентните органи са включени тематични проверки относно спазване на изискванията за строителни отпадъци, брой извършени проверки; брой наложени санкции; брой съставени предписания	Спазени са всички изисквания на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителни отпадъци	Общини; ДНСК; МРРБ	Възложители на инвестиционни проекти
		Контрол за продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набелязаните цели /отчисленията за депониране на строителни отпадъци/		Бюджет на РИОСВ	2014-2020	Осъществен стриктен контрол за изпълнение изискванията на ЗУО и Наредбата за строителните отпадъци	Брой извършени проверки; брой наложени санкции; брой съставени предписания	Реално са заплатени всички дължими отчисления за строителните отпадъци	РИОСВ	Общини
		Изготвяне на правила и обявяване на покана, в които е включена възможност за подкрепа на проекти на браншови организации от отрасъл строителство и производство на строителни материали за разработване на методически и обучителни материали/информационни интернет портали по прилагане на европейското и съответното национално законодателство и политики относно строителните отпадъци (вкл. за разработване на план за управление на отпадъците в процеса на инвестиционно проектиране, възможностите и стандартите за влягане в строителството на рециклирани строителни материали; провеждане на широкомащабни обучения в разглежданата област)		ОП „Добро управление 2014-2020 г.“	2015	Изготвени правила и обявена покана от управляващия орган за кандидатстване	Брой подадени проекти/ брой одобрени проекти	Брой одобрени проекти	УО на ОП „Добро управление 2014-2020 г.“	Браншови организации от отрасъл строителство, включително строителен надзор и проектиране, и за производство на строителни материали

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Изпълнение на проекти за разработване на методически и учебни материали/информационни интернет портали по прилагане на европейското и съответното национално законодателство и политики относно строителните отпадъци; провеждане на широкомащабни обучения в разглежданата област	2	ОП „Добро управление 2014-2020 г.“	2020	Финансирани и изпълнени проекти	Етапи на изпълнение на одобрените проект	Брой разработени методически/учебни материали; Брой разработени интернет портали; Брой обучени лица; Брой проведени обучения	Браншови организации от отрасъл строителство и производство на строителни материали	УО „Добро управление 2014-2020 г.“; Фирми от отрасъла
		Актуализиране на Наредба No 1 от 2000 г. за проектиране на пътищата, ДВ бр.47/2000г.		Бюджет на Министерството регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)	2014	Актуализираната наредба е одобрена	Етапи на разработване и приемане на наредбата	Нормативната уредба за проектиране на пътища включва изискванията за оползотворяване и рециклиране на строителни материали	МРРБ	АПИ
		Въвеждане на технически норми за оползотворяване на селектирани фракции като отпадъци и влагане на рециклирани строителни материали в обратни насипи, ландшафтно оформление, запълване на кариери, проектиране и изграждане и рекултивация на депа	0,3	Бюджет на МРРБ	2015	Техническите норми са разработени и са в сила	Етапи на изпълнение на обществената поръчка за разработване на технически норми	Проектантите разполагат с технически нормативи за включване в определени инвестиционни проекти използването на рециклирани строителни материали	МРРБ	
		Интегриране на дейностите по рециклиране и оползотворяване на отпадъците от строителство и разрушаване на сгради в националната сертификационна система за устойчиво строителство в България		Бюджетна Министерството на регионалното развитие и благоустройството(МРРБ)	2016	Одобрени и публикувани изисквания за системи за сертифициране на устойчиво строителство	Етапи на разработване на националната сертификационна система за устойчиво строителство	Националната сертификационна система включва изискванията за оползотворяване и влагане на рециклирани строителни материали	МРРБ	Браншови организации от отрасъл строителство, включително строителен надзор и проектиране и за производство на строителни материали
		Включване в тръжните документи за строителство на сгради на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали		Бюджет на възложителите на обществени поръчки	юли 2014 - 2020	В строителството на сгради се влагат рециклирани строителни материали	2014 - 2016 - 1% 2017 -2019- 1,5%	2020 - 2%	Възложители на обществени поръчки	Строители

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Включване в тръжните документи за строителство на пътища на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали		Бюджет на възложителите на обществени поръчки	юли 2014 - 2020	В строителството на пътища се влагат рециклирани строителни материали или на третиран строителни отпадъци за материално оползотворяване в обратни насипи	2014 - 2015 - 5% 2016 -2018- 8%	2019-2020 - 10%	Възложители на обществени поръчки	Строители
		Включване в тръжните документи за рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали		Бюджет на възложителите на обществени поръчки	юли 2014 - 2020	При ремонтите на пътища се влагат рециклирани строителни материали	2014 - 2017- 2%	2018-2020 - 3%	Възложители на обществени поръчки	Строители
		Включване в тръжните документи за строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали		Бюджет на възложителите на обществени поръчки	юли 2014 - 2020	В строителството на други строежи от техническата инфраструктура се влагат рециклирани строителни материали	2014 - 2015 - 3% 2016 -2017- 5% 2018 - 6% 2019 - 7%	2020 - 8%	Възложители на обществени поръчки	Строители
		Включване в тръжните документи за строителство на изискването за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи		Бюджет на възложителите на обществени поръчки	юли 2014 - 2020	Строителни отпадъци се оползотворяват в обратни насипи	2014 - 8% 2015 - 9% 2016 - 10% 2017- 2019 - 11%	2020 - 12%	Възложители на обществени поръчки	Строители
		Преразглеждане на съдържанието, процедурата и етапа, на който се изисква наличие на План за управление на строителни отпадъци		Бюджет на МОСВ и МРРБ	2014-2015	Промяна в Наредбата за управление на строителните отпадъци	Преразглеждане на съдържанието	Приети нови изисквания	МОСВ	МРРБ

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда

Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО

Към момента на разработване на НПУО 2014-2020 г., съгласно националното законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на шест групи масово разпространени отпадъци¹⁰:

- Отпадъци от опаковки - от 2004 г.
- ИУМПС - от 2005 г.
- ИУЕЕО - от 2006 г.
- Отпадъчни масла и нефтопродукти - от 2006 г.
- Отпадъци от батерии и акумулатори - от 2006 г.
- Отпадъци от гуми - от 2011 г.

Целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО и от батерии и акумулатори са на общеевропейско ниво, а в България са поставени и се изпълняват национални количествени цели и за отпадъци от гуми и за отпадъчни масла и нефтопродукти. Целите за оползотворяване и рециклиране на шестте групи широко разпространени отпадъци на територията на цялата страна се изпълняват успешно чрез въведените схеми за разширена отговорност на производителя.

Настоящата програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО включва главно неинвестиционни мерки, които могат да бъдат групирани както следва:

- Засилване на контролната дейност чрез прилагане на годишни и текущи одитни проверки по договорени процедури от МОСВ за дейността на организациите по оползотворяване и на лицата, изпълняващи индивидуално задължения по целия път на отпадъка, лицата извършващи дейности по събиране и третиране на МРО и лицата пускащи на пазара продукти след употребата, на които се образуват МРО.
- Провеждане на консултации с различните заинтересовани страни във връзка с предложенията за: промени в целите за рециклиране и оползотворяване; въвеждане на технически изисквания към системите за събиране и третиране на МРО; създаване на механизми за по-добра координация между общините и организациите за оползотворяване на МРО.
-

В програмата не са включени всички мерки, които имат принос към постигане на набелязаните цели на настоящата програма, но са включени в други програми с мерки в рамките на НПУО 2014-2020 г., тъй като имат хоризонтален характер и допринасят за постигането на няколко цели и подцели на плана или са преимуществено насочени към постигането на цели на друга програма. Пряко отношение към постигане на набелязаната цел на настоящата програмата са мерките от другите програми на плана, свързани с:

¹⁰ Съгласно ЗУО „Масово разпространени отпадъци“ са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление.

- Осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за МРО;
- Продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набелязаните цели (продуктови такси, отчисления за депониране, стимули за участващите в системите за разделно събиране);
- Засилване на контрола с цел ограничаване и свеждане до минимум на незаконното събиране, съхраняване и разкомплектоване на ИУМПС;
- Разработване на критерии за разграничаване на годните за директна повторна употреба употребявани автомобили и авточасти от тези, които представляват отпадъци и засилване на контрола от страна на съответните компетентни органи;
- Предотвратяване нерегламентираното разкомплектоване на използвани моторни превозни средства, с цел получаване на компоненти за повторна употреба;
- Разширяване на обхвата на системите за събиране на НУБА чрез осигуряване на места и съдове за събиране в населени места, в които няма такива;
- Засилване на контрола върху търговските обекти, предлагащи на пазара БА за изпълнението на задълженията им за предоставяне на съдове за събиране на БА и на информация на потребителите за местата за предаване на БА ;
- Разработване на национални критерий за „край на отпадъка“ за излезли от употреба гуми;
- Проучване съответствието на течната, твърдата и газообразната фракции, получени от пиролиза на излезли от употреба гуми с условията на Закона за управление на отпадъците за „край на отпадъка“ и проучване с цел идентифициране на отпадъчните потоци, за които е налице необходимост от проучване на статут „край на отпадъка“;
- Засилване на контрола и мерки за ограничаване на нерегламентирано изгаряне на отработени масла;
- Разработването на общински наредби със специални разпоредби и изисквания за разделно събиране и оползотворяване на рециклируемите отпадъци, в частност към разделното събиране и предаване на отпадъците от стопански, търговски, административни и учебни заведения; правилата за функциониране и ползване от граждани и фирми на общинските площадки за предаване на разделно събраните отпадъци;
- Разработване на общински/регионални програми за управление на отпадъците, в които да се идентифицират специфичните мерки на местно ниво за достигане на целите за рециклиране на МРО и битови отпадъци;
- Определяне на правила за разходване на средствата от продуктови такси, заплащани в ПУДООС и отчитане на постигнатите резултати, с цел подпомагане на системите за разделно събиране на МРО в страната, в т.ч. чрез финансиране на информационни кампании;

- Въвеждане на механизми, за подобряване на контрола върху изпълнението на цели за рециклиране на МРО и недопускане отчитането на отпадъци, които не са МРО, например: отчитане на отпадъци от смесена хартия за изпълнение на целите за рециклиране на отпадъци от опаковки и др., отчитане на метален скрап с друг произход за изпълнение на цели за рециклиране на ИУЕЕО и др.
- Мерките за създаване на „зелени“ работни места в бизнеса за рециклиране и оползотворяване на отпадъци, както и програмите за обучение и квалификация и преквалификация в тази област.
- По-широкото прилагане на „зелените“ обществени поръчки, като например изискването за доставка на администрацията на рециклирана офис хартия и др.
- Мерките за финансирането на проекти по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020г за високотехнологични решения за оптимизиране на производствените процеси и намаляване използването на суровини; внедряване на съвременни технологии за влагане на отпадъците като суровина в ново производство и/или други алтернативни приложения, технологии за производство на „зелени продукти“ и др.

Изпълнението на предвидените в програмата мерки следва да отчита и предстоящата промяна и либерализирането на режима на контрол върху превозите на неопасни рециклируеми отпадъци към България, считано от началото на 2015 г. В резултат на това е възможно нарастване на превозите на отпадъци към България, основно за отпадъците от пластмаси, хартия и картон и стъкло. Отмяната на съществуващия режим за превози на неопасни рециклируеми отпадъци към България, ще засегне основно пазара на рециклируеми отпадъци с по-ниско качество с произход от инсталациите за сепариране на смесени битови отпадъци. Независимо от това не се очакват съществени допълнителни затруднения пред рециклирането на отпадъци от страната.

Реализацията на мерките от настоящата и съотносимите мерки от други програми на НПУО 2014-2020 г. насърчава разделното събиране и подобряване на качеството на събраните рециклируеми отпадъчни материали от шестте потока масово разпространени отпадъци. Изпълнението на програмата ще има като резултат и намаляване използването на природни суровини и на замърсяването на околната среда от неконтролираното изхвърляне на отпадъци, създаването на нови работни места, както и увеличаване експлоатационния срок на депата за остатъчните битови отпадъци, които не могат да се оползотворят.

Специфични мерки за управление на отпадъците от опаковки

Настоящият план потвърждава съществуващия модел за управление на отпадъци от опаковки, основан на принципа за разширена отговорност на производителя.

Проведените проучвания от МОСВ през 2011 г. не потвърждават целесъобразността от въвеждане на задължителни депозити за опаковките за еднократна употреба за напитки. Тази възможност ще бъде преразгледана отново в периода след 2016 година, отчитайки постигнатите резултати от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки от домакинствата.

Независимо от постигнатите резултати, анализът на съществуващото състояние потвърждава необходимостта от допълнителни действия и мерки за подобряване на управлението на отпадъците от опаковки, като основно внимание следва да бъде отделено на оптимизирането на системата за разделно събиране на отпадъци от домакинствата и създаване на ефективен модел за взаимодействие между общините и организациите по оползотворяване на опаковки при изпълнението на целите за рециклиране на битови отпадъци.

Планът предвижда следните специфични мерки по отношение на управлението на отпадъци от опаковки:

- Даване на приоритет на системите за разделно събиране на отпадъци при източника, които следва да допринасят в максимална степен за изпълнението на поставените цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване пред сортирането на смесени битови отпадъци.
- Разширяване на обхвата и подобряване на ефективността на системите за разделното събиране на отпадъци от опаковки от хартия, пластмаса, стъкло и метал и други подобни отпадъци, чрез обхващане на нови общини в Р България и промяна в критериите за обхванато население при отчитане на особеностите на съответните общини: географско положение, количества на отпадъците от опаковки, икономическо развитие, отдалеченост от съоръжения за третиране, релеф и др.
- Мерките, предприети от общините за постигане на целите за рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло, тъй като отпадъците от опаковки са част от посочените 4 потока битови отпадъци и е целесъобразно съвместяването на постигането на двата вида цели.
- По-ясно дефиниране на задълженията на общините и организациите за оползотворяване на МРО по отношение на системите за разделно събиране на отпадъци от хартия, пластмаси, стъкло и метали и изпълнението на цели за рециклиране на битови отпадъци. В изпълнение на мярката, МОСВ ще инициира обсъждането и подписване на споразумение между общините в Р България, представлявани от НСОРБ и организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки относно прилагането на национална система за разделно събиране и рециклиране на рециклируеми отпадъци, в т.ч. отпадъци от опаковки и механизъм за контрол на неговото изпълнение.
- Изпълнението на тези задължения, следва да осигури изграждане на ефективна система за разделно събиране и сортиране на рециклируеми отпадъци от опаковки и други източници чрез споделяне на разходите между общините и ООп при ясно дефиниране на техните оперативни и финансовите отговорности на база реалното количество на тези отпадъци във всяка една община и регион.
- Стартиране на консултации със заинтересованите страни, в т.ч. представители на общините, организациите по оползотворяване, рециклиращата промишленост и НПО за преразглеждане на съществуващите цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки. Тези консултации следва да разгледат възможността за повишаване на общите цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки, до нивата позволени от европейското

законодателство, така че да допринасят в максимална степен за изпълнението на целите за рециклиране на битови отпадъци, както и определяне на отделни цели за рециклиране на отпадъците от опаковки, образувани от домакинствата и тези от други източници.

- Оптимизиране на съществуващата информационна система за опаковки и отпадъци от опаковки, по начин който да позволява оценка на количествата пуснати на пазара опаковки според техния вид (потребителски, групови и транспортни) и възможността им за многократна употреба, както и оценка на количествата разделно събрани отпадъци от опаковки, според техния вид и произход.
- Въвеждане на цели за разделно събиране на рециклируеми отпадъци, в т.ч. отпадъци от опаковки в общинските програми за управление на отпадъците и договорите между общините и организациите по оползотворяване в зависимост от количествата образувани отпадъци от домакинствата и други източници в съответната община.
- Актуализиране на техническите изискванията към системите за разделно събиране на рециклируеми отпадъци, в т.ч. отпадъци от опаковки, които да гарантират ефективното функциониране на системата, след консултации със заинтересованите страни. С цел постигане на високи нива и качество на разделно събиране на отпадъци при източника, техническите изисквания следва да разгледат възможността за увеличаване на обема на предоставените съдове за разделно събиране за един жител и преминаване към събиране с индивидуални съдове в районите с фамилни къщи. Също така, техническите изисквания следва да отчетат необходимостта от промени в начина на събиране на смесени битови отпадъци така, че да подпомага системите за разделното събиране, както и бъдещото прилагане на разделно събиране на био-отпадъци от домакинствата.
- Обсъждане и приемане на мерки за ограничаване събирането на рециклируеми отпадъци от контейнерите за разделно събиране, съдовете за смесени отпадъци и депата за отпадъци от неоторизирани физически лица, в т.ч. чрез въвеждане на нормативни изисквания, по-висока ангажираност на местните власти и другите контролните органи и стартиране на мерки за създаване на алтернативна заетост за неформалния сектор, повишаване на здравната култура, образователни програми, и т.н. Предлаганите мерки следва да бъдат включени в цялостна програма за работа с неформалния сектор. Програмата следва да отчете всички аспекти на проблема, в т.ч. социално и здравно въздействие, като гарантира запазване и постигане на по-високи нива на рециклиране на отпадъци в страната. Предлаганите мерки, следва да бъдат предшествани от анализ на проблема, в т.ч. оценка на броя на лицата ангажирани в неформалното събиране на отпадъци, анализ на разходите и ползите, оценка на причините и възможностите за намаляване на негативните социални, здравни и финансови въздействия за обществото, с участието на компетентните държавни институции в лицето на МОСВ, МЗ, МВР, МТСП, МОН и МТИТ; фирми извършващи дейности с отпадъци; НПО и общини.
- Даване на приоритет на рециклирането на отпадъци от стъклени опаковки до нови опаковки пред влагането им в производството на строителни материали, в т.ч. чрез определяне на количествени цели.

Изпълнението на посочените мерки ще изисква активното участие на всички заинтересовани страни, в т.ч. общини, браншови организации на производителите и вносителите на опаковани стоки, организации за оползотворяване, рециклираща промишленост, държавна администрация и НПО, за намирането на успешни решения водещи до подобряване управлението на отпадъци в страната и увеличаване на рециклираните количества.

План за действие към Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депонираните отпадъци	Изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО						Отпадъци от опаковки - ежегодно 56% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се оползотворяват; 54,9% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират	Отпадъци от опаковки - 2020 г. - 56% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се оползотворяват; 2020 г. - 54,9% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират		
							ИУМПС - 2015 г. и ежегодно след това мин. 95% от теглото на всяко ИУМПС, прието на площадки за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектоване се оползотворява; 2015 г. и ежегодно след това мин.85% от теглото на всяко ИУМПС, прието на площадки за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектоване се рециклира	ИУМПС - 2020 г. мин. 95% от теглото на всяко ИУМПС, прието на площадки за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектоване се оползотворява; 2020 г. мин.85% от теглото на всяко ИУМПС, прието на площадки за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектоване се рециклира		
							ИУЕЕО - 2016 г. разделно е събрано мин. 41% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години; 2017 г. разделно е събрано мин. 48% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години; 2018 г. разделно е събрано мин. 55% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години; 2019 г. разделно е събрано мин. 60% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години	ИУЕЕО- 2020 г. разделно е събрано мин. 65% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години		
							Отпадъци от отработени масла - ежегодно мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през текущата година	Отпадъци от отработени масла - 2020 г. мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през съответната година		

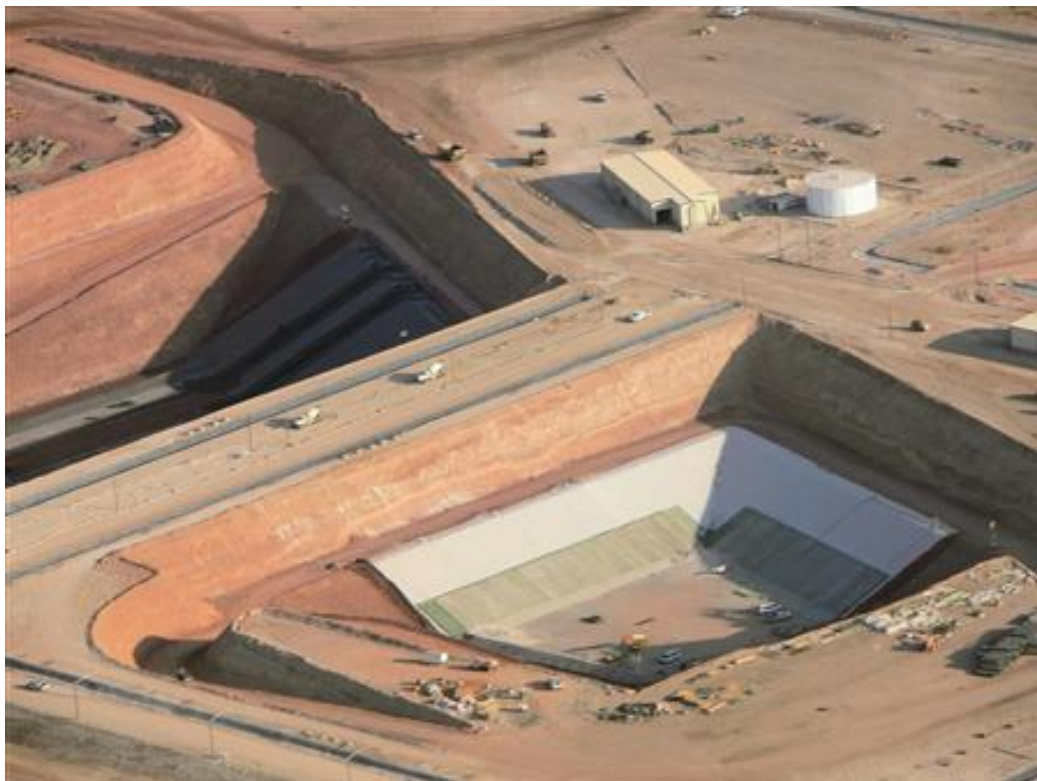
Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
							Отпадъци от гуми - ежегодно е оползотворено мин. 65% от количеството гуми, пуснати на пазара през предходната година; 2014 г. рециклирано е мин. 20% от количеството гуми, пуснати на пазара; 2015 г. рециклирано е мин. 25% от количеството гуми, пуснати на пазара; 2016 г. рециклирано е мин. 30% от количеството гуми, пуснати на пазара; 2017 г. рециклирано е мин. 35% от количеството гуми, пуснати на пазара; 2018 г. рециклирано е мин. 40% от количеството гуми, пуснати на пазара; 2019 г. рециклирано е мин. 45% от количеството гуми, пуснати на пазара	Отпадъци от гуми - 2020 г. оползотворено мин. 65% от количеството гуми, пуснати на пазара през предходната година; рециклирано е мин. 50% от количеството гуми, пуснати на пазара		
							Отпадъци от портативни батерии и акумулатори (ПБА)- 2014 г. разделно са събрани мин. 40% от пуснатите на пазара ПБА с изключване на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната; 2015 г. и всяка следваща година - разделно са събрани мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключване на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната	Отпадъци от портативни батерии и акумулатори (ПБА)- 2020 г. разделно са събрани мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключване на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната		
							Отпадъци от автомобилни батерии и акумулатори - ежегодно са събрани разделно 100% от пуснатите на пазара автомобилни батерии и акумулатори	Отпадъци от автомобилни батерии и акумулатори - 2020 г. събрани са разделно 100% от пуснатите на пазара автомобилни батерии и акумулатори		
		Провеждане на консултации за решаване на проблемите с оползотворяване на стъклата от ИУМПС		Бюджет на МОСВ	2015	Проведени консултации	Брой проведени обсъждания	Постигнати договорености за оползотворяване на стъклата от ИУМПС	МОСВ	ОО на ИУМПС и рециклиращи стъкло фирми
		Провеждане на консултации със заинтересованите страни за въвеждане на такса за композитните опаковки с оглед стимулиране въвеждане на екодизайн на опаковките, който да позволява лесното им рециклиране		Бюджет на МОСВ	2015	Проведени консултации	Брой проведени обсъждания	Въведена такса за всички композитни опаковки, пуснати на пазара; намалени количества композитни опаковки	МОСВ, МФ	ОО, рециклиращи предприятия, потребителски организации, търговци и др.

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Идентифициране на всички задължени лица в схемата за МРО и осигуряване на онлайн достъп на РИОСВ до тази информация с оглед осъществяване на проверки на всички задължени в схемата лица		Бюджет на МОСВ	2015	Идентифицирани всички задължени лица в схемата за МРО; осигурен достъп на РИОСВ до информацията	Брой идентифицирани заинтересовани лица	Всички задължени лица по схемите за МРО са въведени в регистрите на задължените лица	МОСВ	ИАОС
		Осъществяване на ежегодни целогодишни текущи одитни проверки по договорени процедури от МОСВ за изпълнение на целите за оползотворяване на МРО по целия път на отпадъка		Бюджет на МОСВ	2020	Осъществени проверки по договорени процедури от МОСВ за дейността на ОО и на лицата, изпълняващи индивидуално задължения	Брой проведени проверки	Осъществен контрол върху дейността на ОО и на лицата, изпълняващи индивидуално задължения	МОСВ	РИОСВ
									МФ	ОО
		Провеждане на консултации със заинтересованите страни за въвеждане на задължителна депозитна система за някои опаковки /например опаковки за напитки за многократна употреба и др./		Бюджет на МОСВ	2015	Решенията за депозитни системи за определени групи опаковки са взети в диалог със заинтересованите страни	Протоколи от проведени работни срещи за осъществяване на консултациите	Протокол с взети окончателни решения за начина на управление на тези групи отпадъчни потоци	МОСВ	Браншови организации и на заинтересования бизнес

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Предоставяне на отличителен стикер за домакинствата и фирмите, включени в системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки		Организации по оползотворяване		Предоставени стикери на граждани и фирми	Брой предоставени стикери	Създадени стимули за повишаване събираемост на отпадъци от хартия, картон, пластмаса и стъкло	ОО	Домакинства и фирми
		Провеждане на проучване в България за определяне на съдържание на УОЗ (PBDE и PFOS) в пластмасови отпадъци от разкомплектоване на ИУЕЕО и ИУМПС с цел тяхното оползотворяване, рециклиране и повторна употреба и/или тяхното обезвреждане, ако са надвишени пределно допустимите концентрации от УОЗ	0.3	ДБ, ОП „Добро управление 2014-2020 г.“	2017	Проведено проучване за определяне на съдържание на УОЗ (PBDE и PFOS) в пластмасови отпадъци от разкомплектоване на ИУЕЕО и ИУМПС	Етапи от изпълнението на проекта	Проектът е приключил в срок	МОСВ	Бизнес

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда

Програма за подобряване на йерархията на управление на другите потоци отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депата за битови отпадъци

Програмата за подобряване на йерархията на управление на другите потоци отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депата за битови отпадъци включва две големи групи мерки от гл.т. на различните потоци отпадъци, невключени в другите четири програми с мерки за достигане на Цел 2 от НПУО 2014-2020 г.

Първата група мерки са свързани с подобряване на управлението на производствените отпадъци, като са включени и конкретни мерки за подобряване на управлението на някои специфични производствени отпадъчни потоци в т.ч.:

- Опасни отпадъци
- Отпадъци от лечебни и здравни заведения
- Утайки от ПСОВ

Предвидените мерки са както инвестиционни, така и неинвестиционни мерки. Инвестиционните мерки са насочени към финансово подпомагане, както на публични проекти (напр. за изграждането на съоръжения и инсталации за третиране на утайки от ПСОВ на населени места), така и на бизнес - проекти (напр. за технологично обновление, водещо до предотвратяване и намаляване на образуваните отпадъци от производствените дейности на предприятията и увеличаване на рециклираните отпадъци).

„Меките” мерки са насочени към подобряване на капацитета, познанията и уменията в производствения сектор в областта на прилагането на йерархията на управление на отпадъците, подпомагане създаването а „зелени” работни места в рециклиращата индустрия, въвеждане на системи за управление на околната среда, поддържане на актуална информация за възможностите за използване на подходящо третираните утайки от ПСОВ за подобрения на околната среда и намаляване на емисиите от парникови газове, подобряване на информацията за съоръженията за болничните отпадъци, извършване на проучване и демонстрационни проекти за опасните отпадъци, генерирани от домакинствата в страната.

Към тази група от мерки следва да бъде отнесена необходимостта от развитие на пазара на алтернативни горива (RDF), получени в резултат на третиране на битови отпадъци. Предвид планираното значително нарастване на количествата произведени алтернативни горива, в резултат на реализацията на инвестиционните мерки в плана и ограничения капацитет на циментовите заводи за оползотворяване на RDF, настоящата програма предвижда при необходимост въвеждането на временни забрани и/или ограничения за превози към България за изгаряне или съвместно изгаряне с оползотворяване на енергията (чл. 98, ал. 1 и ал. 2 от ЗУО), като съответните ограничения се обосновават с принципите на близост, приоритетност на оползотворяването и самодостатъчност на общностно и на национално ниво в съответствие с Рамковата директива за отпадъците и Регламент (ЕО) № 1013/2006 относно превозите на отпадъци.

Втората група мерки са свързани с намаляване на риска за околната от депата за битови отпадъци, в т.ч. за намаляване и предотвратяване на емисии на парникови газове от метан от депата, в т.ч.:

- Преустановяване на експлоатацията на общински депа за битови отпадъци, които не отговарят напълно на нормативните изисквания чрез изграждане на депа/допълнителни клетки и друга площадкова инфраструктура за отделни регионални сдружения, в които към момента няма изградени такива депа, както и изграждане на нови клетки за остатъчни битови отпадъци, за региони, в които в близките години капацитета на действащите депа ще бъде изчерпан.
- Мерки, свързани с претоварни станции за битови отпадъци.
- Мерки за закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци с прекратена експлоатация, с отдаване на приоритет на проектите, които предвиждат оползотворяване на полезните компоненти при осъществяването на рекултивационните дейности.
- Други мерки за подготовка за оползотворяване и оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове от депонираните отпадъци, в т.ч. изпълнение на мерките предвидени в Националния план за действие в сектор „Битови отпадъци” във връзка с Глобалната инициатива за метана.

Мерките от тази група са главно инвестиционни. Те не обхващат проекти, които са одобрени по ОПОС 2007-2014 г., както и от други източници на финансиране независимо от етапа на тяхното изпълнение към момента на разработване на НПУО 2014-2020 г. Тези инвестиции са с одобрено финансиране, те са на различен етап на изпълнение и не се налага тяхното изрично включване в Плана за управление на отпадъците 2014 – 2020 г.

В рамките на настоящата програма се предвиждат следните инвестиции:

- 10 проекта за изграждане на депа/допълнителни клетки и друга площадкова инфраструктура за отделни регионални сдружения на обща стойност 116,8 млн.лв. Списък с индикативните райони, в които биха се изпълнили такива проекти, е представен в приложение към НПУО. Конкретните райони ще бъдат определени след извършването на детайлни прединвестиционни проучвания, процедури по ОВОС и оценка на съответствието с целите на местата по НАТУРА 2000.
- 6 проекта за изграждане на претоварни станции на обща стойност 48,6 млн.лв. Списък с индикативните райони, в които биха се изпълнили такива проекти, е представен в приложение към НПУО. Конкретните райони ще бъдат определени след извършването на детайлни прединвестиционни проучвания,

процедури по ОВОС и оценка на съответствието с целите на местата по НАТУРА 2000.

- проекти за закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци с прекратена експлоатация или чиято експлоатация предстои да бъде преустановена с оползотворяване на натрупаните в тях отпадъци, където е възможно, на обща стойност 176,6 млн.лв.
- проекти за инсталации за подготовка за оползотворяване и оползотворяване на битови отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове от депонираните отпадъци, на стойност 52 млн.лева

В резултат на изпълнението на настоящата програма през плановия период се очакват следните основни положителни промени:

- Първо, да се минимизира риска за околната среда от депонираните битови отпадъци като в краткосрочен план се преустанови експлоатацията и на последните общински депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания
- Второ, да се минимизира риска за околната среда и намалят емисиите на парникови газове чрез закриване и рекултивация по екологичните стандарти на всички депа за битови отпадъци с прекратена експлоатация
- Трето, ефективно използване на отпадъците като ресурс чрез оползотворяване на полезните компоненти в тях в процеса на закриване и рекултивация на всички общински депа с преустановена експлоатация
- Четвърто, да се увеличи относителния дял на рециклираните и оползотворени производствени отпадъци и да се подобри управлението на специфични потоци опасни отпадъци.
- Намаляване на риска от генерираните от домакинствата отпадъци от лекарствени продукти, превързочни материали и други медицински изделия.

Националният план за действие в сектор „Битови отпадъци” във връзка с Глобалната инициатива за метана, предвижда мерки за контрол на емисиите на метан от депата за отпадъци в цяла България и изпълнение на международните задължения на страната по намаляване на емисиите на парникови газове. Предвидените за изпълнение мерки в периода 2016 – 2020 г., включват:

- Улавяне и изгаряне на факел на сметищния газ в 6 регионални депа за отпадъци до 2016 г.
- Генериране на енергия от сметищен газ в 3 регионални депа за отпадъци до 2016 г.
- Улавяне и изгаряне на факел на сметищния газ във всички регионални депа за отпадъци до 2020 г.
- Генериране на енергия от сметищен газ във всички депа за отпадъци, при които възможността за реализация се оценява като положителна.

Наред с това планът предвижда мерки за развитие на административния капацитет и разработването на проекти за управление на сметищния газ:

- Повишаване на осведомеността и изграждане на капацитет за собствениците и операторите на приоритетни депа (общини и частни фирми).
- Техническа помощ, предоставяна в партньорство с Глобалната инициатива за метана.
- Подготовка на приоритетен списък от депа с най-голям потенциал за оползотворяване на сметищния газ.
- Разработване на ръководство за проектиране и провеждане на обучение за по-добър контрол, управление и оползотворяване на сметищния газ.
- Насърчаване на партньорства между общини и частния сектор.
- Създаване на благоприятни условия за оползотворяване на сметищния газ в енергия, в т.ч. улесняване на достъпа до електроразпределителните дружества с преференциални тарифи за енергия от оползотворяване на сметищния газ.
- Разработване на ръководство за проверка и контрол на дейността на депата по отношение управлението на сметищния газ.

Очаквани резултати от изпълнението на мерките в плана са:

- Управление на сметищния газ съгласно законовите изисквания.
- Предотвратено отделяне на 3309 милиона метрични тона еквивалент на въглероден диоксид до 2020г., което представлява 2.5% от настоящите емисии ПГ.
- 315 гигаватчаса/година генерирана енергия от оползотворен сметищен газ и 36 мегавата инсталиран капацитет до 2020г.
- Създаване на около 80-120 работни места в сектора за управление на отпадъците.

План за действие към Програма за подобряване на йерархията на управление на другите потоци отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депата за битови отпадъци

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депонираните отпадъци	Подобряване на йерархията на управление на другите отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депата за отпадъци						Увеличаване на относителния дял на оползотворените производствени отпадъци през 2016 г. спрямо 2010 г.; ежегодно увеличаване на броя на депа за битови отпадъци с преустановена експлоатация, които са закрити и рекултивирани	Увеличаване на относителния дял на оползотворените производствени отпадъци спрямо 2016 г.; към 31.12.2015 г. 100% от битовите отпадъци предназначени за депониране се обезвреждат в депа, отговарящи на нормативните изисквания; през 2020 г. всички депа за битови отпадъци с преустановена експлоатация са закрити и рекултивирани		
		Изграждане на депа за битови отпадъци/допълнителни клетки и друга площадкова инфраструктура*	116,8	Общински бюджети/ Държавен бюджет /ПУДООС/	2015-2018	Изградени депа/допълнителни клетки и друга инфраструктура	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчките	Намален риск за околната среда в резултат от депониране на отпадъци на депа, отговарящи на всички изисквания	Общини	
		Изграждане на претоварни станции	48,6	Държавен бюджет/ПУДООС/общински бюджети	2015-2018	Изградени претоварни станции	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчките	Намален риск за околната среда в резултат от депониране на отпадъци на депа, отговарящи на всички изисквания	Общини	
		Подготовка на проекти за закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци с прекратена експлоатация или чиято експлоатация предстои да бъде преустановена където е възможно – с оползотворяване на полезните компоненти	17,66	общински бюджети	2016	Изготвени проекти за закриване и рекултивация на общински депа и обявени поръчки	Брой разработени проекти; брой обявени поръчки	Разработени проекти за закриване и рекултивация на всички общински депа за битови отпадъци с прекратена експлоатация или чиято експлоатация предстои до една година да бъде преустановена	Общините	
		Изготвяне на правила за кандидатстване и обявяване на покана за проекти за закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци с прекратена експлоатация с отдаване на приоритет на проекти с включено оползотворяване на полезните компоненти в натрупаните отпадъци		бюджет на ПУДООС	2016	Изготвени правила за кандидатстване от страна на общините за финансиране на проектите им за рекултивация на депата за битови отпадъци с преустановена	Етапи на изготвяне и одобрение на правилата за кандидатстване от страна на общините	Публикувани правила и обявена покана за кандидатстване от общините	ПУДООС	МОСВ

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
						експлоатация				
		Изпълнение на проекти за закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци с прекратена експлоатация	176,6	Държавен бюджет/ПУДОО С/общински бюджети	2019	Всички депа за битови отпадъци с преустановена експлоатация са рекултивирани; намалено използване на природни ресурси чрез оползотворените отпадъци; намалени емисии на парникови газове	Етапи на възлагане и изпълнение на проектите за рекултивация на депата с преустановена експлоатация	Всички договори за изпълнение на обществените поръчки за рекултивация на старите депа са окончателно изпълнени и разплатени	Общините	ПУДООС
		Изпълнение на проекти за инсталации за подготовка за оползотворяване и оползотворяване на битови отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове	52,00	„ОПОС 2014 – 2020 г.“ /ДБ	2020	Изградени инсталации за подготовка за оползотворяване и оползотворяване на отпадъците; намалени емисии на парникови газове	Етапи на възлагане и изпълнение на проектите за изграждане на инсталациите	Договорите за изпълнение на проектите са приключили с въведени в експлоатация инсталации	Общини	МОСВ
		Провеждане на консултации за обсъждане на възможните подходи и времеви график за постепенно решаване на въпросите с образувателните и депонираните от ТЕЦ и металургията отпадъци и сключване на доброволни споразумения с браншовите организации		Бюджет на МОСВ	2018	Протоколи от проведени консултации за обсъждане на възможните подходи и времеви график за постепенно решаване на въпросите с образувателните и депонираните от ТЕЦ и металургията отпадъци	Брой проведени срещи за консултации	Сключени доброволни споразумения за постепенно решаване на въпросите с образувателните и депонираните от ТЕЦ и металургията отпадъци и сключване на доброволни споразумения с браншовите организации	МОСВ, МИ, МЕ	Браншови организации и предприятия от целевите сектори; технологични институти на БАН
		Подготовка на правила и покана с включена възможност за финансиране на проекти за за високотехнологични решения за оптимизиране на производствените процеси и намаляване използването на суровини; внедряване на съвременни технологии за влагане на отпадъците като суровина в ново производство и/или други алтернативни приложения, технологии за производство на „зелени продукти“ и др.		Бюджет на ОП "Иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г."	2015	Изготвени правила за кандидатстване за финансиране на проекти за нов дизайн на продукти и на технологии с оглед подобряване на йерархията на управление на отпадъците	Етапи на изготвяне и одобрение на правилата за кандидатстване	Публикувани правила и покана за кандидатстване към бенефициентите	МИ	

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Изпълнение на проектите за нов дизайн на продуктите и за нови технологии за подобряване на йерархията на управление на отпадъците	7	Бюджет на ОП "Иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г."	2020	Разработени нови иновативни продукти и технологии, чрез които се подобрява йерархията на управление на отпадъците	Етапи на изпълнение на одобрените проекти	Всички договори за изпълнение на проектите са приключени и разплатени	Бизнес и научни организации	МИ
		Подготовка на правила и покана с включена възможност за финансиране на проекти за технологично обновление на производства с цел преминаване към по-висока степен на йерархията на образуваните отпадъци от българските предприятия.		Бюджет на ОП "Иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г."	2015	Изготвени правила за кандидатстване за финансиране на проекти за технологично обновление с цел подобряване на йерархията на управление на отпадъците	Етапи на изготвяне и одобрение на правилата за кандидатстване	Публикувани правила и покана за кандидатстване към бенефициентите	МИ	
		Изпълнение на проектите за технологично обновление за подобряване на йерархията на управление на производствените отпадъци	50	Бюджет на ОП "Иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г."	2020	Внедрени нови технологии, чрез които се подобрява йерархията на управление на отпадъците	Етапи на изпълнение на одобрените проекти	Всички договори за изпълнение на проектите са приключени и разплатени	Бизнес	МИ
		Изготвяне на правила и обявяване на покана с включена възможност за финансиране на проекти за научни изследвания и изготвяне на предложения за намаляване на количеството на обезвреждани най-широко генерираните производствени, в т.ч. опасни отпадъци		ОП „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.“,	2016	Изготвени правила за кандидатстване за финансиране на проектите и за проучване и изготвяне на предложения за решаване на проблемите с най-широко генерираните опасни отпадъци	Етапи на изготвяне и одобрение на правилата за кандидатстване от страна на общините	Публикувани правила и обявена покана за кандидатстване към бенефициентите	МОН	
		Изпълнение на проекти за научни изследвания и изготвяне на предложения за решаване на проблемите с най-широко генерираните производствени, в т.ч. опасни отпадъци	15	ОП „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.“,	2018	Изготвени практически решения за проблемите с най-широко генерираните производствени опасни отпадъци	Етапи на възлагане и изпълнение на одобрените за финансиране проекти	Всички договори за изпълнение на проектите са окончателно изпълнени и разплатени	Бизнес и научноизследователски организации	МОН
		Създаване на регистър за актуалното състояние и капацитета на съоръженията за третиране на медицински и биологични отпадъци като част от бъдещата интегрирана информационна система за управление на отпадъците		Бюджет на МОСВ	2015	Създаден регистър за актуалното състояние и капацитета на съоръженията за третиране на медицински и биологични отпадъци	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчката	Налична пълна информация за актуалното състояние и капацитета на съоръженията за третиране на медицински и биологични отпадъци	МОСВ МЗ	ИАОС

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Промяна в Наредба №28 за условията и реда за унищожаването, преработването или използването за други цели на лекарства		Бюджет на МЗ	2016	Създаване на ред за събиране и третиране на лекарствени продукти, превързочни материали и други медицински изделия генерирани от бита	Етапи на изготвяне и одобрение на наредбата	Приемане на изменена наредба	МЗ	МОСВ
		Изготвяне на правила и обявяване на покана за финансиране на проекти за третиране на утайките от ГПСОВ на вече изградени ГПСОВ		Бюджет на „ОПОС 2014 – 2020 г.“ в рамките на приоритетна ос 1 „Управление на водите“	2015	Изготвени правила за кандидатстване за финансиране на проектите за решаване на проблемите с утайки на ПСОВ в експлоатация	Етапи на изготвяне и одобрение на правилата за кандидатстване от страна на общините	Публикувани правила и обявена покана за кандидатстване към бенефициентите	МОСВ	
		Изпълнение на проектите за третиране на утайки от вече изградени ПСОВ в експлоатация без устойчиво решение за генерираните утайки	20,7	„ОПОС 2014-2020 г.“, в рамките на приоритетна ос 1 „Управление на водите“	2020	Изградени съоръжения за устойчиво третиране на утайките от ГПСОВ; намалени емисии на парникови газове	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчките за рекултивация на депата с преустановена експлоатация	Всички договори за изпълнение на обществените поръчки за проекти за третиране на утайките от ГПСОВ са приключени и разплатени	Общини, ВиК оператори	МОСВ
		Изготвяне на правила и обявяване на покана за финансиране на проекти на бизнеса за създаване на "зелени" работни места в сектора за рециклиране и оползотворяване на отпадъците		Бюджет на ОП "Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020"	2015	Изготвени правила за кандидатстване за финансиране на проекти за създаване на "зелени" работни места в сектора за рециклиране и оползотворяване на отпадъците	Етапи на изготвяне и одобрение на правилата за кандидатстване	Публикувани правила и обявена покана за кандидатстване към бенефициентите	МТСП	
		Изпълнение на проекти за създаване на "зелени" работни места, свързани с рециклиращата индустрия	20	бюджет на ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014 - 2020	2015 - 2020	Създадени нови "зелени" работни места в сектора по рециклиране и оползотворяване на отпадъците	Етапи на изпълнение на проектите за създаване на "зелени" работни места	всички одобрени проекти за изпълнение на проектите за създаване на нови "зелени" работни места в сектор рециклиране и оползотворяване на отпадъците са изпълнени	Бизнес	МТСП
		Включване в програмите за квалификация и преквалификация придобиването на умения, свързани с рециклиращата индустрия	0,2	бюджет на ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014 - 2020	2015 - 2020	Обучени работници и служители за индустрията за оползотворяване и рециклиране на отпадъци	етапи на изготвяне и одобрение на правилата за кандидатстване	публикувани правила и обявена покана за кандидатстване към бенефициентите	МТСП	
		Разработване и поддържане на национална електронна информационна система за предлаганите продукти от третираните утайки от ПСОВ за земеделието и за рекултивация на нарушени терени/производител, вид, количество, възможна употреба, цени, транспортни разходи, местонахождение и т.н./	0,3	ПУДООС	2015 - 2020	Изградена и функционираща електронна система за предлаганите продукти от третираните утайки от ПСОВ за употреба в земеделието и за рекултивация на нарушени терени	Количества реализирани продукти от утайки от ПСОВ	Ежегодно количествата на реализираните продукти от оползотворяване на биоразградимите отпадъци се увеличават спрямо предходната година	Асоциация на ВиК операторите/Българска асоциация по водите	ПУДООС, МОСВ

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Изпълнение на одобрения национален проект за устойчиво управление на излезлите от употреба препарати за растителна защита, временно съхранявани в общински складове	40	Българо-швейцарска програма	2018	Отпадъците от препарати за растителна защита, които се съхраняват временно в общински складове са изнесени за обезвреждане в оторизирани съоръжения извън страната	Етапи на изпълнение на проекта	Успешно и в срок приключил проект съгласно подписания договор	ПУДООС	Общини
		Изготвяне на правила и обявяване на процедури за финансиране на проекти за изграждането/реконструкцията на специализирани помещения за временно съхраняване на опасни отпадъци от препарати за растителна защита (проекти на общини или на групи земеделски производители).		ПРСР 2014-2020 г.	2015	Изготвени правила и обявена покана	Етапи на изготвяне на правилата и поканата	Публикувана покана към бенефициентите	МЗХ	
		Изпълнение на одобрените проекти за изграждане/реконструкция на помещения за временно съхранение на опасни отпадъци от препарати за растителна защита	5,0	ПРСР 2014-2020 г.	2020	Екологичният проблем с безопасното временно съхранение на излезли от употреба препарати за растителна защита е решен	Етапи на изпълнение на одобрените проекти	Всички договори за изпълнение на проектите са приключени и разплатени	МЗХ	Общини/груп и земеделски производители
		Подготовка и изпълнение на проект за обезвреждане на УОЗ пестициди и залежали пестициди, намиращи се в стоманобетонни контейнери с нарушена цялост	7,0	ДБ	2017	Обезвредени пестициди	Етапи на изпълнение	Успешно и в срок приключил проект съгласно подписания договор	МОСВ	Общини
		Реализиране на проект "Проучване и разработване на пилотни модели за екологосъобразно събиране и временно съхраняване на опасни битови отпадъци", финансиран в рамките на Българо-Швейцарската програма за сътрудничество	14,12	Българо-швейцарска програма/ДБ	2019	Разработени модели за събиране и изградени площадки за събиране и временно съхраняване	Етапи на изпълнение на проекта	Успешно и в срок приключил проект съгласно	ПУДООС	МОСВ общини
		Прилагане на резултатите и опита от реализация на проект „Проучване и разработване на пилотни модели за екологосъобразно събиране и временно съхраняване на опасни битови отпадъци“, финансиран по Българо-швейцарската програма за сътрудничество при изпълнение на проекти за подобряване на управлението на опасните отпадъци от домакинствата.	6	Общински бюджети, ОПОС 2014-2020 г.	2017	Изпълнени проекти относно опасните отпадъци, генерирани от домакинствата	Етапи на изпълнение на проектите	Общините разполагат с добри практики за управление на опасните отпадъци от домакинствата	Общини	МОСВ
		Проучване на видовете и количествата на опасните отпадъци от домакинствата и от производствената дейност, за които в страната не са изградени съоръжения за третиране, както и на необходимостта от изграждане на такива съоръжения	1	Бюджет на МОСВ	2015-2016	Изготвено проучване	Етапи на изпълнение на проучването	Оценка на нуждите за изграждане на съоръжения	МОСВ	

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Изграждане на съоръжения за третиране на опасни отпадъци, при необходимост	30	Частни инвестиции	2018	Изградени съоръжения	Етапи на изпълнение	Изградени съоръжения	Бизнес	МОСВ
		Консултации със заинтересованите страни за необходимостта от въвеждането на временни забрани и/или ограничения за превози към България за изгаряне или съвместно изгаряне с оползотворяване на енергията		Бюджет на МОСВ	2020	Проведени консултации със заинтересованите страни	Етапи на провеждането на консултациите	Постигнати договорености относно необходимостта от въвеждането на временни забрани и/или ограничения за превози към България за изгаряне или съвместно изгаряне с оползотворяване на енергията	МОСВ	Бизнес

* посочените стойности са индикативни и не са обвързани с осигуряване на национално финансиране, с изключение на депата в региони: Пазарджик, Дупница, Благоевград и Провадия.

**Цел 3: Повишаване на
капацитета на институциите по
управление на отпадъците,
което гарантира чиста и
безопасна околна среда**

Постигането на цел 3 ще се осъществи чрез две програми:

- Програма за подобряване капацитета на институциите за управление на отпадъците
- Програма за подобряване качеството на информацията, подпомагаща вземането на информирани управленски решения

**Цел 3: Повишаване на
капацитета на институциите по
управление на отпадъците,
което гарантира чиста и
безопасна околна среда**

**Програма за подобряване
капацитета на институциите за
управление на отпадъците**

Предложените мерки за подобряване на капацитета на институциите за управление на отпадъците са обединени около основните компоненти на този капацитет. Предвидените мерки условно могат да бъдат класифицирани като инвестиционни мерки и неинвестиционни мерки, като предвид характера на програмата, тя съдържа основно втория вид мерки.

В плана за действие е включена мярка "Материална и информационна обезпеченост" - осигуряване на необходимото техническо оборудване за извършване на планирани и внезапни проверки в общинските администрации и в РИОСВ.

По отношение на другите компоненти на административния капацитет са предвидени меки мерки както следва:

- Нормативна и програмна осигуреност на дейностите по управление на отпадъците

Извършеният анализ и оценка на законодателство и административния капацитет на институциите в сектор "Управление на отпадъците" констатира, че националното законодателство ясно разграничава отговорностите и задълженията на институциите на централно и местно ниво по управление на отпадъците, както и че националната правна рамка е построена в цялост като логична конструкция и архитектура. В този смисъл не са необходими промени в действащото законодателство.

Предвидените нормативни промени обхващат Закона за устройство на територията, , Наредба №2 от 2013г., общински програми и наредби за управление на отпадъците и др.

- Методическо обезпечаване на дейностите по управление на отпадъците

Предвидените мерки са насочени към: унифициране на подхода при управлението на отделните институции; изготвяне на методика за определяне размера на таксата за битови отпадъци в съответствие с новите промени в ЗМДТ.

- Назначаване на допълнителни служители

Предвидени са допълнителни служители или преразпределение на задълженията в общинските администрации и РИОСВ, които се занимават конкретно с управление на отпадъците, както и в министерство на здравеопазването и регионалните здравни инспекции, които да работят в областта на управление на отпадъците.

- Постоянно повишаване на квалификацията на служителите

За запазване и повишаване на квалификацията на служителите, които имат отговорности по управление на отпадъците, са предвидени редица обучителни дейности за общински служители, както и служители, на РИОСВ, ИА "Автомобилна администрация", ИА "Железопътна администрация", ИА "Морска администрация", Агенция "Митници", МВР, МЗ, регионалните здравни инспекции, ДАМТН, КПЗ във връзка с контролните функции, които те изпълняват съгласно ЗУО.

- Материална и информационна обезпеченост

Основните мерки са насочени към подобряване на информационната база за управление на отпадъците.

Подход при изчисление на разходите за изпълнение на мерките

Разходите за изпълнение на мерките за повишаване на капацитета на институциите за осъществяване на дейности по управление на отпадъците включват само средствата, които са необходими за външна експертна помощ, т.е. са разходи извън бюджетите на съответните институции. Тези разходи за остойностени при спазване на следния подход:

- Годишният размер на работната заплата е изчислен по данни на НСИ за средните заплати на наетите лица на трудово и служебно правоотношение през 2013 г. в икономическа дейност "държавно управление".
- Разходите за обучение са изчислени при хипотезата, че обучението на един служител в краткосрочен курс струва на институцията 1000 лв.
- В разходите, свързани с екипировка, са включени само тези средства, които са необходими за закупуване на съответната екипировка, т.е. без режимните разходи за експлоатацията им.
- При определянето на необходимите средства за изграждане на информационната система и за набиране на необходима информация чрез насочени изследвания бе давана експертна оценка от институциите за необходимите средства по проект, който би постигнал подобни цели.

План за действие към Програма за подобряване капацитета на институциите за управление на отпадъците

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Повишаване на капацитета на институциите по управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда	Подобряване на капацитета на институциите за управление на отпадъците									
		Изготвяне и приемане на изменения в ЗУТ		Бюджет на МОСВ - 2014		Одобрен от МС проект на ЗИД на ЗУТ	Етапи от процедурата по разработване и съгласуване на проект на закон	Приети от Народното събрание на необходимите изменения в ЗУТ , чрез които е премахнато несъответствието между ЗУТ и ЗУО относно изискването за осигуряване на площадки от общините за инфраструктура за строителни отпадъци; изискванията относно устройственото планиране за инсталации и съоръжения за оползотворяване на отпадъци са приведени към изискванията относно устройственото планиране за промишлени инсталации	МОСВ	МРРБ, Министерски съвет
		Разработване и приемане на законово ограничение за финансиране от централни национални източници на проекти на общините за депа за битови отпадъци след 2020 г.		Бюджет на МОСВ	2016	Премахнати вредни субсидии за околната среда	Етапи от процедурата по разработване и съгласуване на проект на закон	Приети от Народното събрание на необходимите изменения в съответния закон	МОСВ	Министерски съвет
		Разработване на методика за изготвяне на план-сметката с необходимите разходи за дейностите и за видовете основи, различни от данъчната оценка на имота, които служат за определяне размера на таксата за битови отпадъци		Бюджет МФ	2014	Одобрена от МС методика относно подхода за определяне на такса битови отпадъци на основата на количество на изхвърлените отпадъци	Етапи на разработване и одобрение на методиката от Министерски съвет	Прието и публикувано от Министерски съвет Решение за Методика за определяне от общините на такса битови отпадъци по методи, възможно по-тясно свързани с количеството на изхвърляните отпадъци	Министерски съвет	НСОРБ, МФ, МОСВ

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Прилагане от общините на подход за определяне на такса битови отпадъци основаващ се възможно по-близо до количествата изхвърляни битови отпадъци от домакинствата и за юридическите лица на основата на одобрената от Министерски съвет методика		Бюджети на общините	2015 и ежегодно след това	Одобрени от общинските съвети такси битови отпадъци, основаващи се възможно най-близо до количествата изхвърляни битови отпадъци	Брой общини, приложили метод за определяне на такса битови отпадъци възможно най-близо до количествата изхвърляни отпадъци	Домакинствата и юридическите лица имат икономически стимул за намаляване на количествата изхвърляни общи битови отпадъци	Общини	
		Разработване на ЗИД на ЗМДТ, чрез която общините да бъдат задължени да предоставят възможност на юридическите лица при желание да заплащат такса битови отпадъци на база заявен брой контейнери		Бюджет на Министерски съвет - 2014	2014	Одобен от МС проект на ЗИД на ЗМДТ	Етап на разработване и одобрение на ЗИД на ЗМДТ	Приети от Народното събрание на необходимите изменения в ЗМДТ, с които общините с задължават да предоставят възможност на юридическите лица при желание да им се определя размер на ТБО на основата на предварително заявен брой контейнери	Министерски съвет	НСОРБ, МФ, МОСВ
		Прилагане от общините на редуциран размер на такса битови отпадъци за домакинствата и за юридическите лица, участващи в системите за разделно събиране на рециклируеми битови отпадъци и на биоотпадъци		бюджет на общините - 2015 и ежегодно след това		Одобен от общинските съвети редуциран размер на такса битови отпадъци за домакинства и юридически лица, които участват в системите за разделно събиране на рециклируеми битови отпадъци и на биоотпадъци	Брой общини, в които общинските съвети са одобрили намаление на размера на такса битови отпадъци при участие в системите за разделно събиране на рециклируемите битови отпадъци и биоотпадъци	Домакинствата и юридическите лица имат икономически стимул за разделно събиране на битовите отпадъци	Общини	Домакинства, юридически лица
		Разработване на общински наредби за управление на отпадъците в съответствие с изискванията на ЗУО		Бюджети на общините -	2014	Приети от общинските съвети общински наредби за управление на отпадъците, които са в съответствие с изискванията на ЗУО	Брой приети общински наредби за управление на отпадъците от общините	Всички общини са приели наредби за управление на отпадъците	Общини	
		Разработване и приемане на Наредба за условията и изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравни заведения		Бюджет на МЗ и МОСВ	2014	Лечебните и здравните заведения разполагат с детайлизирани и унифицирани правила за третиране на отпадъците от лечебни и здравни заведения	Етапи от процедурата по разработване и съгласуване на проект на проект на наредба	Приета Наредба за условията и изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравни заведения	МОСВ, МЗ	

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Разработване и одобрение на указания към общините за изготвяне на общински/регионални програми за управление на отпадъците и обучение на общините по разработените указания	0,2	Бюджет на МОСВ	2014	Общините и РСУО разполагат с единен методически инструментариум за планиране на управлението на отпадъците на местно и на регионално ниво	Етапи на възлагане на обществената поръчка	Одобрени от Министъра на околната среда и водите указания към общините и проведени обучения	МОСВ	
		Разработване на общински програми за управление на отпадъците в съответствие с изискванията на ЗУО и НПУО		Бюджети на общините	2014 -2015	Приети от общинските съвети общински програми за управление на отпадъците	Брой приети общински програми за управление на отпадъците от общините	Всички общини са приели програми за управление на отпадъците	Общини	Академична общност, НПО и др.
		Включване в Наредба №2 от 2013г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри, на изискване към общините и РСУО за внедряване на информационна система за отчитане в реално време на количествата отпадъци, които се предават в съоръженията за битови отпадъци на общините		Бюджет на МОСВ	2016	Създадено нормативно изискване за внедряване на информационната система в общините	Етапи на разработване и приемане на проекта за допълнения на Наредба № 2 от 2013 г.	Измененията в Наредба № 2 от 2013 г. са одобрени от Министерски съвет	МОСВ	НСОРБ
		Изготвяне на анализи и проучвания и предоставяне на техническа помощ във връзка със създаването на финансов инструмент (фонд) за финансиране на инвестиционни проекти на общините в областта на управлението на отпадъците.	0,8	Бюджет на МОСВ	2016	Изготвени анализи и проучвания и предоставена техническа помощ	Етапи на изпълнението на анализите и проучванията	Предложени варианти за създаването на финансов инструмент (фонд) за финансиране на проекти на общините в областта на управлението на отпадъците	МОСВ	НСОРБ

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Внедряване на информационна система за управление на отпадъците във всички общини и в РСУО, резултат от проект на МОСВ по програма ФАР BG 2004/016-711.07.02 „Подкрепа при регионалното и общинско планиране на управление на отпадъците, изпълнение и прилагане на правните изисквания в областта на управление на отпадъците“	2,5	ОП ”Добро управление 2014-2020“/Бюджети на общините	2016	Общините и РИОСВ/ИАОС разполагат с достоверна информация в реално време за постъпващите отпадъци на техните съоръжения и инсталации за отпадъци	Брой общини и РСУО, внедрили информационната система	Всички общини са внедрили и ползват информационната система	Общини/НСО РБ/АСЕКОБ	РИОСВ, ИАОС,
		Изпълнение на проект за дългосрочна обучителна програма за всички общини в България по управление на битовите отпадъци в съответствие с йерархията на отпадъците, поотделно за различните целеви групи от общините, с акцент върху управление на биоотпадъци, рециклируеми битови и строителни отпадъци, разделно събиране, рециклиране и предотвратяване, осъществяване на контролна дейност	0,2	ОПОС 2014-2020	2015-2018	Всички дейности по проекта са изпълнени	Етапи на възлагане и на изпълнение на обществената поръчка	Представители на целевите групи от всички общини са преминали обучение и получили сертификати за успешно преминало обучение	НСОРБ	Общини
		Осъществяване на ежегодни регулярни обучения на РИОСВ във връзка с осъществяването от тях контролна дейност по отпадъците и дейности по издаване на разрешения по отпадъците	0,20	Бюджет на МОСВ	2020	Подобрен капацитет на РИОСВ за осъществяване на контролни дейности и издаване на разрешения за отпадъци	В ежегодния план за обучение в системата на МОСВ се включват обучения на РИОСВ по отпадъците	Планираните годишни работни срещи и семинари с РИОСВ, организирани от МОСВ, са осъществени и отчетени	МОСВ	РИОСВ

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Обучение на служители на ИА "Автомобилна администрация", ИА "Железопътна администрация", ИА "Морска администрация", Агенция "Митници" и МВР във връзка с контрола на трансграничния превоз на отпадъци, вкл. проучване опита на страни-членки с добри практики	0,5	ОП „Добро управление 2014-2020 г.“/Бюджет на съответните администрации	2015-2020	Подобрен капацитет на съответните контролни органи да осъществяват контрол и трансграничен превоз на отпадъци	Етапи на планиране и подготовка на обучението	Обучителните модули са проведени	МТ, МФ, МВР	ИААА, ИАЖИ, ИАМА, АМ, ОУ на МВР
		Обучение на служители от системата на МЗ във връзка с контрола на дейностите по третиране на опасни отпадъци в лечебните и здравните заведения, вкл. проучване опита на страни-членки с добри практики	0,4	ОП „Добро управление 2014-2020 г.“/Бюджет на МЗ	2016	Подобрен административен капацитет на служителите от системата на МЗ в разглежданата област	Брой обучени служители	Всички служители на МЗ, имащи контролни функции по третиране на опасни отпадъци в лечебните и здравните заведения, са преминали обучение	МЗ (РЗИ)	МЗ(РЗИ)
		Обучение на служители на МВР във връзка с контрола за спазване на условията и реда за извършване на дейности в ОЧЦМ, вкл. проучване опита на страни-членки с добри практики	0,6	ОП „Добро управление 2014-2020 г.“/Бюджет на МВР	2015-2016	Всички дейности по проекта са изпълнени	Брой обучени служители	Всички служители на МВР, имащи функции във връзка с контрола на дейностите в ОЧЦМ, са преминали обучение	МВР	ОУ на МВР, МОСВ
		Обучение на служители на ДАМТН, КЗП и МЗ във връзка с контрола за съответствието на продуктите, след чиято употреба се образуват МРО, вкл. проучване опита на страни-членки с добри практики	0, 4	ОП „Добро управление 2014-2020 г.“/Бюджет на съответните институции	2015-2016	Подобрен капацитет на служители на ДАМТН, КЗП и МЗ във връзка с контрола за съответствието на продуктите, след чиято употреба се образуват МРО, вкл. проучване опита на страни-членки с добри практики	Етапи на планиране и изпълнение на обучението	Обучителните модули са проведени	ДАМТН, КЗП и МЗ (РЗИ)	Регионални звена на ДАМТН и РЗИ
		Назначаване на служители, занимаващи се конкретно с управление на отпадъците в общинските администрации, в т.ч. за осъществяване на контролни дейности	8	Бюджети на общините	2020	Увеличаване броя на служителите в общините, които се занимават конкретно с управление на отпадъци	Брой назначени служители	Относителният дял на служителите, занимаващи се конкретно с управление на отпадъците в общия брой на служителите в общинските администрации се е увеличил спрямо стойностите от 2013 г.	Общини	

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Назначаване на допълнителни служители в РИОСВ, МЗ, РЗИ. Занимаващи се конкретно с управление на отпадъците	0,6	Бюджет на МОСВ и МЗ	2020	Увеличаване броя на служителите в РИОСВ, МЗ и РЗИ които се занимават конкретно с управление на отпадъци	Брой назначени служители	Относителният дял на служителите, занимаващи се конкретно с управление на отпадъците в общия брой на служителите в РИОСВ се е увеличил спрямо стойностите от 2013 г.	РИОСВ МЗ РЗИ	
		Осигуряване на онлайн достъп на РИОСВ до информацията на ПУДООС за заплатени продуктови такси от задължените лица по схемите за РОП		бюджет на МОСВ	2015	Всички РИОСВ имат достъп до информационната система на ПУДООС за заплатени продуктови такси по видове МРО	Решение на УС на ПУДООС за осъществяване на онлайн достъп на РИОСВ до информационните системи на ПУДООС за заплатени продуктови такси за МРО; отчет пред УС на ПУДООС за изпълнено решение на ПУДООС	Подобрен контрол на изпълнението на изискванията от задължените лица по схемите за РОП, произтичащи от ЗУО и наредбите за управление на МРО	МОСВ	ИАОС, РИОСВ
		Извършване на външни одити на ОО по целия път на МРО от тяхното събиране до тяхното рециклиране и оползотворяване	3	Бюджет на МОСВ, средства на ОО	Ежегодно	Ежегодно проведени външни одити, на всички ОО, възложени от МОСВ, по целия път на отпадъка	Етапи на възлагане и на изпълнение на обществената поръчка за възлагане на външни одити на ОО за изпълнение на целите за рециклиране и друго оползотворяване на МРО	Контролът върху дейността на ОО за постигане целите за рециклиране е подобрен, минимизиран е риска от "измами" при прилагането на схемата за РОП от страна на ОО; създадена важна предпоставка за лоялна конкуренция между ОО	МОСВ	ОО
		Разработване на указания и прилагане на унифицирани "чек - листи за проверка" за осъществяване на инспекциите по всяка една от наредбите по ЗУО и изискванията към тях (за контролните органи в системата на МОСВ - РИОСВ)		Бюджет на МОСВ	2015	За всички наредби по ЗУО са одобрени чек-листа за извършване на инспекции от РИОСВ	Брой наредби, за които са разработени "чек листа за проверки" за провеждане на инспекции от РИОСВ	Всички инспекции по наредбите съгласно ЗУО се извършват от РИОСВ на базата на единен подход чрез "чек-листа за проверка"	МОСВ	РИОСВ
		Разработване на унифицирани "чек - листи за проверка" за осъществяване на инспекциите по ЗУО и съответните наредби (за контролните органи извън системата на МОСВ)		Бюджет на съответните контролни органи	2015	За всички наредби по ЗУО са разработени чек-листа за извършване на инспекции, съответно от МВР, ДАТМН, КЗП, МЗ	Брой наредби, за които са разработени "чек листа за проверки" за провеждане на инспекциите от МВР, ДАТМН, КЗП, МЗ	Всички проверки по наредбите съгласно ЗУО се извършват от съответните контролни органи на базата на единен подход чрез "чек листа за проверка"	МВР, ДАТМН, КЗП, МЗ	Регионални поделения на съответните контролни органи

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Методическо подпомагане на общините чрез разработване на указания с препоръки от страна МОСВ за подобряване на контролната им дейност, в т.ч.: да създадат и поддържат регистър на обектите, които подлежат на контрол по управление на отпадъците от страна на общините; да изготвят годишен план и на годишен отчет за осъществяване на контролна дейност по управление на отпадъците; за създаване на регистър за резултатите от осъществявания контрол по управление на отпадъците; за определяне и публикуване на интернет страниците на общините на "зелен" телефон и е-мейл адрес, на който граждани могат да подават информация за нарушения на наредбите по отпадъците и други екологични нарушения		Бюджет на МОСВ	2015	Одобрени от МОСВ указания с препоръки към общините за подобряване и контролната им дейност	Етапи от процедурата за разработване и одобрение на указанията	Указанията са публикувани на интернет – страницата на МОСВ	МОСВ	
		Създаване и поддържане от общините на електронни регистри за обектите, които подлежат на контрол по управление на отпадъците		Бюджет на общините	2015	Създадени регистри на обектите, които подлежат на контрол по управление на отпадъците от общините	Брой устройствени правилници на общини, в които е създадено нормативно задължение за създаване и поддържане на регистри на обектите, които подлежат на контрол	Всички общини имат информация за обхвата на обектите, които подлежат на контрол от общините по нормативната уредба за управление на отпадъците	Общини	
		Изготвяне на годишни планове и годишни отчети за осъществяване на контрол от общините по управление на отпадъците		Бюджет на общините	2015-2020	Одобрени годишни планове и годишни отчети за контрол по нормативната уредба за управление на отпадъците	Брой одобрени общински годишни планове и годишни отчети за контрол по нормативната уредба за управление на отпадъците	Всички общини осъществяват контролната дейност по управление на отпадъците на основата на детайлно разработен план и отчитат изпълнението на годишните цели за контролната дейност на основата на годишния план	Общини	

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Създаване в общините на електронен регистър/актова книга за резултатите от осъществените проверки по управление на отпадъците, за дадените предписания, наложените глоби и санкции, резултатите от изпълнението на дадените предписания от общинските контролни органи по управление на отпадъците		Бюджет на общините	2015	Създадени в общините електронни регистри/актови книги относно резултатите от осъществения контрол по управление на отпадъците	Брой създадени регистри/актови книги за резултатите от осъществените проверки	Всички общини имат създадени условия за проследяване на резултатите от осъществената контролна дейност по нормативната уредба по управление на отпадъците.	Общини	
		Осигуряване на необходимото техническо оборудване за общинските администрации, с което служителите отговарящи за отпадъците да извършват проверки	1,5	Бюджети на общините	2016	Повишаване ефективността и възможност за извършване на планови и извънпланови проверки	Брой предоставено оборудване	техническото оборудване е повече спрямо 2013 г.;	Общини	
		Продължаване осъществяването на засилен контрол за заплащане от всички общини в пълен размер на дължимите отчисления за депониране и на допълнителните отчисления, в случай, че не са осигурили площадки за предаване от домакинствата на разделно събраните отпадъци		Бюджет на МОСВ	ежегодно	Изготвен доклад до МОСВ за резултатите от осъществения контрол от РИОСВ	Брой осъществени тематични проверки; Брой проверени общини;	Осъществени тематични проверки във всички общини	РИОСВ	МОСВ
		Закупуване на съвременно лабораторно оборудване за анализ на УОЗ и други опасни химични вещества в пластмасови и други отпадъци	1,5	Бюджет на МОСВ	2016	Закупено съвременно лабораторно оборудване за анализ на УОЗ и други опасни химични вещества в пластмасови и други отпадъци	Етапи на провеждане на обществена поръчка; брой подадени оферти	Създадени материални условия за анализ на УОЗ и други опасни химични вещества в пластмасови и други отпадъци	МОСВ	ИАОС

**Цел 3: Повишаване на
капацитета на институциите по
управление на отпадъците,
което гарантира чиста и
безопасна околна среда**

**Програма за подобряване
качеството на информацията,
подпомагаща вземането на
информирани управленски
решения**

За ефективното управление на отпадъците е необходимо изграждането на интегрирана интернет-базирана информационна система на модулен принцип, която да включва пълен набор на информация, необходима както за изготвяне на анализи и прогнози, така и за проследяване на напредъка по изпълнението на НПУО 2014-2020 и Програмата за предотвратяване образуването на отпадъците (ППОО). Тази система ще бъде поддържана от ИАОС и ще бъде отворена в съответствие с изискванията на чл.48, ал.7 от ЗУО. За да се изгради системата са необходими няколко стъпки:

- интегриране на информационните системи на всички институции, които поддържат данни за управлението на отпадъците - МОСВ, ИАОС, НСИ, РИОСВ, общини и т.н., както и премахване на конфиденциалността на информацията в НСИ.

- създаване на архитектурата на информационната система

- систематизиране на наличните данни и включването им в информационната система

- набиране на данни/информация за включване в информационната система, каквито към момента не са налични - необходимите данни са подробно описани в *част. VI. Анализ на информационното обезпечаване*

- набиране на информация за съоръженията за третиране на отпадъците (по кодове), която да е максимално пълна по отношение на съществуващите възможности за оползотворяване на отпадъците, която се обновява често (например един път месечно).

По-голямата част от предложените в програмата мерки са обединени около посочените по-горе стъпки. Мерките съчетават неинвестиционен и инвестиционен компонент, като покупката на оборудване (сървъри, компютри и т.н.) не е изведена като отделно, а е включена в рамките на съответната мярка.

Мерките имат хоризонтален характер и водят до изпълнението на всички цели на НПУО 2014-2020 г.

Остойностяването на мерките е извършено на базата на изпълнени реални проекти с подобна насоченост и обхват.

План за действие към Програма за подобряване качеството на информацията, подпомагаща вземането на информирани управленски решения

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Повишаване на капацитета на институциите по управление на отпадъците	Подобряване качеството на информацията подпомагаща вземането на информирани управленски решения									
		Изготвяне на архитектурата на интернет-базирана интегрирана национална информационна система, която ще обединява информационните системи на институциите, имащи отношение към управлението на отпадъците	0,1	Бюджет МОСВ	2015	Разработена тръжна документация за възлагане на разработването и внедряването на интернет-базирана интегрирана информационна система	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчката	Изготвена архитектура за единна интернет базирана интегрирана информационна система за отпадъците	ИАОС	НСИ, МОСВ
		Инвентаризация и систематизиране на наличната информация в интернет-базираната интегрирана информационна система	0,2	ДБ/Бюджет на ИАОС	2017	Инвентаризирана е цялата налична информация в информационната система и са идентифицирани показатели, по които е необходимо допълнително да се набира информация	Идентифициран брой показатели свързани с управлението на отпадъците, за които трябва допълнително да се набира информация	Идентифицирани са всички показатели свързани с управлението на отпадъците, за които трябва допълнително да се набира информация	ИАОС	
		Набиране на информация по показатели за управлението на отпадъците, която не е налична в интернет-базираната интегрирана информационна система (показатели, по които до момента не е набирана информация от институциите свързани с управлението на отпадъците, но същевременно е идентифицирана необходимост от набирането на такава информация)	2	ДБ/Бюджет на ИАОС	2015	Изготвени са проучвания и е набрана информация, която не е налична в интегрираната информационна система, но е необходима на ефективното управление на отпадъците в България	Брой проведени проучвания; Брой показатели, по които е набрана информация	Създадена информационна система, която съдържа цялата необходима информация за вземане на правилни управленски решения	МОСВ	РИОСВ, НСИ, ИАОС, Общини

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Разработване и внедряване на интернет-базираната интегрирана информационна система, която ще обединява информационните системи на институциите, имащи отношение към управлението на отпадъците	2,0	ДБ/Бюджет на ИАОС.	2017	Разработени и одобрени тръжни документи за възлагане разработването и внедряването на интернет базирана единна информационна система за отпадъците	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчката	Създадена интернет-базирана интегрирана информационна система, която съдържа цялата необходима информация за вземане на управленски решения в сферата на управлението на отпадъците	ИАОС	НСИ, всички институции, които събират информация за отпадъците
		Провеждане на обучение във връзка с използването на интернет базираната интегрирана информационна система, както и за предоставянето на информация по електронен път	0,3	ДБ/Бюджет на ИАОС	2017	Проведени обучения	Брой проведени обучения; Брой обучени служители	Отговорните служители са обучени да използват интегрираната информационна система и да предоставят информация по електронен път	ИАОС	МОСВ, РИОСВ, Общини , МЗ, РЗИ
		Назначаване на допълнителен персонал в ИАОС, който се занимава с поддръжката на интернет-базираната интегрирана информационна система и актуализацията на необходимата информация	0,2	ДБ/Бюджет на ИАОС	2017	Назначени трима служители, които се занимават само с поддръжката на информационната система	Брой назначени служители	Наличен достатъчен персонал за поддръжката на интегрираната информационна система	ИАОС	
		Премахване на конфиденциалността върху статистическата информация в НСИ, свързана със сектора "Управление на отпадъците" в общините		Бюджет на Министерски съвет	2015	Премахната е конфиденциалността върху статистическата информация в НСИ, свързана със сектора "Управление на отпадъците" в общините	Брой статистически показатели, свързани с управлението на отпадъците, за които има публично достъпна информация на всички възможни нива на деагрегация	Осигурена публично достъпна информация по всички показатели свързани с управлението на отпадъците на всички възможни нива на деагрегация	Министерски съвет	МОСВ, НСИ

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Подобряване на информационното обслужване от НСИ, гарантираща предоставянето на информация за управлението на отпадъците на национално, регионално и общинско равнище.		Бюджет на НСИ	2020	Подобрено информационно обслужване от НСИ	Ежегодно на интернет страницата на НСИ се публикуват безплатно по-голям брой показатели за управлението на отпадъците на национално, регионално и общинско равнище спрямо предходната година	Осигурена публично достъпна информация по всички показатели свързани с управлението на отпадъците на всички възможни нива на деагрегация	НСИ	МОСВ
		Разработване и внедряване на интернет-базираната информационна система за внос и износ на отпадъци извън обхвата на отпадъците по Базелската конвенция, като част от бъдещата интегрирана информационна система за отпадъците	0,2	Бюджет МОСВ	2015	МОСВ разполага с информация за внесени и изнесени отпадъци с оглед подпомагане вземането на управленски решения	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчката	Създадена интернет-базираната информационна система за внос и износ на отпадъци извън обхвата на отпадъците по Базелската конвенция, като част от бъдещата интегрирана информационна система за отпадъците	МОСВ	ИАОС
		Разработване и внедряване на информационна система за съоръженията и инсталациите за битови отпадъци	0,2	Бюджет на ИАОС	2015	МОСВ, РСУО и общините разполагат с информация за съоръженията и инсталациите за битови отпадъци с оглед подпомагане вземането на навременни управленски решения	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчката	Създадена интернет базирана информационна система за съоръженията и инсталациите за битови отпадъци като част от бъдещата интегрирана информационна система за отпадъците	ИАОС	МОСВ
		Изработване и внедряване на информационна система за резултатите от контролната дейност на всички институции с компетенции за контрол по законодателството за отпадъци като част от бъдещата интегрирана информационна система за отпадъците	0,1	Бюджет на ИАОС	2015	МОСВ като координиращ орган по политиките по отпадъците и всички органи с компетенции по контрол по отпадъците разполагат с информация за резултата от контролната дейност и за вземане на управленски решения	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчката	Създадени и функционираща информационна система за резултатите от контролната дейност по отпадъците	ИАОС	МОСВ МЗ

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Извършване на обследване, кои индикатори за крайно въздействие върху потреблението на ресурси и намаляване на въздействията върху околната среда от прилагане на политиките за ПОО е целесъобразно да бъдат внедрени	0,1	Бюджет на ИАОС	2017	Обследването е одобрено от възлагащия орган	Брой на идентифицираните в обследването индикатори специално за целите на ПО.	Индикатори, приложени в доклади, анализи и прогнози	ИАОС	НСИ
		Разработване и внедряване на система за събиране на информация за проследяване на напредъка по изпълнението на мерките от настоящата ППОО, включително допълване на нормативни актове, при необходимост	0,07	Бюджет на ИАОС	2015	Разработена е системата за събиране на информация, приети са промени в нормативната уредба, ако е идентифицирана необходимост	Брой мерки от ППОО, за които се събира информация за проследяване на напредъка по изпълнението им	Към 2020 г. за всички мерки от ППО е налична информация за отчитане на напредъка по изпълнението ѝ	ИАОС	МОСВ
		Разработване и внедряване за всички общини и РСУО на интернет-базираната информационна система, за отчитане изпълнението на целите за оползотворяване и рециклиране на битовите отпадъци, в съответствие с изискванията на Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците като част от бъдещата интегрирана информационна система за отпадъците	1,5	ДБ	2015	Разработване и внедряване за всички общини и РСУО на интернет-базираната информационна система, за отчитане изпълнението на целите за оползотворяване и рециклиране на битовите отпадъци, в съответствие с изискванията на Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчката	Разработване и внедряване за всички общини и РСУО на интернет-базираната информационна система, за отчитане изпълнението на целите за оползотворяване и рециклиране на битовите отпадъци, в съответствие с изискванията на Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците	ИАОС	
		Провеждане на обучение на общините във връзка с използването на интернет базираната информационна система за отчитане изпълнението на целите за битовите отпадъци, както и предоставянето на информация по електронен път	0,2	ДБ/Бюджет на ИАОС	2015	Проведени обучения	Брой проведени обучения; Брой обучени служители	Отговорните служители в общините са обучени да използват интегрираната информационна система и да предоставят информация по електронен път	ИАОС	Общини

Цел 4: Превръщане на обществеността във ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците

Програма за подобряване информираността и участието на населението и бизнеса относно дейностите по управление на отпадъците

Включените в Програмата мерки повишаване на информираността и мотивацията на различните социални групи и на бизнес организациите, което е от критична важност за подобряване на резултатите при управлението на отпадъците. Настоящата програма предвижда разширяване на обхвата на информационните дейности за обществеността и бизнеса, дейности, които традиционно се подценяват от компетентните институции.

Важна предпоставка за постигане на заложената цел са и част от предприетите до момента мерки, като провеждането на ежегодни национални кампании за почистване от отпадъци чрез участие на доброволци от цялата страна, ежегодният конкурс за общини „За чиста околна среда”, регулярните информационни кампании на организациите по оползотворяване.

Предлаганата програма от мерки има за цел да подпомогне субординацията между отделните дейности, така че да се извлече синергичен ефект и подобряване на общата ефективност от тях. Ето защо част от мерките в програмата са насочени към осигуряване на устойчивост и допълняемост не само на национално, но и на общинско ниво. Поради тази причина мерки като:

- разработване и прилагане на дългосрочна национална комуникационна стратегия за управление на отпадъците
- промяна в нормативната уредба, която вменява като задължение за общините да провеждат регулярни информационни кампании и да включват в общинските програми за управление на отпадъците мерки за информиране на обществеността и бизнеса,

следва да се разглеждат като взаимобвързани и целящи постигане на максимален ефект от усилията на национално и местно равнище.

Друга група мерки, като:

- провеждането на национално представителни социологически проучвания за проучване мнението и нагласите на гражданите
- осъществяването на консултациите с обществеността на местно ниво при разработването на общински програми за управление на отпадъците и др.,

имат за цел отчитането на мнението на хората и бизнеса и прякото им привличане в процеса на вземане на управленски решения.

Освен мерките насочени пряко в двете основни направления – информиране и включване на обществеността при вземане на управленски решения в областта на управление на отпадъците, в програма са включени и редица мерки, които имат по-конкретна насоченост и произтичат от откритите празноти в управлението на отпадъците и тяхното преодоляване чрез провеждането на тематични информационни и доброволчески кампании, предоставянето на информация от НСИ за битовите отпадъци по общини и др.

Програмата за подобряване информираността и участието на населението и бизнеса относно дейностите по управление на отпадъците има изключително значение за общото подобряване на управлението на отпадъците и на практика подпомага, всички останали Програми от НПУО 2014–2020 г. чрез повдигане на съзнанието и използването на субективния фактор за подобряване резултатите от дейностите по управление на отпадъците.

Същевременно редица мерки, включени в други програми от НПУО 2014-2020 г. също допринасят за постигането на целта за превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците. Мерки като публикуването на интернет страниците на общините на информация за местоположението, вида и условията за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата и юридическите лица, провеждането на обучителни програми за бизнеса за предотвратяване на отпадъците и ефективното им използване като ресурс, създаване на интернет платформи за обмен на добри бизнес практики и др. са мерки, които спокойно биха могли да се включат в Програмата за "Подобряване информираността и участието на населението и бизнеса относно дейностите по управление на отпадъците", но с цел консистентност на отделните дейности и по тясната им обвързка с постигане на зададените цели същите са включени в съответните програми от НПУО 2014 – 2020 г.

План за действие към Програма за подобряване информираността и участието на населението и бизнеса относно дейностите по управление на отпадъците

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Превръщане на обществеността във ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците	Подобряване информираността и участието на населението и бизнеса относно дейностите по управление на отпадъците						Ежегодно нарастване на броя на домакинствата, които участват в разделното събиране на отпадъците; ежегодно нарастване на броя на търг. обекти, произв., стоп. и админ. сгради в населените места с население над 5000 жители, които участват в системите за разделно събиране на отпадъци	през 2020 г. над 70% от домакинствата, живеещи на територии с въведени системи за разделно събиране на отпадъците, участват в тези системи; над 90% от търг. обекти, произв., стоп. и админ. сгради в населените места с население над 5000 жители, които участват в системите за разделно събиране на отпадъци		
		Разработване на Национална комуникационна стратегия за обществеността по въпросите за управление на отпадъците с петгодишен план за действие	0,3	ОП „Добро управление 2014-2020 г.“	2015	Разработена Национална комуникационна стратегия	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчката	Предвидени са адекватни мерки за повишаване на информираността на населението и бизнеса по въпросите за управлението на отпадъците	МОСВ	
		Изпълнение на мерките от Националната комуникационна стратегия за управление на отпадъците	2,5	ОП „Добро управление 2014-2020 г.“	2020	Повишена информираност на населението и бизнеса по въпросите за управлението на отпадъците	Мерките се изпълняват съгласно Плана за действие към стратегията	Превръщане на обществеността в ключов фактор при управлението на отпадъците	МОСВ	Общини; НПО; медии
		Промяна в нормативната уредба и въвеждане на задължение за общините за провеждане на информационни кампании, свързани с управление на отпадъците.		Бюджет на МОСВ	2014	Одобрен от МС проект на ЗИД на ЗУО със съответните допълнения	Етапи на разработване и одобрение на ЗИД на ЗУО от МС	Приети от Народното събрание на необходимите допълнения в ЗУО за задължение на общините за провеждане на информационни кампании за управление на отпадъците	МОСВ	НСОРБ, МФ,

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Включване на разходите за информационни кампании като задължителен елемент на разходите, формиращи ТБО в ЗМДТ /заедно с процедурата за промяната на ЗМДТ, целяща въвеждането на друг подход за определяне на размера на ТБО/		Бюджет на МОСВ	2014	Одобен от МС проект на ЗИД на ЗМДТ със съответните промени	Етапи на разработване и одобрение на ЗИД на ЗМДТ от МС	Приети от Народното събрание на необходимите изменения в ЗМДТ за включване на разходите на общините за информационни кампании за управление на отпадъци при формиране на ТБО	МОСВ	НСОРБ, МФ,
		Промяна в нормативната уредба, чрез която се въвежда изискване за публикуване на детайлните план-сметки за разходите на общините, на основата на които се определя ТБО, по елементи на разходите и видовете дейности, както и на и отчета за разходите за управление на БО за предходната година спрямо одобрената план-сметка		Бюджет на МОСВ	2014	Одобен от МС проект на ЗИД на ЗУО със съответните допълнения	Етапи на разработване и одобрение на ЗИД на ЗУО от МС	Приети от Народното събрание на необходимите допълнения в ЗУО за задължение на общините за публикуване на детайлните план сметки за ТБО и на съответните отчети за реалното изпълнение и план-сметките	МОСВ	НСОРБ, МФ,
		Публикуване в статистическите годишници от НСИ на информация за количествата битови отпадъци по общини		Бюджет на НСИ	2015	Гражданите и фирмите имат достъп до информация за битовите отпадъци за тяхната община и сравнителна информация за другите общини	Брой общини, за които на интернет страницата на НСИ е публикувана информация за битовите отпадъци по общини	НСИ е публикувала информация за битовите отпадъци за всички общини	НСИ	Общини
		Провеждане от общините на консултации с обществеността и други заинтересовани страни в процеса на разработване на общинските програми за управление на отпадъците		Бюджет на общините	2014	Всички заинтересовани страни са включени в процеса на разработване на общинските програми за управление на отпадъците	Брой общини, провели обществени консултации при разработване на общинските програми за управление на отпадъците	Всички общини са провели обществени консултации при разработване на общинските програми за управление на отпадъците	Общини	Граждани и другите заинтересовани страни

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Провеждане от общините на информационни кампании за разделно събиране и подобряване на управлението на битовите отпадъци като ресурси в съответствие с мерките, предвидени в общинските програми за управление на отпадъците	25	Бюджет на общините	Ежегодно до 2020	Гражданите и фирмите са информирани за реда, начина и ползите от разделното събиране и оползотворяване на битовите отпадъци	Брой общини провели ежегодно информационни кампании за разделно събиране и подобряване управлението на битовите отпадъци	Всички общини провеждат ежегодно информационни кампании за разделно събиране и подобряване управлението на битовите отпадъци	Общини	
		Продължаване и разширяване на участието на НПО, училища, университети, общини и други централни и регионални институции и бизнес организации в Европейската седмица за намаляване на отпадъците	2	ПУДООС	ежегодно до 2020	Намаляване на образуваните битови и други отпадъци	Брой организации, участвали в ежегодно в Европейската седмица за намаляване на отпадъците	Увеличен брой на организациите, участвали в ежегодната кампания Европейска седмица за намаляване на отпадъците спрямо предходни години	МОСВ	АСЕКОБ
		Продължаване на националната кампания на МОСВ "За чиста околна среда"	20	ПУДООС	2020	Реализирани дейности по Националната кампания „За чиста околна среда” на територията на цялата страна	Брой реализирани проекти в рамките на кампанията	Повишена екологична култура на населението и бизнеса и навлизане на съвременните достижения в управлението на отпадъците	ПУДООС	общини
		Ежегодно провеждане на национално представително социологическо проучване за мнението, нагласите, подобряване на познанията и разширяване на участието на гражданите в системите за разделно събиране на отпадъците като част от дългосрочната комуникационна стратегия за информационни дейности към обществеността за управление на отпадъците	0,35	Съгласно бюджета на комуникационната стратегия	Ежегодно до 2020	МОСВ разполага с допълнителна информация за подпомагане вземането на управленски решения, съобразени с мнението на гражданите	Брой проведени национално представени социологически проучвания	Проведени всяка година от плановия период на социологически проучвания	МОСВ	

Стратегическа цел	Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
							Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Изпълнение на информационни кампании за обществеността от ОО на МРО от одобрените им програми		Средства на ОО	2020	ОО изпълняват одобрените им програми, вкл. в частта за информиране на обществеността	Брой проведени информационни кампании от ОО на МРО	Повишена информираността на обществеността по въпросите на управлението на МРО, отчетена при проучвания на общественото мнение	ОО	МОСВ
		Включване в учебни програми в детските градини и училищата на модули по управлението на отпадъците	0,2	Бюджет на МОН	2020	Разработени учебни програми по управление на отпадъците адаптирани за малки деца и ученици	Брой детски градини и училища, в които има обучение по управление на отпадъците/Брой деца, които са преминали обучение по управление на отпадъците	Повишена информираност на децата и учениците по въпросите на управлението на отпадъците, отчетена при анкетни проучвания	МОН	МОСВ
		Публикуване от всички общини на "зелен" телефон и е-мейл адрес, на който гражданите да могат да подават сигнали за нарушения на нормативните изисквания за отпадъците, както и на предложения за подобрения на политиките по отпадъците		Бюджет на общините	2015	Гражданите и другите заинтересовани страни разполагат с достъпен инструмент за подаване на сигнали и предложения	Брой общини, изпълнили мярката	Всички общини са изпълнили мярката	Общини	
		Изпълнение на проекти свързани с изготвянето на методически и учебни материали, информационни интернет портали относно европейските и националните политики и програми за ефективно използване на ресурсите, вкл. подходите и добрите практики в съответните браншове	2	ОП "Добро управление 2014-2020 г."	2018	Одобрени и приключили проекти	Брой проведени информационни кампании; брой произведени информационни материали; брой проведени обучения; брой фирми и хора, преминали обучение; брой разработени интернет портали; брой изготвени наръчници.	Повишена информираност за ефективно използване на ресурсите, вкл. подходите и добрите практики и НДНТ при представители на поне 5 бранша /икономически дейности/, отчетена при анкетни проучвания	Браншови организации;НСОРБ	УО на ОП "Добро управление 2014-2020 г."

V. Координация с други планове и програми

НПУО е елемент от цялостната национална система за планиране, поради което в този раздел е представена връзката между НПУО и други национални програмни документи. При разработването на целите на НПУО са взети предвид анализите и предвижданията на девет национални плана, от които пряко или косвено произтичат част от мерките, заложиени в него. От своя страна изпълнението на НПУО ще допринесе в по-малка или по-голяма степен постигането на целите на националните планови документи, посочени по-долу в настоящия раздел.

Национална програма за развитие: България 2020

Националната програма за развитие: България 2020 е водещият стратегически и програмнен документ, който конкретизира целите на политиките за развитие на страната до 2020 г. и е базата за програмирането на стратегически документи във връзка с изпълнението на националните политики. Документът спомага за оптимизиране на програмирането на развитието на България до 2020 г., като осигурява връзката между националните приоритети на Република България с целите на ЕС в контекста на Стратегията „Европа: 2020“.

Програмата идентифицира осем национални приоритета, третият от които е:

„Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал“. Основен негов подприоритет е *„Създаване на условия за опазване и подобряване на околната среда в регионите, адаптиране към настъпващите климатични промени и постигане на устойчиво и ефективно използване на природните ресурси“.*

Предвижда се целите на подприоритета да бъдат постигнати като се изпълнят редица дейности, включително дейностите за подобряване ефективно използване на ресурсите в регионите чрез предотвратяване на отпадъците, оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, рециклиране и екологосъобразно обезвреждане. Поставени са и конкретни цели за рециклиране на поне 50% от битовите отпадъци, 70% от строителните отпадъци, както и за намаляване и оползотворяване на битовите и на строителните отпадъци и намаляване на депонираните биоразградими битови отпадъци до 35% през 2020 г. спрямо нивото от 1995 г.

Очакваните резултати от осъществяването на мерките са: ръст на оползотворени и рециклирани отпадъци, повишаване на дела на населението обслужвано от системи за разделно събиране и транспортиране на битови отпадъци; ръст на компостираните биоразградими отпадъци; ръст на оползотворени и рециклирани строителни и битови отпадъци.

НПУО 2014-2020 г. е обвързан и с друг приоритет на Национална програма за развитие: България 2020 - Приоритет 7 „Енергийна сигурност и повишаване на ресурсната ефективност“, под-приоритет 7.5. „Повишаване на ефективността на използване на ресурсите“, области на въздействие „Въвеждане на нисковъглеродни, енергийно ефективни и безотпадни технологии“ и «Оползотворяване и рециклиране на по-голямо количество отпадъци»

Изпълнението на програмите от мерките на НПУО произтича от и ще допринесе пряко за изпълнението на целите и приоритетите на Националната програма за развитие: България 2020, и по-конкретно за постигането на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал.

Европа 2020:Национална програма за реформи, актуализация 2013г.

Актуализацията за 2013 г. на Националната програма за реформи на Р. България бе одобрена на национално равнище през април 2013г. в рамките на Европейския семестър за 2013 г. и адресира препоръките в заключенията на Европейския съвет относно Годишния преглед на растежа за 2013 г. и Доклада по механизма за ранно предупреждение за 2013 г. Документът отчита напредъка по изпълнението на националните цели, заложи през 2011 г. с оглед постигането на общоевропейските цели по стратегия "Европа 2020". Във връзка с националната Цел 3 по пакет „Климат – енергетика” се отбелязва, че България продължава усилията за преодоляване на предизвикателствата, в частност увеличението на емисиите на парникови газове от секторите извън Европейската схема за търговия с емисии да не надвишава 20% от нивата спрямо 2005г. Тъй като един от тези сектори, емитиращи емисии на парникови газове е сектор „отпадъци”, са набелязани краткосрочни мерки – разработване на НПУО до 2020г., две наредби за биоотпадъците и изпълнение на над 30 инсталации за сепариране на рециклируеми отпадъци и на компостиращи съоръжения, чрез които се намаляват депонираните биоразградими отпадъци. НПУО и двете наредби са вече факт, а изпълнението на съоръженията и инсталациите е в напреднала фаза.

Националната програма за реформи на Р. България очерта и областите на интервенция на ЕСИФ в България за програмния период 2014–2020 г., които „се формират като пресечна точка между европейските приоритети, заложи в Националната програма за реформи, прилагаща стратегията "Европа 2020" за приобщаващ, интелигентен и устойчив растеж и приоритетите и в Националната програма за развитие: България 2020”. Въз основа на извършени задълбочени анализи на различията, потребностите за развитие и потенциала за растеж са формулирани националните приоритети за финансиране, един от които е сектор „отпадъци”.

Съветът на ЕС, проведен през юни 2013г., формулира препоръки относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. като препоръча на България да предприеме поредица от действия, едно от които е: „Да укрепи независимостта на националните регулаторни органи и административния капацитет, по-специално в енергетиката и транспорта, както и в управлението на водите и на отпадъците”.

При разработването на НПУО са взети предвид както предвижданията на Националната програма за реформи, 2013 г., така и препоръките на Съвета на ЕС по този документ от юни 2013г.

Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022г.

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2012 – 2022 г. е основният документ, който определи стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

Стратегията определи цели, приоритети и специфични цели, допринасящи за постигането на целите на стратегия „Европа 2020” при отчитане на насоките на “Териториален дневен ред на ЕС 2020” и на Националната програма за развитие “България 2020”. Тя определя държавната политика за устойчиво, балансирано развитие на шестте района от ниво 2 и дава ориентир за балансираното развитие и на по-малките териториални единици – области и общини.

В рамките на стратегическия приоритет на документа: „Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда” е определена специфична цел за „ефективно използване на ресурсите в регионите чрез оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, рециклиране и екологично обезвреждане в изпълнение на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа в периода до 2020 г."

Целта е да се ограничи вредното им въздействие върху здравето на хората и околната среда и същевременно да се премине към повторната им употреба, с което ще се намали ползването на първични природни ресурси. Стратегията предвижда битовите и строителните отпадъци да бъдат сепарирани, рециклирани и използвани отново чрез изграждането на компостиращи инсталации за биоразградими отпадъци, изграждане на инсталации за разделяне, сепариране на отпадъците, закриване и рекултивация на старите депа за отпадъци, които не отговарят на съвременните технически стандарти.

Стратегията подчертава, че по-доброто управление на отпадъците ще допринесе за намаляване на емисиите на парникови газове в регионите.

НПУО взема предвид анализите и приоритетите на Националната стратегия за регионално развитие, анализира конкретните нужди и предвижда освен хоризонтални неинвестиционни мерки, приложими за територията на цялата страна, така специфични инвестиционни мерки за подобряване йерархията на управлението на битовите отпадъци за различните региони на страната, с което допринася за тяхното балансирано и устойчиво развитие.

Национален стратегически план за поетапно намаляване количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г.

Планът е разработен с цел подобряване на околната среда в резултат на намаленото депониране и производството на продукти от биоразградими битови отпадъци, които представляват почти две трети от генерираните битови отпадъци и най - вече ограничаване на емисиите на парникови газове и подобряване на качеството на почвите в страната. В изпълнение на европейската директива за депата за отпадъци предвидените мерки в плана предвиждат количествата биоразградими битови отпадъци да намалееят до 50% от депонираните в страната такива отпадъци през 2013г. и до 35% от депонираните в страната такива отпадъци през 2020г. Анализите в НПУО констатираат, че част от мерките в Националния стратегически план за поетапно намаляване количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г. вече са изпълнени, в т.ч. въведена е в експлоатация първата инсталация за третиране на зелени и на хранителни отпадъци в страната с производство на електроенергия и са изпълнени над 20 проекта за рекултивация на стари общински депа за отпадъци, в ход е изпълнението на 17 регионални инсталации за оползотворяване на биоразградимите битови отпадъци и над 30 проекта за рекултивация на стари депа за битови отпадъци; осъществена е мащабна обучителна програма на общините за новите нормативни изисквания за биоотпадъците; разработена и приета е нормативна уредба за биоотпадъците, в която се установяват цели за оползотворяване и изисквания към качеството на компоста и другите продукти, произведени от биоотпадъци, създадена е нормативна основа за осигуряване на качеството на компоста, в т.ч. за създаване на Национална организация за осигуряване на качеството на компоста; въведени са отчисления за депониране, както и обезпечения за закриване и следексплоатационни грижи на депа за битови отпадъци и др.

НПУО включва детайлизирани мерки, които надграждат, подпомагат и продължават изпълнението на националния стратегически план за биоразградимите отпадъци.

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г.

За първи път този план анализира в детайли състоянието на управлението на отпадъците от строителството и от разрушаването на сгради в страната. На база на обобщените данни от различни източници и техния анализ са направени експертни предположения и прогнози, предложени са законодателни промени и мерки за развитието на инфраструктурата за управление на този поток производствени отпадъци, визиращи 10-годишен период(2011-2020г.). Основната цел е да се допринесе за устойчивото развитие на Р. България чрез рециклиране и оползотворяване на 70% от строителните отпадъци към 2020г., което да доведе до намаляване на въздействията върху околната среда, причинени от генерираните им, подобряване на ефективността на използване на ресурсите, увеличаване отговорностите на замърсителите, стимулиране на инвестициите за управление на отпадъците. Стратегическият план е разработен в съответствие с изискванията на Рамковата директива 2008/98/ЕС за отпадъците и европейската Тематичната стратегия за предотвратяване образуването на отпадъци и рециклиране. Планът предвижда нормативни, административни, технически и инвестиционни мерки за поетапно достигане на стратегическата цел. Част от мерките вече са изпълнени – приети са закони разпоредби и специална наредба за третиране на отпадъците от строителството и от разрушаването на сгради, с които са определени: отговорностите на всички участници в процеса – общински и държавни органи, строители, проектантите и консултантите в строителството; поетапните цели за оползотворяване и рециклиране; изискванията за влагане на рециклирани строителни материали в различните типове строежи; контрола; изискванията към възложителите на обществени поръчки за строителство, за предоставяне на информация и контрол. В процес на изпълнение са и няколко регионални общински съоръжения за третиране на строителни отпадъци с финансиране по ОПОС 2007 – 2013г.

НПУО включва детайлизирани мерки, които надграждат, подпомагат и продължават изпълнението на стратегическия план за управление на строителните отпадъци до 2020г. Основните мерки са насочени към обучителни програми за всички страни в процеса, информационни и инвестиционни мерки; мерки за разработване на технически ръководства и стандарти и др.

Национален план за управление на утайките от ПСОВ до 2020г. /проект/

Утайките от ПСОВ са отпадък, чието количество в България ще се увеличава поради изграждането на нови канализации и ПСОВ с цел подобряване на качеството на речните и морските води в страната. В тази връзка под координацията на МОСВ е разработен Проект на Национален план за управление на утайките до 2020г., който се очаква да бъде одобрен от министъра на околната среда и водите до средата на 2014г. Планът предлага дългосрочен подход към управлението на този поток отпадъци в България. В частност Планът прогнозира количествата утайки, които се очаква да бъдат генерирани в резултат на пречистването на отпадъчни води до 2020г., определя възможностите за оползотворяването им и поставя цел до 2020г. този поток отпадъци да бъде 100% оползотворен по екологосъобразен начин, вместо преобладаващо да се депонира.

Планът идентифицира недостатъците и пречките, които трябва да бъдат премахнати и преодоленни, за да се осъществи въпросната цел. Разработен е практически възможен и финансово достъпен план за обезвреждане на утайките от отпадъчни води в страната в съответствие с европейските стандарти. Основните мерки са насочени към преодоляване на пречките за оползотворяване на продуктите от третираните утайки от ПСОВ, в т.ч. обучение на оператори на ПСОВ, земеделски производители и други потребители, осигуряване на качеството на продуктите и на процесите, разпространение на информация с цел подпомагане на реализацията на продуктите от утайки. Вече е изготвено ръководство в помощ на операторите на ПСОВ. Голяма част от мерките са интегрирани в НПУО с цел одобрението им на по-високо ниво – от МС, а не само от МОСВ, а от друга страна – с цел съвместяването им с други подобни мерки от НПУО, като например общи обучителни програми за земеделските производители за използване на продуктите от третиране на утайки от ПСОВ и от биоотпадъци за подобрения на почвата; проучване за поемане на функциите за осигуряване на качеството на утайките, използвани в земеделието от Националната организация за осигуряване на качеството на компоста, проектите за финансиране на бизнеса за акредитация по системите за управление на околната среда и др.

Трети национален план за изменение на климата 2013 – 2020 г.

С Третия план за действие по изменение на климата се залагат основите на преход към нисковъглеродно и ресурсно-ефективно развитие на страната ни. Въпреки, че в абсолютни стойности емисиите на парникови газове от сектор отпадъци са намалели с почти 28% спрямо базовата 1988 година, Сектор „Отпадъци” генерира емисии на парникови газове в страната с дял около 6-8% през последните години. Емисиите на парникови газове от депонираните битови отпадъци представляват около 77% от общото количество емитирани парникови газове от Сектор „Отпадъци”, а от третирането на отпадъчни води - около 22%.

Анализите показват, че добив и оползотворяване на газ от депата не се практикува у нас и целият метан от депата се емитира в атмосферата или (в редки случаи) се изгаря. Също така, Планът констатира, че при третирането на отпадъчните води в големи ПСОВ (обслужващи над 50 000 е.ж.) е технологично възможно и икономически целесъобразно произвеждането на топлинна и електроенергия от отделения при стабилизирането на утайките в метантанкове биогаз за покриване на основната част от енергийните нужди на станциите. До момента, обаче, това се извършва само в 4 станции в страната.

Ето защо основните мерки за сектор „Отпадъци“ в Третия национален план по изменение на климата са насочени към ограничаване на депонирането на битови отпадъци, преустановяване на експлоатацията на депа, неотговарящи на изискванията и закриване на депата с преустановена експлоатация, улавяне и изгаряне на биогаза от утайките от ПСОВ”.

Очевидна е синергията между НПУО и Третия национален план по изменение на климата, тъй като мерките, отнасящи се до биоразградимите отпадъци и отпадъците от утайки от ПСОВ допринасят за изпълнение на стратегическите цели на двата плана. Ето защо тези мерки имат двоен ефект и трябва да се изпълняват приоритетно.

Актуализиран национален план за действие за управление на устойчивите органични замърсители в Р.България 2012-2020г.

Стратегическата цел на плана е намаляване на риска за човешкото здраве и околната среда от устойчивите органични замърсители. В плана е осъществена оценка на състоянието, включително наличието, пускането на пазара, производството и вноса, управлението, мониторинга, информационните системи и др. Част от залежалите устойчиви органични замърсители-пестициди, които по същество са опасни отпадъци, са предмет на подробни анализи и мерки в плана. Именно залежалите пестициди са пресечната точка на двата плана, които предвиждат идентични мерки за решаване на проблема и по-конкретно износ извън страната за окончателно обезвреждане.

VI. Система за наблюдение и контрол на изпълнението на НПУО 2014-2020 г.

За всеки стратегически документ от голяма важност е не само да бъде разработен като се спазва методологията на стратегическото планиране, но и да бъде реализиран съобразно предварително поставените цели, срокове и ресурси. Поради това наблюдението и оценката на изпълнението на програмни документи са ключови етапи от цялостния процес на планиране, с оглед навременно предприемане на действия за преодоляване на възникващи проблеми при реализацията на мерките и постигане на програмните цели, а при необходимост - предприемане на действия за актуализация.

Необходимостта от прилагане на система за мониторинг и оценка на НПУО е предвидена като изискване в ЗУО. Съгласно чл.49, ал.4, т. 20 от закона, НПУО следва да съдържа: *система за отчет и контрол на изпълнението*, а съгласно т.21 - *система за оценка на резултатите и за актуализация на плана*. Националната програма за предотвратяването на образуването на отпадъци е част от НПУО, поради което отчетът и контролът, оценката на резултатите от изпълнението на програмата и актуализацията при необходимост на програмните мерки, се извършват едновременно с аналогичните системи за другите програми от НПУО.

Системата за отчет и контрол представлява процес на наблюдение /мониторинг/ и събиране и анализиране на информация, свързана с изпълнението на мерките от дадена програма. От съществено значение е да се гарантира, че информацията е събрана по един организиран и планиран начин и през редовни интервали. Осъществяването на контрол за изпълнение на програмните мерки и достигане целите на програмата означава да има определени органи, пред които се отчита това изпълнение и които имат компетенциите да одобрят коригиращи действия при необходимост от актуализация на програмата.

Системата за оценка на резултатите от изпълнението на дадена програма и актуализацията ѝ при необходимост, включва действия, които да осигурят, необходимата информация за междинни и окончателна оценки на степента на изпълнение на целите на дадена програма, както и механизъм за анализ на причините за проблеми при изпълнението им и за актуализация на програмата при необходимост. Разграничението на двете системи е по-скоро условно, тъй като те се прилагат взаимнообвързано и координирано.

Системата за отчет и контрол на изпълнението на НПУО представлява система на текущо наблюдение (мониторинг) чрез събиране на информация за изпълнението на отделните мерки, заложи в програмите на НПУО 2014-2020 г. и отчет за степента на тяхното изпълнение. За всяка една от мерките в отделните програми са посочени очаквани резултати от изпълнението и, както и индикатори за текущо и изпълнение и целеви индикатори за мярката. Именно за посочените резултати и конкретно определени индикатори ще се събира необходимата информация в рамките на системата за отчет и контрол на НПУО. В допълнение към изпълнението на текущите и целевите индикатори за всяка мярка ще се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите за всяка от мерките.

Информация за напредъка за изпълнение на мерките от програмите на НПУО ще се събира от съответните институции и организации, които са посочени като водещи, отговорни, за изпълнението на съответната мярка. Всяка от тези институции ще определи отговорно координационно звено от структурата си, което да събира информация от останалите звена на тази институция за напредъка на изпълнение на мерките от тяхна компетентност, причините за неизпълнение или за изоставането в

изпълнението на мерките, включително дължащи се на партньорите, както и предложения за корективни действия при необходимост. Координационното звено, по вътрешни за съответната институция или организация правила, ще събира и систематизира събраната информация от всички звена, които имат отношение към изпълнението на конкретните програмни мерки. Координационното звено на водещата институция или организация ще изготвя доклад до МОСВ, който ще бъде изпращан най-късно до края на месец януари на годината, следваща отчетната година.

Информацията, свързана с текущото наблюдение на изпълнението на всички мерки от НПУО ще се събира и обобщава на годишна база от Дирекция "Управление на отпадъците и опазване на почвите" на МОСВ. За целите на системата за отчет и контрол на изпълнението на мерките от програмите на НПУО, Дирекцията ежегодно ще систематизира и обобщава в доклад напредъка по изпълнение на мерките до края на месец февруари на годината, следваща отчетната година.

Целесъобразно е МОСВ ежегодно да изпраща писмо до водещите за изпълнение на отделните мерки институции и организации, в което да им се съобщават сроковете и формата за предоставяне на необходимата отчетна информация. За да се улесни събирането и обобщаването на ежегодната информацията от общините за изпълнението на мерките от НПУО, поради големият им брой (264 общини) и ключовата им роля за изпълнение на важни стратегически и оперативни цели на плана, ежегодно МОСВ ще изпраща в началото на всяка година въпросник, по който общините да събират и да отчетат пред МОСВ необходимата информация за изпълнението на мерките, за които не се събира информация чрез интегрираната национална информационна система за управление на отпадъците. Подобен метод беше успешно приложен при разработването на анализите за изготвянето на НПУО, като около 95% от общините попълниха подобни въпросници.

Ежегодният доклад за изпълнението на програмните мерки от НПУО ще се одобрява от министъра на околната среда и водите, след разглеждането му от Колегиум на МОСВ.

Съгласно изискванията на чл.49 ал. 11 от ЗУО министърът на околната среда и водите ще внася в Министерски съвет отчет за изпълнението на НПУО на всеки три години след първоначалното му одобрение от Правителството.

Система за оценка на резултатите и актуализация на плана

Оценката на резултатите от изпълнението на НПУО ще бъде фокусирана към събирането, съпоставянето и анализирането на информация през определен период от време за постигането на целите на НПУО чрез текущите и целевите количествени или качествени индикатори, определени за програмните цели. Информацията за показателите, определени като текущи и целеви индикатори за отделните цели, ще се събира посредством интегрираната национална информационна система за управление на отпадъците. НСИ и ИАОС ще представят на МОСВ ежегодно необходимата информация за анализ и оценка на тенденциите, напредъка и степента на постигане на целите на НПУО. Още в началния етап на изпълнението на НПУО, МОСВ трябва да има яснота за конкретния източник и начина и графика на предоставяне на ежегодната информация за оценка на напредъка на изпълнение на програмните цели.

В допълнение към информацията, събирана от НСИ и ИАОС, е необходимо ежегодно да бъде набирана социологическа информация, тъй като част от индикаторите за текущо и целево изпълнение на мерките, заложили в НПУО 2014-2020 г. включват

оценка на информираността, участието на населението и бизнеса при изпълнение на дейности по отпадъците. Подходяща форма за подобно изследване може да бъде включването на пакет от специално разработени за целта повтарящи се въпроси към периодични социологически проучвания на социологическите агенции (омнибуси) или провеждането на ежегодни национално-представителни социологически проучвания специално за целта.

Необходимост от актуализацията на НПУО може да възникне основно поради три причини:

- в резултат от въздействието на "външни" фактори като напр. промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в заложените стратегически и програмни цели на НПУО и в съответните програмни мерки
- поради неизпълнение или значително изоставане в изпълнението на програмните мерки
- при констатации за отклонение в набелязаните тенденции на целевите индикатори, въпреки изпълнението на основните пакети от приоритетни мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или вместо някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

ЗУО поставя следните изисквания, свързани с наблюдението и оценката на НПУО и НППОО като част от него:

- да се оценяват и отчитат най-малко на всеки 6 години и да се актуализират, когато това е необходимо
- *на всеки три години* след първоначалното одобрение от Правителството на НПУО Министърът на околната среда и водите да внася отчет пред Министерския съвет за изпълнението му, който задължително съдържа и доклад относно постигането на целите за рециклиране на битови отпадъци и за рециклиране и оползотворяване на материали от строителни отпадъци, заложен в закона. В случай на непостигане на тези цели докладът трябва да посочва причините, както и мерките, които ще бъдат взети за осигуряване на бъдещо изпълнение.

Следователно на всеки три години МОСВ ще внася в Министерски съвет доклад с отчет за напредъка на изпълнението на мерките от програмите и на целите на НПУО и на НППОО като част от него. Целесъобразно е тези доклади да съдържат оценка на резултатите от изпълнението на плана, т.е. тенденциите и степента на изпълнение на програмните цели.

Актуализацията на НПУО ще се извършва при необходимост от Дирекция "Управление на отпадъците и опазване на почвите" на МОСВ. Актуализацията на НПУО също трябва да премине на процедури на обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на планове и програми, след което да се одобри от Министерски съвет. От гледна точка на съвместяване на процедурите за отчет, контрол и оценка на резултатите от изпълнението на НПУО с процедурата за актуализация, е целесъобразно последната да се извършва чрез тригодишните отчети до Министерски съвет. Ако, обаче, това се налага в друг времеви период ЗУО позволява актуализация да се извърши по всяко време от изпълнението на НПУО.

Отчетите за изпълнението на НПУО и на НППОО като част от него, ще се публикуват с цел информиране на обществеността на интернет – страницата на МОСВ.

VII. Приложения

	ПРИЛОЖЕНИЕ 1
--	---------------------

Отпадъци, извън обхват на РДО, ЗУО и НПУО

1. Радиоактивни отпадъци;
2. Отпадъчни газове, изпускани в атмосферния въздух;
3. Земя (in situ), включително неизкопана замърсена почва и трайно свързани със земята сгради;
4. Незамърсена почва и други материали в естествено състояние, изкопани по време на строителни дейности, когато е сигурно, че материалът ще бъде използван за целите на строителството в естественото си състояние на площадката, от която е изкопан;
5. Излезли от употреба експлозиви;
6. Фекална материя, различна от класифицираната в т. 8, слама и други естествени неопасни материали от селското или горското стопанство, използвани в земеделието и лесовъдството, или за производството на енергия от такава биомаса чрез процеси или методи, които не увреждат околната среда и не застрашават човешкото здраве;
7. Отпадъчни води;
8. Странични животински продукти, включително преработени продукти, по Регламент (ЕО) № 1069/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г., за установяване на здравни правила относно странични животински продукти и производни продукти, непредназначени за консумация от човека и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1774/2002 (Регламент за страничните животински продукти) (ОВ, L 300/1 от 14 ноември 2009 г.), наричан по-нататък "Регламент (ЕО) № 1069/2009", с изключение на предназначенията за изгаряне, депониране или използване в съоръжение за биогаз или компост;
9. Трупове на умрели, но не заклани животни, включително такива, които са убити, за да се прекрати разпространението на эпизоотични болести, и които се обезвреждат в съответствие с Регламент (ЕО) № 1069/2009;
10. Отпадъци, получени от проучването, добива, преработването и съхраняването на минерални суровини и при експлоатация на кариери по Закона за подземните богатства и класифицирани като "минни отпадъци";
11. Седименти, преместени в повърхностни води с цел управление на водите и водните обекти или предотвратяване на наводнения, или намаляване на последствията от наводнения и засушаване, или рекултивация на земи, ако е доказано, че това не противоречи на други закони и седиментите нямат опасни свойства.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

**СПИСЪК НА РЕГИОНИТЕ И РЕГИОНАЛНИТЕ СДРУЖЕНИЯ ЗА
УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ (PCYO)**

№	Име на PCYO	Общини в обхвата на PCYO
1	Пазарджик	Общини Пазарджик, Батак, Белово, Брацигово, Велинград, Лесичово, Пещера, Ракитово и Септември
2	Асеновград	Общини Асеновград, Лъки, Първомай, Садово и Куклен
3	Русе	Общини Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан
4	Хасково	Общини Хасково, Димитровград и Минерални бани
5	Оряхово	Общини Оряхово, Борован, Бяла Слатина, Козлодуй, Мизия, Хайредин и Кнежа
6	Карлово	Общини Карлово, Хисаря и Сопот
7	Габрово	Община Габрово, Трявна
8	Ловеч	Общини Ловеч, Летница и Угърчин
9	Перник	Общини Перник, Радомир, Брезник, Трън, Ковачевци и Земен
10	Троян	Общини Троян и Априлци
11	Панагюрище	Общини Панагюрище и Стрелча
12	Пловдив-Шишманци	Общини Пловдив, Брезово и Раковски
13	Гоце Делчев	Общини Гоце Делчев, Гърмен и Хаджидимово
14	Цалапица	Общини Родопи, Калояново, Кричим, Перушица, Марица, Стамболийски и Съединение
15	Ямбол	Общини Ямбол, Сливен, Нова Загора, Стралджа и Тунджа
16	Сандански	Общини Сандански, Кресна и Струмани
17	Харманли	Общини Харманли, Любимец, Маджарово, Свиленград, Симеоновград, Стамболово и Тополовград
18	Монтана	Общини Монтана, Берковица, Бойчиновци, Брусарци, Вълчедръм, Вършец, Георги Дамяново, Лом, Медковец, Криводол, Чипровци и Якимово
19	Мадан	Общини Мадан, Златоград и Неделино
20	Търговище	Общини Търговище и Попово
21	Созопол	Общини Созопол, Приморско и Царево
22	Омуртаг	Общини Омуртаг, Котел и Върбица
23	Севлиево	Общини Севлиево, Сухиндол и Дряново

№	Име на РСУО	Общини в обхвата на РСУО
24	Костинброд	Общини Костинброд, Божурище, Годеч, Драгоман, Своге и Сливница
25	Дупница	Общини Дупница, Бобовдол, Кюстендил, Невестино, Сапарева баня и Трекляно
26	Благоевград	Общини Благоевград, Симитли, Бобошево, Кочериново и Рила
27	Златица	Общини Златица, Антон, Копривщица, Мирково, Пирдоп, Чавдар и Челопеч
28	Разлог	Общини Разлог, Банско, Белица и Якоруда
29	Бургас	Общини Бургас, Айтос, Камено, Карнобат, Несебър, Поморие, Руен, Средец и Сунгурларе
30	Варна	Общини Варна, Аксаково и Белослав
31	Добрич	Общини Добрич, Балчик, Генерал Тошево, Добричка, Каварна, Крушари, Тервел, Шабла и Никола Козлево
32	Провадия	Общини Провадия, Аврен, Ветрино, Вълчидол, Девня, Долни Чифлик, Дългопол и Суворово
33	Велико Търново	Общини Велико Търново, Горна Оряховица, Елена, Златарица, Лясковец и Стражица
34	Бяла	Общини Бяла, Полски Тръмбеш, Борово, Две могили, Ценово и Опака
35	Видин	Общини Видин, Белоградчик, Бойница, Брегово, Грамада, Макреш, Димово, Кула, Ново Село, Ружинци и Чупрене
36	Плевен	Общини Плевен, Гулянци, Долна Митрополия, Долни Дъбник, Искър и Пордим
37	Левски	Общини Левски, Павликени, Белене, Левски и Свищов
38	Луковит	Общини Луковит, Роман, Тетевен, Ябланица и Червен Бряг
39	Ботевград	Общини Ботевград, Етрополе и Правец
40	Костенец	Общини Костенец, Долна Баня, Ихтиман и Самоков
41	Стара Загора	Общини Стара Загора, Твърдица, Братя Даскалови, Гурково, Гълъбово, Казанлък, Мъглиж, Николаево, Опан, Павел Баня, Раднево и Чирпан
42	Кърджали	Общини Кърджали, Ардино, Джебел, Кирково, Крумовград, Момчилград, Черноочене и Ивайловград
43	Петрич	Община Петрич
44	Враца	Общини Враца и Мездра
45	Силистра	Общини Силистра, Алфатар, Главиница, Дулово, Кайнарджия и Ситово
46	Разград	Общини Разград, Завет, Исперих, Кубрат, Лозница, Самуил и Цар Калоян

№	Име на РСУО	Общини в обхвата на РСУО
47	Доспат	Общини Доспат, Сатовча, Борино, Девин
48	Смолян	Общини Смолян, Баните и Чепеларе
49	Горна Малина	Общини Горна Малина и Елин Пелин
50	Елхово	Общини Елхово и Болярово
51	Шумен	Общини Шумен, Велики Преслав, Венец, Каолиново, Каспичан, Нови Пазар, Смядово и Хитрино
52	Антоново	Община Антоново
53	Столична община	Столична община
54	Малко Търново	Община Малко Търново
55	Рудозем	Община Рудозем

1. **Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове**
Рудозем
2. Златица
3. Елхово
4. Созопол
5. Мадан
6. Горна Малина
7. Троян
8. Доспат
9. Смолян
10. Севлиево
11. Омуртаг
12. Ловеч
13. Сандански
14. Ботевград
15. Гоце Делчев
16. Петрич
17. Панагюрище
18. Костинброд
19. Оряхово
20. Провадия
21. Асеновград
22. Благоевград
23. Разград
24. Дупница
25. Кърджали
26. Шумен
27. Пазарджик

	ПРИЛОЖЕНИЕ 4
---	---------------------

Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят инсталации за компостиране и анаеробно разграждане

1. Пазарджик
2. Асеновград
3. Русе
4. Хасково
5. Оряхово
6. Карлово
7. Габрово
8. Ловеч
9. Перник
10. Троян
11. Панагюрище
12. Пловдив-Шишманци
13. Гоце Делчев
14. Пловдив-Цалапица
15. Ямбол
16. Сандански
17. Харманли
18. Монтана
19. Мадан
20. Търговище
21. Созопол
22. Омуртаг
23. Севлиево
24. Костинброд
25. Дупница
26. Благоевград
27. Златица
28. Разлог
29. Бургас
30. Варна
31. Добрич
32. Провадия

33. Велико Търново
34. Бяла
35. Видин
36. Плевен
37. Левски
38. Луковит
39. Ботевград
40. Костенец
41. Стара Загора
42. Кърджали
43. Петрич
44. Враца
45. Силистра
46. Разград
47. Доспат
48. Смолян
49. Горна Малина
50. Елхово
51. Шумен
52. Антоново
53. Малко Търново
54. Рудозем

Индикативен списък на РСУО, в които могат да се закупят и инсталират компостери за домашно компостиране

1. Пазарджик
2. Асеновград
3. Русе
4. Хасково
5. Оряхово
6. Карлово
7. Габрово
8. Ловеч
9. Перник
10. Троян
11. Панагюрище
12. Пловдив-Шишманци
13. Гоце Делчев
14. Пловдив-Цалапица
15. Ямбол
16. Сандански
17. Харманли
18. Монтана
19. Мадан
20. Търговище
21. Созопол
22. Омуртаг
23. Севлиево
24. Костинброд
25. Дупница
26. Благоевград
27. Златица
28. Разлог
29. Бургас
30. Варна
31. Добрич
32. Провадия

33. Велико Търново
34. Бяла
35. Видин
36. Плевен
37. Левски
38. Луковит
39. Ботевград
40. Костенец
41. Стара Загора
42. Кърджали
43. Петрич
44. Враца
45. Силистра
46. Разград
47. Доспат
48. Смолян
49. Горна Малина
50. Елхово
51. Шумен
52. Антоново
53. Столична община
54. Малко Търново
55. Рудозем

Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят депа за битови отпадъци, допълнителни клетки и довеждаща инфраструктура

1. Пазарджик
2. Оряхово
3. Омуртаг
4. Дупница
5. Благоевград
6. Златица
7. Провадия
8. Кърджали
9. Разград
10. Доспат
11. Пловдив-Шишманци

Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят претоварни станции за битови отпадъци

1. Пазарджик (1 претоварна станция, обслужваща общините Ракитово и Велинград)
2. Дупница (1 претоварна станция, обслужваща общините Кюстендил, Невестино и Трекляно)
3. Провадия (2 претоварни станции, обслужващи общините Провадия и Долни Чифлик)
4. Търговище (1 претоварна станция, обслужваща община Попово)
5. Кърджали (4 претоварни станции, обслужващи общините Ардино, Ивайловград, Крумовград и Кирково)

ПРИЛОЖЕНИЕ 8

Методически, програмни, изследователски и други публикации в областта на ПО

1. ” Ръководство за разработване на програми за предотвратяване на образуването на отпадъци” Европейска комисия, ГД „Околна среда”
2. Австрийска програма за предотвратяване на отпадъците – Bundesabfallwirtschaftsplan 2011, Band 1, Kapitel 6 – Abfallvermeidungsprogramm, Herausgeber: Bundesministerium fuer Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft
3. Доклад на Arcadis - Final report Analysis of the evolution of waste reduction and the scope of waste prevention, European Commission DG Environment, Framework contract ENV.G.4/FRA/2008/0112
4. “Ръководство за разработване на програми за предотвратяване на хранителни отпадъци”, Guidelines on the Preparation of Food Waste Prevention Programmes, As part of the study on the evolution of (bio-)waste generation / prevention and (BIO-) waste prevention indicators, A project under the Framework contract ENV.G.4/FRA/2008/0112
5. Доклад на ORDIS или pre-waste доклад - доклад на ORDIS (Observatoire Regional des Dechets d, Ile-de-France) по време на заключителната конференция в рамките на European Waste and Resource Conference Days, проведена в Брюксел на 07.11.2012 г.
6. Доклад за стандартите и практиките при обществените поръчки в България - Европейски проект “Buy Smart+”, www.buy-smart.info
7. Зелени обществени поръчки в България – проучване на Форте медия ЕООД Стара Загора в рамките на проект ECREIN+, изпълняван с финансовата подкрепа на ЕФРР и програма INTERREG IVC
8. Насоки за тълкуване на ключови разпоредби на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците, Генерална дирекция „Околна среда”, юни 2012 г.
9. Национален план за действие за насърчаване на зелените обществени поръчки 2012-2014 година, Агенция за обществени поръчки
10. Немско научно изследване – Прилагане на съдържанието на чл. 29 от Директива 2008/98/ЕС, издадено от Федералната служба по околна среда през юни 2013 г. (Inhaltliche Umsetzung von Art. 29 der Richtlinie 2008/98/EC, Wissenschaftlich-technische Grundlagen fuer ein bundesweites Abfallvermeidungsprogramm, Dessau-Rosslau, Juni 2013, Umweltbundesamt)
11. Немска програма или Програма на Федерална република Германия - Abfallvermeidungsprogramm des Bundes unter Beteiligung der Länder, Bundesministerium fuer Umwelt, Naturschutz und Reautorsicherheit, Juli 2013
12. Обществени инициативи за подпомагане на системи за управление на околната среда в малки и средни предприятия – заключителен доклад на експертната група, Европейска комисия, Генерална дирекция „Предприятия” 2004 г.
13. Предизвикателства пред новата кръгова икономика, Herausforderungen an eine neue Kreislaufwirtschaft - Urban, Arnd I. / Halm, Gerhard, 2012, Kassel university press GmbH, Kassel

14. Предотвратяване на образуването на отпадъци – най-добри практики, интернет страница на Европейска комисия, генерална дирекция „Околна среда” ЕС – Environment, Waste prevention – Best practices
15. Ръководство за зелени обществени поръчки „Купувайте екологосъобразно!” Второ издание, Европейска комисия
16. Ръководство за разработване на програми за предотвратяване на образуването на отпадъци, Европейска комисия, Генерална дирекция „Околна среда”, октомври 2012 г.

Съобщение на комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския и Икономически и социален комитет и комитета на регионите, Обществени поръчки, насочени към една по-добра околна среда COM (2008) 400

ПРИЛОЖЕНИЕ 9

Мерки за наблюдение и контрол при прилагане на Националния план за управление на отпадъците за периода 2014-2020 г.

1. На всеки три години от прилагането на Плана, Дирекция «Управление на отпадъците и опазване на почвите» към Министерство на околната среда и водите, изготвя доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда при прилагането на НПУО 2014-2020 г., включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия от осъществяването на плана. Изготвените доклади се представят в дирекция «Превантивна дейност» към Министерство на околната среда и водите за одобряване.

2. Наблюдението и контролът на въздействието върху околната среда при прилагането на НПУО 2014-2020 г. да се извърши въз основа на следните мерки и индикатори:

Мерки и индикатори за наблюдение и контрол/мерна единица	Източник на информация
Брой изградени сепариращи инсталации, вкл: <ul style="list-style-type: none"> • Количество преработен отпадък, тона; • Количество получени отпадъци за оползотворяване –по видове, тона. 	ИАОС РИОСВ
Брой изградени системи, съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали, вкл: <ul style="list-style-type: none"> • Количество третиран отпадък, тона; • Количество получени продукти, тона. 	ИАОС РИОСВ
Брой изградени инсталации за третиране на всеки от специфичните потоци отпадъци, вкл: <ul style="list-style-type: none"> • Количество третиран отпадък, тона; • Количество получени продукти, тона. 	ИАОС РИОСВ
Състояние на повърхностните и подземните води по резултати от собствения мониторинг на площадките на изградените инсталации, системи и съоръжения.	ИАОС РИОСВ

3. При констатирани неблагоприятни последствия върху околната среда и/или човешкото здраве да се предложат и предприемат своевременно мерки за възможното им отстраняване.